

ВАЛЬТЕР СКОТТ

PERTH'IN

KAUPUNGIN

KAUNOTAR

Вальтер Скотт

Perth'in kaupungin kaunotar

«Public Domain»

СКОТТ В.

Perth'in kaupungin kaunotar / В. СКОТТ — «Public Domain»,

Содержание

ENSIMMÄINEN LUKU	5
TOINEN LUKU	7
KOLMAS LUKU	20
NELJÄS LUKU	26
VIIDES LUKU	32
KUUDES LUKU	39
SEITSEMÄS LUKU	47
KAHDEKSAS LUKU	55
KAHDEKSAS LUKU	66
KYMMENES LUKU	72
Конец ознакомительного фрагмента.	75

Walter Scott

Perth'in kaupungin kaunotar

ENSIMMÄINEN LUKU

"Kas Tiber! huusi Roman sotilas,
kun ilmaantui Tay-virran valtias;
Mut vastata ken Skotti siihen vois
Ja Tiber-purolle Tayn nimen sois?"

Nimetön.

Jos aistikasta muukalaista pyydetäisiin mainitsemaan vaihtelevaisinta, ihaninta Skotlannin maakunnista, niin hän luultavasti nimittäisi Perth'in kreivikunnan. Samoin myös Skotlantilainen, joka on syntynyt jossain muussa Caledonian¹ seudussa, kenties kodinrakkaudesta kehuisi omaa syntymäpaikkaansa vielä ihanammaksi, mutta varmaankin myöntäisi toisen sijan Perth'ille. Näin hänkin antaisi tämän maakunnan asukkaille täyden oikeuden väittää, että heidän kreivikuntansa – syrjäisen silmällä katsoen – on Britannian saaren pohjoisemman kuningaskunnan kaunein osa. Pitkä aika takaperin on jo rouva Mari Wortley Montague, sillä herkällä aistilla, joka kaikissa hänen kirjoituksissansa ilmautuu, lausunut sen, että jokaisen maan miellyttävin seutu, seutu, jossa erilaiset luonnonkauneudet täydellisimmästi ovat nähtävänä, on se, missä vuoristo viettää alas alangolle päin. Skotlannin kauniimmat vuoret, vaikkei juuri korkeimmat, kohoavatkin Perth'in kreivikunnassa. Virrat täällä, vuoristosta ulos-lähtiessään, hyppäävät hurjimmat koski-hyppäyksensä, kuohuen jylhän-jaloimpien solien läpi. Paitsi sitä yhdistyy täällä vuori-maiseman jaloon kauneuteen viljavamman maan ja ilman luoma kasvisto. Täällä metsiä, lehtoja ja viidakoita on runsaasti; ne peittävät vuorien juuret, kiipeevät ylös loiroihin ja löytävät sijan vielä jyrkän kallioseinänkin keskellä. Tämmöisissä luonnon suosimissa seuduissa matkustaja voi nähdä, niinkuin runoilija Gray tai kuka muu se lienee, on laulanut: "Thanuuden lepäävän Rauhan sylissä."

Mainittu edullinen asema tekee, että tällä onnellisella seudulla on erittäin ihastuttava vaihtelevaisuus. Sen järvet, metsät sekä vuoret saattavat vetää vertaa kauneimmillekin Skotlannin vuoristossa; ja näiden jylhästi-kauneitten näkö-alain vieressä, muutamien paikoin ihan likekkäin, on taas viljavia, asuttavia paikkoja, jotka kestävät vertaamista vaikka iloisen Englanninkin viljavainioitten rinnalla. Tämä seutu on myös ollut monen merkillisen teon ja tapahtuman tanterena, joista moni on historiallisesti tärkeä, moni kumminkin runoilijan sekä romaanikirjoittajan huomiota herättävä, vaikka ainoasti kansantaruissa mainittu.

Näissä laaksoissa Alangon Saksilainen ja Vuoriston Gaeli ovat keskenään monen tuiman, verisen taistelun taistelleet, joissa useinkin olis ollut mahdoton ratkaista, kummalle voiton palmu oli annettava, Alankomaanko rautapaita ritareille vaiko heidän vastustajilleen, pahartioisille clan'eille.²

Perth'in kaupunki, niin kuuluisa kauniista asemastaan, on sangen vanha; muinainen kansantaru kehuu sitä Romalaisten perustamaksi. Mainittu voittoisa kansa, niin hoetaan, tunnusteli muka Tay-virtaa, vaikka se on paljoa suurempi ja laivakululle soveliaampi, Tiberinsä näköiseksi, ja niin myös tuota avaraa lakeutta, joka on North-Inch'in nimellä tuttu, varsin paljon Mars-kedon kaltaiseksi. Perth'issä sitten Skotlannin kuninkaat usein pitivät asuntoa, ja oman palatsin puutteessa oli heidän mielestään Cisterciolais-munkkien luostarissa kumminkin tarpeeksi sijaa heidän hovilleen.

¹ Skotlannin vanha nimi.

² Vuorelais-heimoille.

Täällä Jaakko I, vaikka Skotlannin parhaita, viisaimpia kuninkaita, sai surmansa kostonhimoisten aatelisherrain vihan kautta. Täällä myös syntyi Gowrien umpisalainen kapinan-yritys, jonka murheellisen tapauksen tapahtumapaikka, tuo vanha palatsi, vasta nykyään on tullut hävitetyksi.

Kaikkein kauneimpia näkö-aloja koko Suuressa Britanniassa, kenties koko maailmassakin, on, tai, pikemmin sanoen, oli se, jonka paikka, nimeltä *the Wicks of Baiglie* tarjosi. Se oli jonkunlainen kalliorotko, minne matkalainen tuli, kuljettuansa autiota, ikävää maata pitkän matkan, aina Kinross'ista saakka. Täältä hän vähitellen päästyänsä vuoriselänteeseen harjulle, näki laakson, jonka halki suuri, majesteetillinen Tay-virta käypi. Hän näki Perth'in kaupungin torneineen, kellojalkoineen, ynnä siihen kuuluvat molemmat suuret niityt. Hän näki Moncreiffin'in sekä Kinnoul'in vuoret, jotka hiljalleen kohosivat, huipuissaan töröittäin jylhänkauneina kallioina, ja joen viljavat varret, täynnä komeita maakartanoita. Kaukana perällä viimein olivat summattomat Grampian-vuoret tämän ihastuttavan maiseman pohjoisena rajana. Nykyinen muutettu tie, joka tosin, se täytyy tunnustaa, paljon helpottaa ihmisten kulkua, kiertää tämän kauniin paikan, ja vuorten takainen näkö-ala, vaikka sitä yhä vielä tulee sanoa erin-omaisen ihanaksi, tulee vaan vähitellen ja vähä kerrassaan silmien eteen. Taitaa kuitenkin vielä olla jalkapolku tallella, jota myöten voipi päästä ylös tässä mainittuun paikkaan; ja matkustaja saattaa, jos hän ratsas-hevosensa tai vaununsa tielle jättää ja muutamia satoja kyynäriä tahtoo astua, vieläkin verrata todellista näkö-alaa siellä tähän minun yrittämäni kuvaukseen. Mutta mahdoton meidän hänelle antaa tai hänen tuntea sitä sanomatonta ihastusta, jonka hämmästyks herätti, koska se jalo maisema muinoin yht'-äkkiä aukesi, missä sitä ei ollenkaan tiennyt arvata eikä toivoa – sitä ihastusta, jonka Chrystal Croftangry tunsu, kun hän ensikertaa tämän verrattoman näön näki.

Minun ihastukseeni, ensikertaa käydessäni, sekaantui lapsellinen ihme, sillä minä en ollut vielä viittätoista vuotta vanhempi; ja kun tämä oli ensimmäinen retki, jolle minun oli sallittu lähteä yksinani oman pony-hevoseni selässä, niin tuntui sydämessäni samassa itsenäisyyden riemu, vaikka sen seassa myös oli pikkuisen pelkoa, jommoista rohkeinkin poika tuntee, kun hän ensikerran pääsee ilman johdotta omille valloilleen. Minä muistan että tempaisin hevostani suitsista, tietämättänikään mitä tein, ja että katselemalla katsoin eteeni, ikään kuin olisin pelännyt tuon näön muuttuvan toiseksi, teateri-verhon lailla, ennen kuin olisin kerjinnyt tarkastaa kaikkia sen eri osia ja vakuuttua siitä, että se oli totta. Tästä hetkestä – siitä on jo nyt kulunut enemmän kuin viisikymmentä vuotta – on tuon verrattoman maiseman muisto aina säilyttänyt suuren vaikutusvoimansa mieleeni, pitäen siinä paikan muistettavana seikkana, vaikka moni semmoinenkin asia on minulta haihtunut, joka minun omaa elämäni koskei. Luonnollista on siis, että nyt, ajatellessani jotakin yleisön huviksi esiintuotavaa, olen valinnut tarun, joka on yhteydessä tämän minun nuorta mieltäni lumonneen paikan kanssa. Kenties se myös voinee tehdä huomaamattomiksi kyhäykseni vaillinaisuudet, samoin kuin monen emännän mielestä koreat porsliini-kupit parantavat huonon teen makua.

Aikakausi, josta nyt olen kertova, on kuitenkin paljonkin aikaisempi molempiakin noita merkillisiä tapauksia, joita ylempänä mainitsin. Seikat, jotka tässä otan aineeksi, tapahtuivat ne näet 14: nen vuosisadan loppuvuosina, silloin kun Skotlannin valtikka oli lempeän, vaan heikon Juhanan kädessä, sen joka kruunun perittyänsä otti nimekseen Robert III.

TOINEN LUKU

Metinen myös maatyön huul' on kai —
Herruutt' ei kaipaa, ken vaan maistaa sai.

Dryden.

Perth'in kaupunki, niinkuin mainittu, niin runsas määrä hengettömän luonnon kauneutta on tullut osaksi ei ole myös koskaan ollut vailla toista kauneuden lajia, joka tosin on katoovaisempi, vaan sitä lumoovaisempi. Nimi "*Perth'in Kaunotar*" olisi kaikkina aikoina ollut aika suurta ylistystä, ja antanut syytä päättää, että siksi nimitetyllä oli melkoinen etevyys kauneudessaan, sillä tuosta kadehditusta nimestä oli kilpailijoita hyvin paljon. Mutta Keski-ajalla, johon nyt tahdon saattaa lukijani huomion, oli nais-kauneus vielä paljo kalliimpi lahja, kuin tätä nykyä, sen perästä kun ritarilliset tunteet enimmäksi osaksi ovat kylmenneet. Muinaisten ritarein rakkaus oli jonkunlaista sallittua epäjumalanpalvelusta; ainoasti rakkaus Jumalaan piti olla yhtä innokas, niin kumminkin opetettiin, mutta todentodella taisi se harvoin vetää tuolle toiselle vertoja. Jumalasta ja vaimoista kuului hyvin usein puhuttavan yhteen hengenvetoon ja kauniimman sukupuolen kunnioittamista vaadittiin ritari-arvoon pyrkijältä yhtä ankarasti kuin Jumalan pelkoa. Tämmöisellä aikakaudella oli kauneuden valta melkein rajaton. Se saattoi nostaa aivan halpasäätyisen korkeimman ylimyksen tasolle.

Robert III: tta edellisen kuninkaan aikana oli kauneus yksin kohottanut alhaissäätyisen, huonotapaisen naisen Skotlannin valta-istuimen osallisuuteen; ja moni muu neito, vaikka vähemmin taitava tai vähemmin onnellinen kuin tää, oli noussut korkeaan arvoon jalkavaimon viran kautta, jota sen ajan tavat eivät liioin kieltäneet eikä paheksuneet. Tämmöiset toivot olisivat voineet pyörryttää päätä monelta korkeampisäätyiseltäkin tytöltä kuin Hanskurin Katrilta, jota kaikki yksimielisesti kehuivat kaikkein kauniimmaksi kaupungin sekä sen likitienoon neitosista, ja jonka puoleen nimi "*Perthin Kaunotar*" suuresti veti nuorten junkkarein huomion, niinä aikoina, milloin kuningas piti hovia Perth'issä. Monikin nuori aatelisherra, korkeasukuinen ja ritaritöistään yli muiden kuuluisa, oli hartaampi osoittamaan ratsumies-taitoansa, jos ajoi Curfew-katua, ukko Simo Hanskurin kynnyksen sivuitse, kuin juhlallisissa turnauspeleissä, missä Skotlannin ylhäisimmät rouvas-ihmiset istuivat katselijoina.

Mutta Hanskurin tytär – hänen isäänsä Simoa mainittiin sen ajan tavalla ammattinsa mukaan – ei näkynyt huolivan mistään kohteliaisuuden osoitteesta semmoisten miesten puolelta, joiden sääty-arvo oli niin paljon korkeampi hänen omaansa. Hän luultavasti ei ollut millään muotoa tietämätön ihastuttavasta näöstänsä; mutta hän näkyi tahtovan rajoittaa voittonsa oman säätynsä piiriin. Hänen kauneutensa oli enemmän henkistä kuin yksistään ruumiillista laatua ja vaikka hän luonteeltaan oli lempeä ja herttainen, näkyi hänessä aina pikemmin ykstotisuutta kuin iloisuutta. Päättipä moni, kun näki millä hartaudella Hanskurin Katri kirkossa rukoili, että se tyttö varmaankin salaa halusi vetäytyä pois maailmasta ja kätkeä itsensä luostariin. Mutta siihen uhraukseen, jos se lieneekin kenties ollut tytön mielessä, ei olisi hänen isänsä, varakas mies, jolla vaan tämä ainoa lapsi oli, suinkaan hyvällä antanut suostumustansa.

Isä kuitenkin vielä vahvisteli Perth'in Kaunottaren päätöstä, karttaa koreitten hoviherrain kohteliaisuuksia. "Äläpä huolikaan", sanoi hän, "äläpä huolikaan, Katri, noista teikkareista, äläkä heidän tepastelevista ratsuistaan, heidän kilisevistä kannustimistaan, heidän sulkalakeistaan, heidän pönäkistä viiksistään. He eivät ole meidän säätyä, emmekä me pyri heidän pariinsa. Huomenna on Pyhän Valentin'in päivä,³ jolloin jokainen lintu parinsa valitsee; vaan et koskaan näe hamppulintusen

³ Britannian saarella tavallinen juhla, jolloin nuoret pojat ja tytöt keskenään antavat toisilleen lahjoja ja rakentavat siksi vuodeksi

rupeevan haukalle, tai punarinnan kotkalle pariksi. Isäni oli rehellinen porvari Perth'issä ja osasi luisuttaa neulaansa niin hyvin kuin minäkin. Ja jos nousi sotaa meidän kunnan kaupungin porttien eteen – hei kuinka lensi maahan neulat, ja langat, ja säämiskänahat; ja ulos temmattiin kelpo kypäri sekä kilpi pimeästä nurkastaan, ja pitkä keihäs seinältä, uunin päältä! Todistapas vaan että hän tahi minä olisimme kertaakaan olleet poissa, jos kaupunginpäällikkö piti katselmusta! – Näin me olemme aina eläneet ja olleet, tyttäreni – tehneet työtä leipäkannikkamme saamiseksi, ja taistelleet saadun leivän suojelemiseksi! Enkä huoli vävykseni mokomata, joka itseänsä paremmaksi minua pöyhisteleikse. Ja mitä noihin herroihin ja ritareihin tulee, toivon sinun aina pitävän mielessä, että olet liian halpa heille aviokullaksi, vaan liian hyvää sukua jalkasiipaksi. Ja nyt jo heitä työsi, tyttö, sillä nyt on pyhäaatto, ja meidän tulee mennä iltamessuun rukoilemaan, että Jumala sinulle huomiseksi lähettäisi kelpo Valentini-kumppalin".

Perth'in Kaunotar laski pois hyppysistään komean haukka-kintaan, jota hän tikkaeli Drummond'in rouvaa varten, puki päälleen pyhähameensa, valmistaen itsensä seuraamaan isää Mustain-Veljesten luostariin, joka oli likellä Curfew-katua, missä he asuivat. Matkalla sinne Simo Hanskuri, tuo vanha, arvossa pidetty porvari, jolle oli jokseenkin karttunut niin hyvin ikävuosia että myös varoja, sai nuorilta sekä vanhoilta niitä kunnian-osoituksia, jotka hänen samettitakilleen sekä kultaisille kaulavitjoilleen oli tulevat. Samoin myös Katrin maanmainio kauneus, vaikka peitetty päähineen alle – samallaisia tätä nykyä vielä pidetään Flanderissa – sai niin nuorten kuin vanhainkin niskat kumartumaan ja lakit päästä lentämään.

Isän ja tyttären näin kulkiessa käsikkäin, seurasi heitä pitkä, kaunis nuorukainen, puettu työmiehen vaatteisin karkeinta lajia, jotka kuitenkin antoivat hyvin nähdä hänen vartalonsa hoikkuutta; samoin myös tuo pieni ehtapunainen lakki sievästi sopi hänen kauneille kasvoilleen, jotka tirkistelivät esiin tuuheitten kähäräin keskeltä. Hänellä ei ollut muuta asetta kuin sauva kädessään, sillä ei katsottu soveliaaksi hänen säätyisellensä nuorukaiselle (hän oli hanskurin oppipoika) kävellä kadulla, miekka tai tikari vyöllä; sen oikeuden näet soturit aateliston palveluksessa katsoivat yksin-omaisekseen. Näin seurasi hän mestariansa pyhäinpäivinä, osaksi passarina, osaksi vartijana, jos hänen suojaansa tulisi tarvis; mutta helppo oli siitä hartaasta huomiosta, jolla hän yhä katseli Katria, nähdä että hän olisi kernaampi tyttärelle kuin isälle apuansa antamaan. Tavallisesti ei ollut kuitenkaan hänen palvelushalulleen mitään tilaisuutta; sillä yleinen kunnioituksen-tunne saattoi vastaan tulijat hanskurille sekä hänen tyttärelleen tilaa antamaan.

Mutta kansanjoukossa alkoi pian myös näkyä knaappien, huovien sekä joutsimiesten teräskypäreitä ja sulkalakkeja, ja näiden sotaviran merkkien omistajat alkoivat olla käytöksessään vähemmin kohteliaat kuin rauhaisat porvarit. Useampia kertoja, kun tämmöinen vastaantuleva soturi satunnaisesti tai muka ylemmästä arvostaan ylpeillen poikkesi seinäpuolelle katuvartta,⁴ leimahti hanskurin nuoren seuralaisen silmistä uhkauksen salama ja selvään näkyi, että hän olisi tahtonut osoittaa hartauttansa nuorta emäntää palvelemaan. Mutta joka kerta tuli siitä Conachar'ille, se oli pojan nimi, torut mestarilta, joka hänelle huomautti, ettei hän tahtonut mitään käskemätöntä apua. "Poika hupsu", myrisi hän, "etkö ole vielä tarpeeksi elänyt työhuoneessani, kun et tiedä että yhdestä sivalluksesta meteli voi syntyä – että tikari ihmisenahan läpäisee yhtä nopeasti kuin neula säämiskän – että minä olen rauhan mies, vaikken suinkaan pelkuri sodassa, ja että siitä vähä huolin kumpaa katuvarren puolta tyttäreni kanssa astun, kunhan saamme astua tietämme häiritsemättä ja rauhassa".

Conachar puolusteli itseään sillä, että piti huolen mestarin kunniaasta; mutta siitä ei vanha porvari paljon leppynyt.

– "Mitä meillä on tekemistä kunnian kanssa?" ärjähti Simo Hanskuri. "Jos minun palveluksessani tahdot olla, niin pidä vaari rehellisyydestä, vaan heitä kunniat noille suuriluisille,

jonkunlaisia ystävyden liittoja.

⁴ Ihmiset silloin katsoivat katuvarren seinäpuolta kunniallisemmaksi.

hupsuille, joilla on terästä kantapäissä, rautaa rinnan ympärillä. Jos sinunkin semmoisia kalkkareita tekee mieli, niin kuluta ne terveenä; vaan ei se saa tapahtua minun kattoni alla, eikä minun seurassani".

Nämät tämmöiset torut näkyivät Conachar'ia pikemmin kiihdyttävän kuin hillitsevän. Mutta viittaus Katriltä – jos tuo hänen hoikan sormensa liikahtaus todella oli viittausta – vaikutti paremmin kuin vihastuneen isännän kaikki torut. Nuorukainen heitti pois soturimaisen ryhdin, joka hänessä näkyi olevan luonnollinen, ja muuttui jälleen rauhallisen porvarin nöyräksi seuralaiseksi.

Nytpä heidät saavutti pitkä nuori mies leveässä levätissä, joka myös osan kasvoista peitti – se oli yleinen tapa sen ajan nuorissa herroissa, koska he eivät tahtoneet olla kaikkien tunnettavina tai olivat lystien seikkojen haulla. Hän näytti, sanalla sanoen, niinkuin olisi tahtonut ympärillä olevalle maailmalle sanoa: "En tahdo tällä hetkellä olla tunnettu, en tahdo että minua puhuteltaisiin siksi, mikä olen. Mutta koska en ole kenellekään muulle kuin itselleni velvollinen teoistani vastaamaan, pidän tätä peittoa silmien edessä ainoasti tavan vuoksi, enkä juuri välitä, tunneteko vai ettekö tunne minua". – Hän poikkesi isänsä käsivarresta kiinnipitävän Katrin oikealle puolelle ja rupesi hitaammin astumaan, ikään kuin yhtyen seuraan.

"Hyvää iltaa, kunnon mestari".

"Jumal' antakoon, armollinen herra, kiitoksia toivoittamastanne. – Mutta saanko pyytää teitä tietänne jatkamaan? – Meidän astuntamme on teille liian verkallinen – meidän seuramme teidän isänne pojalle liian halpa".

"Siitä on isäni poika lähin mies päättämään, vanha mies. Mulla olisi asiaa sinulle ja myös tälle kauniille Pyhälle Katrinalle tässä, joka on ihastuttavin ja kovimmansydäminen kaikista almanakan pyhimyksistä."

"Alimmaisella nöyryydellä, korkea herra", virkkoi vanha hanskuri, "pyytäisin saada huomauttaa teille, että nyt on Valentinin aatto, joka ei ole mikään asia-aika, ja että minä voin ensi-arkena saada teidän kunnioittavaiset käskynne jonkun palvelijan kautta, niin varhain kuin vaan tahdotte ne lähettää".

"Ei ole koskaan aikaa, joka olisi soveliaampi tätä nykyistä", jatkoi itsepäinen nuorukainen, jonka sääty-arvo näkyi olevan niin korkea, ettei hänen tarvinnut kursaella. "Minä tahtoisin tietää, onko nahkatröijy, jonka joku aika takaperin käskin, jo valmis – ja sinulta, kaunoinen Katri" – (hänen äänensä hiljensi kuiskaukseksi) – tahtoisin tietoa, ovatko sinun hienot hyppyses liikkuneet sitä ommellessa, niinkuin minulle lupasit? Mutta mitäs ma kysynkään – onhan minun sydän-parkani tuntenut jokaisen pistoksen, millä neula sen sydämen peitteeksi aiotun vaateen lävisti. Kavaltaja, mikä edesvastaus olisi sinulle tuleva, siitä että näin kiduttelet sydäntä, joka sinua niin tulisesti rakastaa?"

"Olkaa niin hyvä, korkea herra", vastasi Katri, "ja lakatkaa näistä hulluista puheista – teidän ei sopisi semmoista puhua, eikä minun sitä kuulla. Me olemme halvat säädyltämme, vaan kunnialliset käytökseltämme; ja isän läsnä-olosta toki edes pitäisi olla tyttäreille suojaa senkaltaisista sanoista, vaikka ne näin korkean herran suusta tulevat".

"No hyvä, sinä armoton", vastasi luopumaton teikkari, "minä lakkaan sinua nyt vaivaamasta, jos vaan lupaat näyttää itseäs ikkunassas huomen-aamulla, kohta kun päivä tirkistäikse itäisten vuorten yli, ja niin antaa minulle oikeuden olla sinun Valentininas ensi vuonna".

"En suinkaan, korkea herra. Isäni juuri äsken huomautti minulle, ettei haukat, saatikka sitten kotka, sovi halvan hamppulintusen pariaksi. Hakekaa itsellenne joku hovineito, jolle teidän kohteliaisuutenne on oleva kunniaksi. Minulle – älkää pahaksi panko, korkea herra, jos suoraan puhun – se vaan on häväistystä".

Näin puhuessaan he olivat tulleet kirkon ovelle.

"Tässä paikassa", virkkoi nyt isä, "te, korkea herra, sallinette meidän sanoa teille jäähyväiset. Kyllähän minä sen tiedän, ettette te suuresti huolisi luopua huvituksestanne sen tuskan ja vastuksen tähden, joka siitä meidän kaltaisillemme tulee. Mutta tästä suuresta palvelijajoukosta täällä oven

edessä voitte te arvata, että on kirkossa semmoisia, joista teidänkin, armollinen herra, täytynee pitää lukua".

"Vai lukua – ja kukapa minusta mitään lukua pitää?" virkkoi ylpeä nuori herra. "Mokoma halpa käsityöläinen ja hänen tyttärensä, joille vähin huomionikin jo on liikaa kunniaa, ovat niin hävyttömät ja sanovat minun puhuttelemiseni häväistykseksi. Ohoh, sinä valkean kauriinnahan ja sinisen silkin kuningatar, kylläpä mä vielä saan sinut tätä katumaan".

Hänen tätä mutistessaan hanskuri tyttärineen astui Dominikolaiskirkon ovesta sisään, ja heidän palvelijansa Conachar, pyrkiessään kiireesti heidän jälkeensä, tyrkkäsi, kentiesi hiukan tahallaankin, sitä nuorta aatelisherraa. Teikkari, heräten harmillisista mietteistensä ja katsoen tätä tyrkkäystä tahallaan tehdyksi loukkaukseksi, tarttui poikaa rintaan, antoi hänelle sivalluksen ja sysäsi sitten poikemmaksi. Vimmastunut Conachar, jollakin vaivalla toinnuttuaan, tempasi kädellään vasemmanpuolista kuvettaan, ikään kuin hakien miekkaa tai tikaria siitä paikasta, mistä se tavallisesti riippuu; mutta kun ei semmoista asetta löytynyt, ilmoitti hänen näkönsä toivossaan pettynyttä vimmaa, ja hän astui kirkkoon. Niiden muutamain minuuttien ajan, niin kauan kun poika vielä viipyi ulkona, seisoi nuori herra paikallaan, kädet ristissä rinnan päällä, ylpeä hymy suun sopissa, ikään kuin härsyttäen häntä parastansa koettamaan. Mutta kun Conachar oli kirkkoon astunut, peitti hänen vastustajansa kasvonsa vielä paremmin levätillään ja antoi salaviittauksen, kohottaen toista kinnastansa. Kohta lähestyi häntä kaksi miestä, jotka, peitetyin kasvoin samoin kuin hän, olivat jonkun matkan päässä katselleet hänen liikuntojaan. Hänellä oli nyt heidän kanssaan pitkä keskustelu, jonka jälkeen nuori aatelisherra meni yhtäänpäin, hänen ystävänsä tai palvelijansa toisaalle.

Simo Hanskuri, ennen kuin kirkkoon astui, katsahti noiden miesten puoleen, mutta oli jo ennen heidän eroamistaan käynyt sijalleen keskellä seurakuntaa. Hän laskeutui polvilleen, ja hänen katsannostaan näkyi, että raskas kuorma hänen sieluansa painoi. Mutta kun messu päättyi, näkyi tuska hänestä helpottuneen; hän oli heittänyt itsensä ja huolensa taivaallisen Isän huostaan. Jumalanpalvelus oli tällä kertaa hyvin juhlallinen, sillä kirkossa oli suuri joukko korkeasukuista herras- ja rouvasväkeä. Olipa sijaa valmistettu vanhaa, hyvää kuningastakin varten; mutta joka niistä kivuista, jotka häntä vaivasivat, oli estänyt Robert III:n messuun tulemasta, niinkuin hänellä muulloin oli tapana. Koska kirkkoväki alkoi hajota, viipyivät hanskuri ja hänen kaunis tyttärensä vielä vähän aikaa; menivät salaripille rippituoleihin, joihin papit nyt olivat asettaneet itsensä, toimittaakseen sitäkin virkansa osaa. Täten oli jo pimeä yö joutunut ja kadut olivat autiot, kun he kääntyivät paluumatkalle omaan kotiinsa. Melkein kaikki ihmiset olivat jo kotona makuulla. Ne, jotka vielä kaduilla kulkivat, olivat yöjalkalaisia ja humalaisia, ylpeitten aatelisherrojen joutilaita, meluvia palvelijoita, jotka olivat hyvin taipuvaiset rauhallisia kävijöitä häiritsemään, turvaten herrojensa suosioon hovissa, jolla heitä oltiin kovinkin nopsaat auttamaan.

Luultavasti pelkäsi Conachar pahaa joltain semmoiselta mieheltä, kun hän, kiirehtien hanskurin likelle, virkkoi hänelle: "Mestari – meitä seurataan".

"Seurataanko vai? Kutka ja kuinka suuri joukko?"

"Yksi mies, joka kasvonsa levätillään peittää, seuraa meitä luopumatta niinkuin kuvajainen".

"Hänen tähtensä en huoli jouduttaa astuntaani tätä Curfew-katua pitkin, vaikka hän olisikin paras, joka sitä koskaan on astunut".

"Mutta hän on aseilla varustettu", muistutti Conachar.

"Niinpä mekin, ja on meilläkin kädet, ja jalat, ja sääret. Mitä, Conachar, ethän toki pelänne tuota yhtä miestä?"

"Pelkääkö!" vastasi Conachar, tästä luulosta suuttuen; "kohta saatte nähdä pelkääkö häntä?"

"No nyt taas ammut liian paljon syrjälle, toiselle puolelle pilkkaa, hupsu poika – et sinä koskaan osaa keskietietä kulkea. Eipä sentään huoli nostaa meteliä, vaikkemme myös pakoon pötki. Astupas sinä vaan edeltä Katrin kanssa, niin minä sinun sijastas jään jäljemmäksi. Mikä hätä meillä voisi olla näin likellä kotoa".

Hanskuri jätti siis itsensä jäljemmäksi ja huomasikin aivan oikein, erään miehen seurailevan heitä niin likeltä, että se, aikaan ja paikkaan nähden, voi antaa syytä epäluuloon. Jos he poikki kadun menivät, meni hänkin toiselle kadun puolelle; jos he jouduttivat askeleitansa tai rupesivat taas verkallisemmin astumaan, vieraskin teki samoin. Siitä ei olisi ollut suurta lukua, jos hanskuri olisi ollut yksin; mutta hänen kaunista tytärtänsä saattoi joku irstainen roisto yrittää ryöstää, tässä maassa, missä laista oli varsin vähän turvaa niille, joilla ei ollut voimaa itseänsä puolustaa. Koska Conachar ja hänen suojansa alainen kaunotar olivat oman kodin kynnykselle ehtineet, jossa vanha piika heille oven avasi, asettui porvarin huoli. Yhtähyvin teki hänen mieli, jos mahdollista, saada tietää, oliko siihen huoleen ollutkaan mitään syytä; senvuoksi hän huusi tuolle miehelle, jonka käytös oli pelon nostanut ja joka nyt oli pysähtynyt, ikään kuin ei olisi tahtonut tulla kynttilän valoon.

"Hei ystävä, astupas vaan esiin äläkä ole tuossa kuurapeittoisilla! Etkös tiedä, että niitä vastaan, jotka pimeässä kummituksina kävelevät, välistä koetellaan tuota keppitaikaa? Astupas esiin nyt, mies, ja näytä meille silmiäs".

"No miks'ei, mestari Hanskuri", vastasi ääni, joka oli syvimpiä, mitkä olivat ikinä johonkuhun kysymykseen vastanneet. Ei minua mikään kiellä silmiäni näyttämästä, vaikka kyllä soisin että ne paremmin maksaisivat katselemisen vaivaa kynttilän valossa".

"Herrainen aika!" huudahti Simo, "pitihän minun tuntea tuo ääni! – oletko se sinä itse, omassa ruumiillisessas personassas, Seppä? No, etpä nyt, koira vieköön, pääsekään ohitse kuivin suin. Kuules, poikaseni, eihän valkeansammutus-hetki ole vielä soinut, ja jos olisikin, eipä siinä ole syytä erottaa poikaa isästään. Tule sisään, poikaseni, Dorothea saa antaa meille jotain suuhun pistettävää, ja me kilistelemme vielä kannuja, ennen kuin meistä saat erota, tule sisään, sanon ma; ja nyt tulee Katri-tyttärenenikin ilo, kun sinut näkee".

Näin puhuen hän oli miehen, jota hän niin ystävällisesti tervehti, vetänyt jonkinlaiseen kyökkiin, joka tavallisesti myös sai vieraskammarina olla. Sen koristuksena oli koko joukko tinatalrikeita, jotka vielä parin hopeakupin kanssa, kaikki aivan kirkkaiksi kuurattuna, seisovivat hyllyköllä. Kelpo takkavalkea sekä paistava lamppu loivat yli koko huoneen valoa ja hauskuutta, ja makea haju Dorothean käsien alla kypsyivistä ruoaksista ti tuntunut suinkaan vastenmieliseltä näitten miesten nenistä, joita ei liika aistin hienous vaivannut.

Tuntematon seuralainen nyt seiso i täydessä valossa talonväen keskellä. Hänen näkönsä ei ollut millään muotoa hieno eikä kaunis; mutta yhtähyvin hänen vartalonsa ja kasvonsa eivät ainoasti ansainneet huomiota, vaan jollakin lailla sitä ehdottomasti vetivät puoleensa. Hänen vartalonsa oli pikemmin alle tavallisen pituuden; mutta hartioitten leveys, käsivarsien pituus ja vahvuus sekä koko miehen jäntevyys näyttivät että hänellä oli hyvin tavaton voima sekä lakkaamattomalla harjoituksella rivakkaana pidetty ruumis. Sääret olivat hiukan koukkuiset, ei kuitenkaan niin paljon, että sitä varsinaiseksi viaksi olisi voinut sanoa. Päinvastoin se vähäinen koukkaisuus, vaikka se johonkin määrään ruumiinrakennuksen säännöllisyyden pilasi, näkyi ikään kuin luonnollisesti kuuluvan tämän ruumiin vahvuuteen. Puku oli härännahasta; vyöltä riippui raskas kaksiteräinen miekka sekä ikäänkuin kukkaron puolustukseksi, joka sen-aikuisen porvari-tavan mukaan, roikkui samaan vyöhön kiinnitettynä. Pää oli säännöllisen-muotoinen, ympyriäinen; tukka musta, lyhyeksi keritty, tuuheakähäräinen. Mustista silmistä salamoitsi rohkeus ja neuvokkaisuus, vaan muuten kasvot ilmoittivat ujostelevaa nöyryyttä, sekaisin leikillisyyden kanssa, ja tällä hetkeä, paitse sitä, nähtävää iloa tästä yhtymisestä vanhain ystäväin kanssa. Jos emme ota lukuun siinä tällä hetkellä myös näkyvää liikaa ujoutta, niin oli Heikki Sepän otsa korkea ja jalonnäköinen; mutta kasvoin alempi puoli ei ollut saanut yhtä kaunista muotoa. Suu oli suuri, täydesti varustettu vahvoilla, kauneilla hampailla, joiden näkö oli koko muussakin ruumiissa näkyvän terveyden ja voiman mukainen. Lisätäkäämme siihen tuuhea, lyhyt parta sekä viikset, jotka nykyään oli jokseenkin huolellisesti siivottu, niin on miehen koko kuva valmis. Ijältään ei hän voinut olla yli kahdenkymmenen kahdeksan.

Koko talonväelle näkyi tämän vanhan ystäväen arvaamaton tulo olevan hyvin mieleen. Simo Hanskuri yhä uudestaan pudisteli hänen kättänsä, Dorothea niijasi niijaamistaan ja Katrikin

ujostelematta ojensi kätensä, jota Henrik vähän aikaa piti jättiläiskourassansa, aivan kuin olisi aikunut nostaa sen huulilleen. Mutta sitten oltuansa kahden vaiheella, hän sen jälleen hellitti, pelosta että se rohkeus pantaisiin pahaksi. Ei niin että tuo hänen kourassaan liikahtamatta makaava kätönen olisi tehnyt vastarintaa; vaan tytön kasvoissa ei näkynyt ainoastaan punastusta, siinä näkyi samassa hymy, joka nuorta miestä yhä paremmin hänille saattoi. Mutta isä, nähdessään ystävänsä epäilyksen, huusi kursailematta:

"Suihkaa suuta, poikaseni, suihkaa suuta hänelle! Ja se on tavara, jota en tarjoisikaan kelle hyvänsä minun kynnykseni yli astuvalle. Mutta hyvä St. Valentin auttakoon! – jonka pyhä on huomenna – olenpa niin iloinen siitä, kun näen sun jälleen täällä tässä hyvässä Perth'in kaupungissa, että olisi vaikea sanoa mitä sinulta voisin kieltää".

Seppä – sehän, niinkuin jo yllä mainittiin, oli sen rotevan käsityöläisen ammatti – rohkeni tästä, niin että ujosti suuteli Perth'in Kaunotarta. Tämä puolestaan salli sen suosion-osoitteen hymyllä, joka sisarelle sopivaa hellyyttä osoitti, ja virkkoi samassa: "Toivonpa että se on katuvainen ja parannut mies, jolle sanon: tervetultua tänne Perth'iin takaiin!"

Seppä vielä piti tytön kättä kädessään, ikään kuin olisi aikunut vastata; mutta äkkiä, niinkuin rohkeutta tällä silmänräpäyksellä olisi puuttunut, hellitti irti. Hän vetäytyi oikeemmaksi, aivan kuin olisi säikähtynyt teostansa ja hänen päivettyneet kasvonsa hehkuivat osaksi häveliäisyydestä, osaksi mielihyväästä. Näin kävi hän istumaan valkean äärelle, päinvastaiselle puolelle kuin Katri.

"No, Dorothea, jouduta nyt vaan syömistä, muija kulta – ja Conachar – miss' on Conachar?"

"Hän on mennyt levolle, isä, hänen päättään kivistää", vastasi Katri epävakaisella äänellä.

"Mene häntä kutsumaan, Dorothea", käski vanha hanskuri. "En kärsi noita hänen juoniansa. Hän muka on kovin korkea Vuorelais-sukua, levittääkseen pöytäliinaa tai tuodakseen talrikkia, ja hän tahtoi muka päästä meidän vanhaan, kunnialliseen ammattiin, ilman passailematta, ilman mestariansa ja opettajaansa palvelematta semmoisissa asioissa, joissa kuuliaisuus on velvollisuutta. Mene häntä kutsumaan, sanon ma; en kärsi tuommoista tehtävien laiminlyömistä".

Kohta sen jälkeen kuului Dorothean ääni rappusilta tai vielä luultavammin tikapuilta, joita myöten kiivettiin yliselle, mihin vastahakoinen oppipoika niin ajattomalla ajalla oli kätkeynyt. Sieltä tuli puoli-ääneen mutistu vastaus, ja pian sen jälkeen Conachar ilmutui ruokahuoneeseen. Yrmeiden pilvi synkeytti hänen ylpeää, vaan kaunista muotoansa. Hän rupesi pöytää laittamaan, asetti talrikit paikoilleen, toi suolat, kryydit ynnä muut ruoanhöystöt – sanalla sanoen, toimitti nyky-ajan passarin virkaa, johon sen ajan tapa vaati kaikkia oppipoikia – mutta tuo halpa työ, johon hänen oli pakko ruveta, oli hänelle silmännähtävästi inhoksi ja harmiksi. Perth'in Kaunotar katsahti häneen jollakin huolella, ikään kuin peläten, että tuo selvästi näkyvä vastahakoisuus voisi vielä enentää isän mielipahaa. Mutta vasta kun neidon silmät toistamiseen olivat hänen silmiänsä kohdanneet, suostui Conachar peittämään yrmeytensä ja toimissansa suurempaa myöntäväisyyttä ja nöyryyttä näyttämään.

Tässä meidän tulee antaa lukijalle tiedoksi, että tuo salainen silmänluontien vaihtelu Hanskurin Katrin sekä nuoren Vuorelaisen välillä tosin todisti, että edellinen piti jonkunlaista huolta jälkimmäisen käytöksestä; mutta tyystimmänkin tarkastelijan olisi ollut vankan vaikea keksiä, oliko siinä huolenpidossa mitään yli sen tunteen, mikä nuorena työssä on luonnollinen samassa talossa asuvaa, saman-ikäistä poikaa kohtaan, jonka kanssa hän on elänyt likeisessä tuttavuudessa.

"Sinä olet käynyt pitkällä matkoilla, Heikki poikaseni", virkkoi hanskuri, joka aina tätä lempinimeä käytti, vaikkei hän ollut millään lailla sukua nuorelle käsityöläiselle; "niin, ja olet nähnyt monen virran, paitsi tätä Taytä, sekä monta koreaa rakennusta, paitsi St. Johanneksen kirkkoa".

"Vaan enpä kuitenkaan yhtään, joka olisi ollut puoleksi verraksi niin rakas ja joka puoleksi verraksi niin ansaitsisikaan minun rakkauttani", vastasi seppä. "Sen vakuutan teille, isä, että kun taas Baiglien harjun yli olin päässyt ja näin tämän meidän kaupungin tässä leviävän edessäni, kauniina kuin tuo keijukaisten kuningatar laulussa, jonka ritari näkee makaavan keskellä tiheää ruusupensaikkaa,

silloin minun sydämessäni tuntui aivan kuin olisin ollut lintu, joka panee väsyneet siipensä kokoon, laskeutuen alas omaan pesäänsä".

"Hei! Vieläkö sinussa on runoniekkaa?" sanoi hanskuri. "Mitä, saammeko taas nyt nähdä entiset hyppymme ja rinkitanssimme? Ja iloiset keikahdukset Vapunpäivän kukkas-riu'un ympärillä? Ja kuulia lystit laulut Jouluaattona?"

"Semmoisia loruja kyllä mahtaa vieläkin joskus ilmautua, isä", virkkoi seppä, "vaikka tosin palkeitten puhina ja alaisimen kalske ovatkin karkeaa säestystä runoniekan sävelille. Mutta enpä voi parempia saada toimeen – täytyy varojeni paranemista katsoa, vaikka tulisivatkin siinä värssyt huonommiksi".

"Kas se oli oikein – oletpa juuri minun oma poikani" vastasi hanskuri; "ja varmaanpa et ole liioin kuluttanut rahojasi matkalla?"

"Enkä, vaan matka-rahojani vielä kartutin, isä – tuon teräksisen haarniskan, jonka muistanette, möin minä neljästä sadasta markasta sir Maunu Redman'ille Englannin itäisen rajamaan vartijalle. Hän tuskin penniäkään tinki hinnasta, sen perästä kun olin antanut hänelle luvan koettaa sitä miekan sivalluksella. Ja tuo tyhjätasku Vuoriston varkaittenpäällikkö, joka sen oli alkuaan käsenyt, peräytyi kaupasta jo puolen sen summan tähden, vaikka työhön minulta oli mennyt puoli vuotta".

"Mitäs sinä noin tuijottelet, Conachar?" torui hanskuri, kesken puhetta kääntyen Vuorelaisoppilaansa puoleen. "Etkös milloinkaan voi oppia, että sinun vaan tulee pitää huolta omista tehtävistä, kuulematta kaikkea mitä ympärillä tapahtuu? Mitäs se sinua koskee, että Englantilaisen mielestä on huokeaa, mitä Skotlantilainen liian kalliiksi katsoo".

Conachar kääntyi ikään kuin puhuakseen; mutta, hetkisen aikaa mietittyänsä, hän loi silmänsä alas ja koki asetuttaa mieltänsä, jota ylenkatse, millä seppä Vuorelais-ostajastansa puhui, oli kiihdyttänyt. Heikki jatkoi puhettaan, hänestä huolimatta.

"Myös möin, Edinburg'issa käydessäni, muutamia miekkoja ja väkipuukkoja kalliisiin hintoihin. He arvelevat siellä sodan olevan tulossa; ja jos Jumala olisi niin armollinen ja laittaisi sotaa, niin minun tavarastani maksettaisiin täysi hinta. St. Dunstan tehköön sydämemme kiitolliseksi, sillä hän oli meidän ammattilaisiamme. Sanalla sanoen, tämä kalu tässä" – hän laski käden kukkaronsa päälle – "joka neljä kuukautta takaperin lähtiessäni oli jokseenkin laiha ja löttöinen, on nyt niin pyöreä ja paksu kuin kuuden viikon porsas".

"Entäs tuo sen toinen, rautakahvainen, nahkatuppinen kumppali?" kysyi hanskuri, "onko se ollut jouten koko tään ajan? – Kuule, iloinen seppä, tunnustapa nyt vaan totinen tosi – kuinka monessa käsikähmässä olet ollut sen perästä kun Tay-virran poikki menit?"

"Voi, älkää toki minulle vääryyttä tehkö tuommoisella kysymyksellä" – hän vilkaisi Katriin – "erittäin tämän neidon läsnä-ollessa", vastasi aseseppä. "Minä tosin miekkoja taon, vaan niiden käyttämisen, sen jätän toisille. – Ei, ei, harvoin on minulla paljas miekka kädessä, paitsi kun sitä alaisimella tai tahkokiven päällä pitelen; ja ne vallan soimauksia puhuivat minusta Katri tyttärelle, jotka ovat saattaneet hänet luulemaan rauhallisinta Perth'in porvareista tappelijaksi. Tahtoisinpa kuulla vaikka paraankin heistä päästävän semmoisen sanan suustansa Kinnoul'in mäellä, niin ettei olisi läsnä ketään muuta kuin se puhuja ja minä!"

"Hohhoh", sanoi hanskuri nauraen, "sitten me kai saisimme nähdä esimerkin maltillisesta kärsivällisyydestäs. – Hyi häpeää, Heikki, että näin kuin veijari viekastelet miehelle, joka sinut perinpohjin tuntee. Ja sitten noin tuijottelet Katriin, ikään kuin hän ei tietäisi, että tässä maassa jokaisen miehen on kädellään suojeleminen päätänsä, jos tahtoo ma'ata jonkinlaisesta turvassa. – Hohhoh, koira vieköön, jos et vaan liene rikkonut yhtä monta rintahaarniskaa kuin olet takonutkin".

"No, huonohan se olisi aseseppä, Simo isä, joka ei oman kouransa sivaltamalla osaisi koettaa omaa käsi-alaansa. Jos en minä joskus halkaisisi jotain kypäriä tai pistäisi miekankärkeä rintapaidan läpi, enpä tietäisikään, kuinka vahvoiksi ne tulee takoa. Sittenhän minä vaan kyhätä kilkuttaisin kokoon tuommoisia paperikaluja, joita Edinburg'in seppiä ei hävetä laskea käsistään".

"Ahah, nytpä jo voisin panna vetoon kultaisen kruunukolikon, että sinulla on ollut riita jonkun Edinburg'in Tuulen-kärventäjän⁵ kanssa siitä syystä?"

"Riitaako! – eipä toki, hyvä isä", vastasi perthiläinen aseseppä, "vaan miekanmittely on mulla tosin ollut semmoisen kanssa St. Leonard'in vuorella, kunnan kaupunkini kunnian puolustamiseksi, sen tunnustan. Ettehän toki voine uskoa, että rupeaisin riitaan ammattiveljen kanssa?"

"No, no, enhän suinkaan, enkä. Mutta kuinkas sitten se sinun ammattiveljesi suoriutui siitä?"

"Suoriutuipa, kun suoriutuikin, niin kuin se, joka menisi peitsenkärkeä vastaan, paperi-arkki rinnan suojuksena. Pikemmin sanoen, hän ei suoriutunut ollenkaan, sillä kun hänestä erosin, hän makasi Erakon mökissä, joka hetki odotellen kuolemaansa, johon hän, Gervasius-erakon sanojen mukaan, olikin itsensä hyvin jumalisesti valmistanut".

"No – tapahtuiko sitten vielä mitään muuta miekanmittelyä?" kysyi taas hanskuri.

"Niin, tosiaan, miekastelinhan minä paitsi sitä vielä erään Englantilaisenkin kanssa Berwick'issä – syynä oli tuo vanha riita heidän muka vallastansa meidän ylitsemme – olenpa varma ettette te olisi suoneet minun antaneen myöten siinä vai kuinka? – ja kävi minulta niin onnellisesti, että sain häntä vasempaan polveen pistetyksi".

"Hyvin tehty, Pyhä Anterus auttakoon! – Vaan palatkaamme asiaan – Kenenkä vuoro sitten tuli?" kysyi Simo, naureskellen muka rauhaisan ystävänsä urhotöitä.

"Minä taistelin yhtä Skotlantilaista vastaan Torwood'issa", kertoi Heikki Seppä, "siitä syystä ettei tiedetty, kumpi meistä oli parempi miekkamies, jota seikkaa, niinkuin hyvin ymmärrätte, ei voitu saada tietyksi eikä ratkaistuksi ilman koetuksetta. Siltä mies-paralta kirposi kaksi sormeaa".

"Vallan hyvin tehty Perth'in rauhallisimman pojan teoksi, joka ei ole koskaan pidellyt miekkaa muuten kuin seppä-ammattissaan! No, eikös ole sitten mitään sen enempää kerrottavaa?"

"Eipä juuri sanottavaa – sillä yhden Vuorelaisen löylyttäminen ei juuri paljon maksa puhumisen vaivaa".

"Minkätähden sitten häntä löylytit, sinä rauhan mies?"

"Eipä tainnut olla mitään syytä, sen verran kuin muistan", vastasi seppä, "paitsi että hän seisoi eteläpuolella Stirling'in siltaa".

"Kas niin, saas tästä nyt – terve tultua tänne luokseni kaikkein noiden sankaritöites jälkeen. – Conachar, joudu! kanna kannua ympäri niin että kilisee, sitten saat siemauksen pähkinänkarvaista olutta omaankin suuhusi, poikaseni"

Conachar kaasi mainittua hyvää juomaa mestarilleen sekä Katrille sopivalla kuuliaisuudella. Mutta, sen tehtyään, hän asetti kannun takaisin pöydälle ja istahti paikalleen.

"Hohhoh, mitä se merkitsee! – Mitä tapoja ne on? – Kaada myös vieraalleni, kunnioitettavalle mestari Henrik Sepälle".

"Mestari Seppä kaatakoon itselleen itse, jos juoda haluttaa", vastasi nuori Vuorelainen. "Minun isäni poika on jo alentanut itsensä kyllin täksi illaksi".

"Sepä oli sievä kiekahdus näin laikkuiselta kananpojalta", virkkoi Heikki. "Mutta sen verran oletkin aivan oikeassa, poikaseni, että se mies ansaitsee kuolla janoon, joka ei viitsi juoda ilman juomanlaskijaa".

Mutta talon isäntä ei ollut yhtä kärsivällinen sallimaan nuoren oppipoikansa uppiniskaisuutta. – "No, niin totta kuin minun sanani aina on rehellistä puhetta ja minun neulomani kintaat kelvollista kalua", lausui Simo, "täytyypä sun nyt, kun täytyykin, kaataa vieraalleni olutta tuosta kannusta, jos tahdot kauemmin olla ja elää minun kanssani yhden katoksen alla".

Conachar, sen uhkauksen kuultuaan, nousi yrmeänä. Hän lähestyi seppää, joka jo oli tarttunut kannuun ja par'-aikaa kohotti sitä huulilleen, mutta samassa oli nuori passari kompastuvinaan ja tyrkkäsi seppää niin kömpelösti, että vaahtoova olut ryöpsähti vieraan silmille sekä vaatteille. Erinomaisesti hyvinluontoinen oli tosin seppä, vaikka miekasteluihin kärkeä; mutta tätä tämmöistä

⁵ Sepän.

häväistystä ei toki kestänyt hänen kärsivällisyytensä. Hän tarttui poikaa kurkkuun, joka ruumiin osa ensiksi sattui hänen kourahansa, kun Conachar teeskellystä kompastuksestaan oli nousemassa, kuristi häntä aika lailla ja sitten viskasi vastustajansa poikemmaksi, huutaen: "Jos tämä olisi tapahtunut toisessa paikassa, sinä nuori hirtehin, olisinpa repäissyt korvat pois päästäsi, niinkuin ennenkin olen tehnyt muutamalle heimolaiselles!"

Nopsaana kuin tiikeri kavahti Conachar jälleen jaloilleen. Hän huusi: "Sitä kerskausta et saa toista kertaa elävänä päästä suustasi!" – ja samassa tempaisi povestaan lyhyen, terävän puukon, jolla hän, päälle karaten, yritti pistää Heikkiä. Pistos oli tähdätty vähää alemmaksi olkaluuta ja olisi henkipaikkaan sattunut. Mutta uhattu mies niin äkkineuvoisesti sai itsensä suojatuksi, päällekkarkajaan kättä ylöspäin lyömällä, että puukko ainoasti raappaisi, eikä sanottavasti vertäkään iskenyt. Puukon poivääntäminen kädestä ja itse pojan kiinnikoprastaminen niinkuin rautapihteihin, se oli sepälle vaan silmänräpäyksen työ. Conachar tunsu nyt olevansa kokonaan sen peloittavan vastustajan vallassa, jota hän oli vihastuttanut. Hän vaaleni yht'-äkkiä kalmankalvakaksi, vaikka silmänräpäystä ennen vielä oli ollut tulipunaisena, ja seiso i siinä mykkänä häpeästä ja pelosta, siksi kun seppä hänet jälleen hellitti lujasta kourastansa, tyynesti sanoen: "Kiitä onneas ettei sinun kaltaisesi voi minua suututtaa – sinä vaan olet lapsi, ja minun, aikamiehen, ei olisi pitänyt aloittaa riitaa sun kanssa. Mutta olkoon tämä kuitenkin varoitukseksi."

Conachar hetkisen aikaa seiso i, ikään kuin olisi aikonut vastata; sitten hän läksi ulos, ennen kuin Simo oli hämmästyksistään niin tointunut, että sai sanan suustansa. Dorothea hääri sinne tänne, hakien rohtoja ja voiteita, Katri, nähtyään ulos tilkahtavat veret, oli pyörtynyt.

"Sallikaa mun lähteä tieheni, Simo isä", virkkoi Heikki surullisesti. "Olisinhan sen voinut ennaltakin arvata, että minua ainainen kohtaloni tännekin seuraisi, ja että minä toisin sivalluksia sekä verenvuodatusta kanssani huoneesen, johon en olisi tahtonut tuoda muuta kuin rauhaa ja onnea. Älkää minusta lukua pitäkö – katsokaa vaan Katri parkaa – pelästys tästä metelistä on hänet tappanut, ja se on kaikki minun syytäni."

"Sinunko syytäs, minun poikani! – tuon Vuorelais-rosvon syytähän se oli, jonka pitää olla tässä minulla kirouksena ja vastuksena. Mutta saapa hän nyt, kun saakin, kohta huomispäivänä pötkiä takaisin kotilaaksoillensa tai maistaa meidän kaupungin vankihuoneen leipää. – Yrittihän tuo mokoma tappaa mestarinsa vierasta mestarin omassa talossa! – Se purkaa kaikki siteet välillämme. – Mutta annas kun katson haavaasi."

"Katria!" sanoi taas aseseppä; "katsokaa vaan Katria!"

"Kyllähän Dorothea häntä katsoo", vastasi Simo; "ei hämmästyys ja säikähdys tapa ihmistä – mutta väkipuukot ja tikarit niin tekevät. Eikä ole hän, vaikka lihani ja vereni sikiö, minulle rakkaampi kuin sinä, Henrik kulta, joka olet minun poikani rakkauden kautta. *Skene-occle* [tikari] on ilkeä ase Vuorelaisen kädessä."

"En ole siitä millänikään sen enempää kuin jos metsäkissan kynsi olisi raappaissut", sanoi aseseppä; "ja nyt kun puna jälleen palautuu Katrin poskiin, saatte nähdä että minä silmänräpäyksen kuluttua jälleen olen ihan tuttu ja tuore mies." Hän kääntyi pieneen, nurkassa riippuvaan peiliin päin ja otti kukkarostaan hiukan liinavaatteen kaappeita, pienen haavansa päälle pantaviksi, Kun hän niskaltaan ja hartioiltaan työnsi pois nahkatakkinsa, olisi ollut syytä ihmetellä näiden ruumiin-osien vahvuutta, jäntevyyttä ja vielä enemmän ihon valkeutta kaikissa paikoin, missä ei se, niinkuin käsissä ja kasvoissa, olisi kolkkojen ilmojen ja vaivaloisen sepän-ammatin vaikutuksesta ruskeentunut. Nopeasti sai hän veren tuketuksi liinakaappeillaan, ja muutama tilkka vettä pian poisti kaikki muut jäljet kahakasta. Sitten hän kääntyi jälleen pöytään päin, jonka ääressä Katri istui, yhä vielä kelmeänä ja vapisevana, vaikka kuitenkin jo pyörtymyksestään tointuneena.

"Voitko antaa minulle anteeksi, että olen mieltäsi pahoittanut kohta ensihetkenä, kun juuri olin tullut takaisin? Tuo poika oli hullu, kun minua vihaan härsytti, ja minä olin vielä hullumpi, kun tuommoiseen suutuin. Sinun isäsi ei minua moiti, Katri; etkö siis voi antaa anteeksi?"

"Miten minulla", vastasi Katri, "olisi valtaa anteeksi antaa, mistä minulla ei ole oikeutta vihastua. Jos minun isäni katsoo soveliaaksi sallia huoneessansa yöllisiä kahakoita, minun täytyy kai niissä olla läsnä – en sitä voi auttaa. Kukaties tein väärin siinä, kun pyörriin ja sen kautta mahdollisesti keskeytin kauniin tappelun. Minun puolustuksenani olkoon, ettei luontoni siedä veren näkyä."

"Vai nekö", virkkoi isä, "ovat sinun terveisesi minun ystävälleni, joka pitkältä matkalta on tullut kotiin? Ystävälleni – niinkö sanoin? – ei – omalle pojalleni. Hän on juuri pelastunut tuon mokoman konnan murhakynsistä, jonka huomenna aion potkaista ulos talostani – ja sinä kohtelet Heikkiä, ikään kuin hän olisi tehnyt väärin, koska hän viskasi poikemmaksi käärmeen, joka häntä oli pistämäsillään!"

"Ei ole minun asiani, isä kulta", vastasi Perth'in Kaunotar, "päättää kumpi oli oikeassa, kumpi väärässä tässä tääniltäisessä kahakassa; enkä myös tarpeeksi selvään nähnyt mitä tapahtui, voidakseni sanoa, kumpi päälle karkasi, kumpi vaan itseänsä puolusti. Mutta varmaankaan ei meidän ystävämme Heikki voine kieltää, että hänen elämänsä tie käy alin-omaisten riitojen, tappelujen ja verenvuodatusten kautta. Ei hän voi kuulla yhdestäkään miekkamiehestä, kadehtimatta sen mainetta, eikä voi olla koettamatta sen urhoutta. Hän ei voi nähdä mitään tappelua, itsekin hyökkäämättä keskelle käsikähmää. Jos hän kohtaa ystävää, niin hän sen kanssa tappelee rakkaudesta tai kunniasta; jos kohtaa vihollista, niin tappelee vihan ja koston tähden. Ja niiden miesten kimppuun, jotka eivät ole hänen ystäviään eikä vihollisiaan, hän käypi, siitä syystä että he ovat tällä tai tuolla puolella jokea. Jokainen hänen päivänsä on tappelupäivä, ja epäilemättä hän vielä unissaankin jatkaa tappelujaan."

"Tytttäreni", moitti Simo, "sinun kielesi liikkuu liian liukkaasti. Tappelut ja taistelut ovat miesten asia, ei naisten, eikä sovi tytön niitä pitää mielessään tai kielellään."

"Vaan jos näin raa'asti tapellaan ja taistellaan meidän läsnä-ollessamme", sanoi Katri, "on vähän liika vaatimus, että meillä olisi muuta mielessä ja kielellä. Myönnänhän sen, isä-kulta, että tällä urhokkaalla Perth'in porvarilla on paras sydän kaikista, jotka meidän kaupungin muurien sisässä sykkivät – että hän mieluummin poikkeisi sata askelta syrjälle tieltänsä, ennen kuin tallaisi matoa – että hänen olisi yhtä mahdoton ilkeävaltaisuudesta tappaa hämähäkki, kuin jos olisi sukua Bruce kuninkaalle⁶ – Jumala hänelle suokoon ikuisen autuuden! – että hän viimeisessä tappelussaan ennen lähtöänsä taisteli neljää lihamiestä vastaan, estääkseen heitä surmaamasta koira-parkaa, joka härkätappelussa oli itseään pelkurimaisesti käyttänyt, ja että hän töin tuskin vaan pelastui samasta kohtalosta, josta hän tahtoi koiraa varjella. Myönnän minä myös, että köyhä ei koskaan kulje tämän varakkaan asesepän talon ohitse, saamatta ruokaa ja rahaa hätänsä avuksi. Mutta mitäs hyötyä siitä, että hän näin auttaa orpoja ja leskiä, jos hän taas itse saattaa yhtä monta lasta ja vaimoa nälkään nääntyviksi orvoiksi ja itkeviksi leskiksi?"

"No, mutta, Katri, kuules toki sananen, ennenkuin ystävääni vastaan jatkat noita loppumattomia moitteitas, jotka tosin kuuluvat hiukan järjellisiltä, vaan todentodella ovat ristinriitaiset kaikelle, mitä me ympärillämme kuulemme ja näemme. Mitä", jatkoi hanskuri, "meidän kuningas hoveinensa, meidän ritarit rouvineen, ja niinpä myös meidän abotit munkkeineen, pappeineen niin hartaalla halulla rientävät katselemaan? Eiköhän vain ritarillisuutta, eikä urhokasten ritarein uljaita taisteluja turnauksissa ja keihäspeleissä, eikä kunniaa ja mainetta ansaitsevia töitä, jotka tehdään aseilla ja verenvuodatuksilla? Mitähän muuta nuot ylpeät ritarit tekevät, kuin mitä meidän kunnon Heikki Seppä tekee omassa piirissään? Kuka on ikinä kuullut, että hän olisi väärinkäyttänyt taitoansa ja voimaansa ilkitöihin tai tahallaan tehtyyn sortoon – ja kuka ei tiedä, kuinka usein hän on käyttänyt sitä meidän kaupungin oikeuksien puolustukseksi? Ja eikö sinun pitäisi katsoa itseäsi kunnioitetuksi yli kaikkein muiden neitoin, kun näin uskollinen sydän ja näin väkevä käsi on ilmoittanut tahtovansa kosia sinua? Mistäs kaikkein ylpeimmät aatelis-neidot enimmin ylpeilevät, jos ei ritarinsa urhoollisuudesta?"

⁶ Bruce oli jo epätoivoissaan päättänyt luopua turhista taisteluistaan Englantia vastaan, joka oli Skotlannin allensa kukistanut. Mutta nähtyänsä kuinka hämähäkki, monta kertaa turhaan yritettyänsä, viimein kuitenkin sai kiivetyksi ylös heinää myöten, sai hän uutta rohkeutta ja vapautti maansa.

Ja onko uljainkaan mies Skotlannissa tehnyt enemmän urhotöitä kuin minun rakas poikani Heikki, vaikkapa vaan hän on alhaista säätyä? Eikö hän ole kuuluisa yli Vuoriston sekä Alankomaitten paraana seppänä kaikista, jotka ikinä ovat miekkaa takoneet, ja uskollisimpana soturina kaikista, jotka ikinä ovat miekkaa vetäneet tupesta?"

"Isä kultaseni", vastasi Katri, "teidän sananne ovat keskenään ristinriitaiset, jos tahdotte sallia lapsenne sitä sanoa. Kiittäkäämme Jumalaa sekä hyviä pyhiä miehiä, että me kuulumme rauhalliseen säätyyn ja että olemme alempana noita ylimyksiä, joita heidän korkea sukunsa ja vielä korkeammalle lentävä ylpeytensä saattavat kerskailemaan julmista veritöistään, kehuen niitä ritarillisiksi teoiksi. Teidän viisautenne myöntäne, että me olisimme hullut, jos rupeaisimme teikkaroimaan heidän kirjavissa sulkasissaan ja koreissa vaatteissaan – miksi sitten meidän tulisi matkia heidän aivan ilmeisesti häijyjä tapojaan? Miksi tulisi meidän omistaa itsellemme heidän kovasydämistä ylpeyttänsä ja leppymätöntä julmuuttaan, joille murha on huvitusta, vieläpä turhamielisen kerskaamisen ainetta? Ylpeilkööt ja iloitkoot siitä ne, joiden säätyarvo tämmöistä veristä kunnioitusveroa vaatii; me, joilla ei ole osaa uhrista, voimme sitä paremmin surkutella uhratun piinaa. Kiittäkäämme Jumalaa alhaisesta säädystämme, koska se meitä kiusauksesta varjelee. – Mutta suokaa anteeksi, isä kulta, jos, vastustaessani mielipiteitänne tästä aineesta, jotka teillä on yhteiset niin monen muun kanssa, jos olen astunut lapsenvelvollisuuden rajain yli.

"Ohoh, liian liukas on kielesi minulle, tyttöseni", virkkoi isä vähän närkästyneenä. "Minä vaan olen työmies-parka, jonka paras oppi on siinä, että hän osaa vasemman käden kintaan oikeanpuolisesta erottaa. Mutta jos tahdot minulta saada anteeksi, niin sano pari lohdutuksen sanaa Heikki-raukalle. Tuossa hän nyt istuu, masentuneena ja sortuneena kaikista saarnoista, jotka olet sälyttänyt hänen päällensä. Hänen rohkeutensa, jolle sotatorven torahdus olisi ikään kuin kutsu ilopitoihin, nyt on vallan vaipunut maan matalaksi lapsen ruikutuksen tähden."

Seppä, kuullessaan siitä suusta, joka hänelle oli rakkain, niin moittivaisia sanoja luonteestaan, oli laskenut päänsä alaa pöydän päälle, ristiinpantuin käsivarsiensa nojalle, niinkuin se, jonka mieli on aivan masennuksissa, epätoivossa.

"Jumala suokoon, isä kulta", vastasi Katri, "että minun olisi mahdollista puhua lohdutuksen sanoja, luopumatta pois niistä pyhistä totuuksista, jotka nykyään lausuin. Mutta kenties – niin, minulla pitää olla se tehtävä", jatkoi hän, ja into, jolla hän puhui, sekä hänen ihmeellinen kauneutensa tekivät, että hän sillä hetkellä näytti ikään kuin profeetta haltijoissaan. "Koska taivaallinen totuus", lausui hän juhlallisella äänellä, "on uskottu jollekulle maalliselle kielelle, vaikka kuinka heikolle, niin tämä aina saapi vallan julistaa armoa samassa kuin tuomiota. – Nosta päätäs, Henrik – nosta päätäs, sä ylevä-mielinen, hyväsydäminen, jalo, vaikka aivan väärää tietä astuva mies – sinun vikasi ovat tämän armottoman, paatuneen aikakauden viat – sinun hyvät avus ovat kaikki sun omasi!"

Näin puhuessaan hän laski kätensä sepän käsivarrelle, veti sen pois hänen päänsä alta, voimalla, jota Heikki, vaikka se oli niin heikko, ei voinut vastustaa, ja pakoitti surullisen miehen ylös hänen puoleensa kohottamaan miehuulliset kasvonsa sekä silmänsä, jotka kuullut moitteet yhdessä toisten tunteitten kanssa olivat täyttäneet kyyneleillä.

"Älä itke", sanoi tyttö, "tai, itke vaan – mutta itke, niinkuin se, jolla on toivoa sydämessä. Vanno luopuvasi ylpeyden ja vihastuksen synneistä, jotka sun kaikkein helpoimmin saavat valtoihinsa – viskaa pois nuo kirodot sota-aseet, jotka sinua niin helposti saavat kiusatuksi turmion ja murhan tekoon."

"Turhaan puhut minulle, Katri", vastasi seppä. "Voisin minä tosin ruveta munkiksi ja luopua maailmasta; mutta jos tähän maailmaan jään elämään, minun täytyy harjoittaa ammattiani. Ja niin kauan kun haarniskoita sekä sota-aseita muita varten sepittelen, en voi voittaa kiusausta itsekin niitä käyttämään. Et sinä moittisi minua niin ankarasti, jos tietäisit kuinka eroamattomassa yhteydessä työ, jolla leipäni hankin, on tuon sotaisen luonteen kanssa, jonka minulle viaksi katsot, vaikka se on välttämätön seuraus. Karaistessani kilpiä ja rautapaitoja, eikö minulle pidä olla aina selvä,

minkäläisten ja kuinka kovain sivallusten alaisiksi ne voivat tulla. Ja takoessani miekkaa sekä terästäessäni sitä sota-aseeksi, onko minun mahdollista olla muistamatta mihin sitä käytetään?"

"Viskaa sitten pois luotas, hyvä Henrik", lausui innokas neito, molemmilla käsillään tarttuen yhteen sepän jänteistä, raskaista käsivarsista, ja vaivalla saaden sen nostetuksi, sillä sen omistaja, vaikka hän sen salli, ei kuitenkaan paljon ollenkaan antanut oman tahtonsa voimalla apua, "viskaa sitten pois luotas, sanon minä, tuo ammatti, joka sinulle on kiusausta. Lakkaa takomasta niitä aseita, mitkä ovat avuksi ainoasti ihmis-elämän lyhentämisessä – liian lyhythän se muutenkin on katumukselle – lakkaa takomasta niitä aseita, mitkä tuottamansa turvallisuuden tunteen kautta saattavat ylenrohkeiksi ihmisiä, joita muuten kenties pelko estäisi surman suuhun hyökkäämästä. Aseitten sepitys, oli ne suojelus- tai päällekkarkaus-aseita, on syntiä miehelle, jolla on niin väkivaltainen ja tulinen luonne, että niiden takominenkin jo häntä kiusaukseen saattaa."

"Entäs millä sitten", mutisi aseseppä, "elätän henkeäni, jos luovun aseitten takomisen taidosta, josta Henrik Perthiläinen on kuuluisa Tay-virrasta aina Themse-jokeen asti?"

"Onhan sinunkin ammatillas", virkkoi Katri, "viattomat, kiitettävät haaransa. Jos lakkaatkin takomasta kalpoja sekä kilpiä, jääpihän sittenkin sinun työkses viattoman lapion ja yhtä kunniallisen kuin hyödyllisenkin auran takominen – noiden työ-aseitten sepittäminen, jotka meille tuottavat apua hengen elättämiseksi sekä elämän hauskuuttamiseksi. Voithan laittaa lukkoja sekä telkeitä suojaksi vähäväkisten omaisuudelle väkevään väkivaltaa ja sortoa vastaan. Ihmiset yhä vielä ovat tulevat sinun luokses ja maksavat sinun rehellisestä työstäsi –"

Mutta tähän nyt keskeytettiinkin jo Katrin puhe. Niin kauan kun hän sotia ja keihäspelejä vastaan saarnasi, oli isä kuullellut sillä tunteella, että tuo oppi, vaikka hänelle outo, ei mahtanut kuitenkaan olla aivan perää vailla. Hänkin näet olisi suonut, että hänen vastainen vävyensä ei olisi ollut niin karkäs noihin vaarallisiin yrityksiin, joihin uljas sydän sekä suuri ruumiin voima tähän asti olivat saattaneet liiankin halukkaasti rientämään. Sen verran olisi hän kyllä mielellään nähnyt Katrin kehoitusten voivan vaikuttaa sepän mieleen, jonka hän tiesi yhtä helposti taipuvan hänelle rakkaan ihmisen sanojen mukaan kuin hän oli jäykkä, jos vihollinen toralla tai uhkauksella kävi hänen kimppuunsa. Mutta Katrin puheet taas rupesivat sotimaan isän toivoja vastaan, kun tyttö rupesi todistamaan, että Heikin välttämättömästi pitäisi luopua työstä, joka siihen aikaan tuotti enemmän kuin mikään muu Skotlannissa harjoitettu, ja vielä enemmän Perth'in sepälle kuin kellekään muulle koko maassa. Ukko Hanskurissa liikkui se hämärä tunne, ettei olisi hullua, jos saisi Heikin luopumaan liian tiheästä miekastelemisesta, vaikka kyllä hän olisi ollut hiukan ylpeä sukulaisuudesta miehen kanssa, joka erinomaisella taidolla osasi miekkaa käyttää, sillä aseitten rohkea ja taitava käyttäminen oli tuolla sotalaisella aikakaudella jokaisen miehen ylpeytenä. Mutta kuullessaan kuinka hänen tyttärensä suorimmaksi tieksi semmoiseen rauhalliseen mieli-alaan osoitti sitä, että hänen sulhasensa luopuisi edullisesta ammatistaan, jossa oli verraton ja joka, sen ajan alin-omaisiin yhteisiin sotiin ja yksityisiin riitoihin nähden, oli oleva varmana ja runsaana tulon lähteenä, Simo ei enää voinut kauemmin hillitä vihastustansa. Nyt viimeinkin hän tunsu olevansa aivan varmaan oikeassa, josta hän väittelyn alussa vielä oli ollut hiukan kahdella päällä, ja samassa kun Katri oli alkanut kehoittaa sulhastansa talous-aseitten sepittämiseen, puhkesi isä sanoiksi:

"Vai lukkoja, ja telkeitä, ja auranrautoja, ja haravan-piitä! – No miks'ei yhtähyvin paistinriehetilöitä, ja hiilihankoja, ja kakkupannuja, ja sitten hänellä myös varmaan pitäis olla aasi noiden tavarain kuljettamiseksi ympäri maata – ja sinä saisit ruveta toiseksi aasiksi, joka juhtaa suitsista taluttaisi! Hui, hai, Katri tyttö, onko pääsi kokonaan joutunut pyörälle, vai luuletkos että näinä meidän kovina, rautaisina aikoina ihmiset antaisivat kirkkaita kolikoita mistään muusta paitsi semmoisesta kalusta, jolla voivat suojella omaa henkeänsä tai ryöstää vihollisensa hengen? Tätä nykyä me joka hetki tarvitsemme miekkoja puolustukseksemme, sinä hupsu tytön-lepsakka, emmekä auroja pellon kyntämiseksi, josta meille kenties ei olekaan enää suotu nähdä oraan nousevan. Mitä meidän jokapäiväiseen leipäämme koskee, niin on asia semmoinen, että se, joka on väkevä, sen ottaa ja pysyy hengissä; vaan voimattomain täytyy hellittää leipä kourastaan ja näännyä nälkään. Onnellinen

se mies, joka, niinkuin tämä minun kunnan poikani, voi hankkia leipänsä muulla keinolla kuin takomiensa miekkojen kärjellä. Saarnaa vaan rauhaa hänelle, niin paljon kuin ikinä tahdot – siihen ei minun suustani pidä koskaan kuuluman mitään 'ei'tä. Mutta kun käsket Skotlannin parasta asesepää luopumaan miekkojen, ja pertuskain, ja rautapaitain takomisesta, niin sitä kuullessaanhan siveinkin silmittömäksi vimmastuisi. Pois täältä minun silmieni edestä! – Ja muista huomen-aamuna, jos sinulle sattuisi se onni, että ensiksi saisit nähdä tään sepän – vaikka sinä sitä pahalla käytöksellä häntä vastaan et olisi ansainnut – niin näet miehen, jolla ei ole vertaa Skotlannissa miekkamiehissä sekä pertuskan pitäjissä, ja joka saa työllensä kokoon viisisataa markkaa vuodessa, yhtenä ainoanakaan pyhänä sabattia rikkomatta!"

Kuullessaan isänsä näin jyrkästi puhuvan, niijasi tytär syvään, ja läksi, ilman muutta jäähyväisittä, pois tavalliseen makuuhuoneeseensa.

KOLMAS LUKU

Sepän sydän oli niin täynnä noita monellaisia, ristinriitaisia tunteitansa, että näytti ikään kuin se olisi halkaisemaisillaan peittonaan olevaa nahkatröijyä. Heikki nousi ja ojensi kätensä hanskurille, kääntäen pois kasvonsa, niinkuin ei olisi tahtonut, että hänen mielenliikutustaan olisi nähty hänen muodostaan.

"Ei, koira vie, enpä sinulle vielä sanokaan jäähyväisiä, poikaseni", virkkoi Simo, lyöden kämmentänsä sepän ojennettua kämmentä vastaan. "En minä nyt huoli lyödä kättä sinun kanssas, en kumminkaan ennen kuin vähintänsä yksi tunti vielä on kulunut. Viivy vaan hetkinen veikkonen, niin selitän sinulle kaiken tään. Eihän toki muutamat veripisarot pienestä raappauksesta eikä muutamat hupsut sanat tyttö-lepsukan suusta voi erottaa poikaa ja isää, kun he näin kauan ovat olleet yhtymättä? Jää tänne, poikaseni, jos koskaan tahdot siunausta isältä sekä Pyhältä Valentiniltä, jonka juhlan-aatto nyt tänään on!"

Kohta tämän jälkeen kuultiin hanskurin kaikuvalta äänellä kutsuvan Dorotheaa; sitten kuului vähän avainten kilinää sekä kenkään kopinaa ylös ja alas rappusia ja tuosta Dorothea ilmutui, kantaen kolmea suurta pikaria vihriäisestä lasista, joita silloin pidettiin varsin harvinaisina ja kallis-arvoisina kaluina. Hanskuri itse ne täytti, kaataen jättiläis-pullosta, joka veti vähintään kolme korttelia meidän nykyisen turmeltuneen ajan mittaa myöten.

"Kas tässä viiniä, Heikki", lausui hän, "jolla on puolta vertaa pitemmältä ikää kuin minulla. Isäni sai sen lahjaksi vanhalta, uljaalta Krabbelta, tuolta 'flanderilaiselta insenöriltä', joka niin urhoollisesti puolusti Perth'iä Taavetti II: n ala-ikäisyyden aikana. Meistä hanskureista on aina ollut hiukan apua sodassa, vaikka meidän ammattimme ei ole sen kanssa niin kiinteässä yhteydessä kuin teidän, te teräksen ja rauhan kalkuttajat. Minun isäni oli päässyt Krabbe-ukon suosioon – kuinka se tapahtui, sen kerron joskus toisten, niinkuin myös kuinka kauan nämät pulloet tässä olivat kätöksä maakuopassa, etteivät joutuisi ryöstävään Eteläläisten⁷ kynsiin. Juodaan nyt vaan minun arvoisan isäni malja, ja toivottakaamme hänelle ijankaikkista autuutta – suotakoon hänelle hänen syntinsä anteeksi! Dorothea, juo sinäkin hänen maljansa, ja sitten laita itse pois kana-orrellesi. Kylläpä tiedän, että korvissasi nyt olisi paha kutkutus, mutta minulla olisi puhumista semmoisesta, jota ei kukaan voi saada kuulla, paitsi minun ottopoikani Heikki."

Dorothea ei tohtinut vastaanpanna; hän joi pikarinsa pohjaan hyvällä rohkeudella, ja sitten vetäysi pois makuukammariinsa isännän käskyn mukaan. Molemmat ystävykset siis jäivät kahden kesken.

"Minun on paha mieli, Heikki veikkonen", virkkoi Simo, täyttäen sekä ystävänsä lasin että omansa, "minun on – totta maar! – paha mieli, että tyttäreni on tuolla tuommoisella hupsulla tuulella. Mutta sinä, luulen ma, voisitkin sen asian parantaa. Mitäs sinä tuletkin tänne, kilistellen, kalistellen miekkaasi ja tikariasi, kun tiedät tytön olevan niin hupsun, ettei hän voi kärsiä semmoisten aseitten näköä? Etkös muista, että teillä oli jonkunlainen riita keskenänne, juuri ennen lähtöäsi Perth'istä, siitä muka ettet sinä huoli astua muiden rauhallisten porvarein tavalla, vaan että sinulla aina pitää olla ase vyöllä, niinkuin pahan-ilkisillä huoveilla, jotka ovat aatelisherrain palveluksessa? Tottahan siveällä porvarilla on silloinkin vielä kyllin aikaa varustaa itsensä aseilla, koska hätäkello kutsun meidät täysissä varuksissa ulos tulemaan."

"Eipä se, isä kulta, ollutkaan nyt minun syyni. Mutta tuskin olin hevosen selästä alas hypännyt, niin juoksin tänne, teille tuloani ilmoittamaan, arvelen että jos niin olisi tahtonut, voisin teiltä saada hyvän neuvon, miten pääsisin neiti Katrin Valentiniksi ensivuoden ajaksi. Vaan Dorothea neidolta sain kuulla, että te olitte menneet Mustain Veljesten kirkkoon messua kuulemaan. Siksi arvelin paraaksi seurata teitä sinne – osaksi että olisin samassa kirkossa teidän kanssanne, ja osaksi myös

⁷ Englantilaisten.

– Pyhä Neitsyt Maaria ja Pyhä Valentin suokoot sen synnin anteeksi! – että saisin vähän katsella häntä, joka minusta niin vähän huolii. – Mutta kun te astuitte sisään, näytti minusta, että pari, kolme vaarallisen-näköistä miestä oli siinä neuvottelemassa; ja he katselivat välistä teihin ja Katriin päin. Ja erittäin oli siellä herra Juhana Ramorny, jonka minä vallan hyvin tunsin, vaikka hän oli velepuvussa, palvelijan kaltainen, ja vaikka hänellä oli tuommoinen samettitilkka laastaroituna silmän yli. – Sen vuoksi arvelin, isä, että koska te jo olette vanha, ja tuo Vuorelais-heitukka taas hiukkaa liian nuori tappeluun, niin minä noin hiljaksen astuisin teidän jäljissänne. Minä näetten tiesin, että näillä kaluilla tässä, jotka minulla oli muassa, voisin pitää kurissa kenen hyvänsä, joka yrittäisi häiritä teidän kotimatkaanne. Muistattehan te, että itse keksitte minut ja väkisin toitte tänne sisään, huolimatta siitä, tahdoinko vai en. Muuten, sen vakuutan, en olisi tullut teidän silmienne eteen, ennen kuin olisin pukeutunut päälleni tuon uuden tröijyn, jonka teetin Berwick'issä uusimman kuosin mukaan; enkä myös olisi tullut Katrin eteen, miekka vyöllä, koska hän näitä aseita niin inhoo. Vaikka, totta puhuen, on minulla niin paljon verivihollisia, mikä minkin onnettoman sattumuksen tähden, että minun, jos jonkun miehen Skotlannissa, on välttämätön asia yöllä käydä aseilla varustettuna".

"Tuo tyttö-lepsukka ei ajattele sitä", sanoi Simo Hanskuri. "Hänellä ei ole älyä huomaamaan, että tässä meidän rakkaassa isänmaassamme Skotlannissa joka mies katsoo oikeudekseen ja velvollisuudekseen kestää hänelle tehtyä pahaa. Mutta, Heikki poikaseni, sinuakin minun pitää torua siitä, että annat sydämesi näin masentua hänen toruistaan. Olenhan nähnyt sinut kyllin rohkeana toisten tyttöin seurassa – miksi olet täällä hänen läsnä-ollessaan niin hiljaa, kieli kammitsassa?"

"Siksi että hän on aivan toisellainen kuin muut tytöt, isä hanskuri – siksi että hän ei ole ainoastaan kauniimpi, mutta samassa myös viisaampi, jalompimielinen, pyhempi, ja että hän minusta näyttää olevan ikään kuin paremmasta savesta tehty, kuin me muut, jotka häntä lähestymme. Käyn minä kyllä, kaula kenossa, kun toisten tyttöin joukossa liehun Vapunpäivä-riuvun ympärillä. Mutta en tiedä kuinka se käy – kun Katria lähestyn, tuntuu sydämessäni, että olen tuommoinen maallinen, raaka, julma luontokappale, tuskin mahdollinen häneen silmiäni luomaan, vielä vähemmin panemaan niitä neuvoja vastaan, jotka hän minulle antaa".

"Varomaton kauppias olet kuin oletkin", vastasi Simo; "sinä liian keuhut sitä tavaraa, jota mielesi tekee ostaa. Katri on kelpo tyttö, ja minun tyttäreni; mutta jos sinä liilalla ujoudellas sekä koreilla sanoilllas teet hänestä turhamielisen marakatin, niin emme me kumpikaan saa nähdä toivojamme täytetyiksi."

"Sitähän minäkin usein pelkään, isä kulta", virkkoi seppä; "sillä kyllin sen tunnen, kuinka vähän olen mahdollinen Katrin puolisoiksi."

"Tunne sinä tätä, tunne tuota!" myrähti hanskuri. "Jospa vaan tuntisit oikein ystävyyttä minuun, seppä veikkoseni, minuun ja Katriin. Ajattelepas kuinka sitä tyttö-parkaa ahdistetaan aamusta iltaan asti, ja ajattelepas minkälaiset ihmiset häntä ahdistelevat, silloinkin kun meidän ovemme ovat lukossa ja luukut ikkunain edessä. Tänäkin päivänä yhtyi seurahamme yksi, joka on liian mahtava nimeltä mainittavaksi – niin, ja vieläpä hän peittämättä näytti mielipahaansa, siitä syystä kun minä en sallinut hänen leperrellä koreita sanojaan tyttäreni korvaan itse kirkossa, sill'-aikaa kun pappi luki messua. Ja onpa muitakin, jotka ovat tuskin hiukkaakaan viisaammat. Soisinpa montakin kertaa, että Katri olisi vähää vähemmin kaunis, niin ettei tuommoiset kovin vaaralliset ihailijat tarttuisi häneen; taikkapa myös että hän olisi vähää vähemmin pyhä, niin että taipuisi istumaan kunnon emäntänä, ja tyytyisi uljaasen Seppään, jolla olisi voimaa suojella vaimoansa vaikka ketä vastaan noista junkkari-heitukoista Skotlannin kuninkaan hovissa."

"Ja jos en niin tekisi", virkkoi Heikki, ojentaen kättä ja käsivartta, jotka vahvuuden ja jäntevyyden puolesta olisivat vaikka jättiläisellekin kelvanneet, "sitten älköön käteni koskaan enää kilahduttako alaisinta vasaralla! Niin, jospa vaan jo olisi päästy niin pitkälle, kaunis Katrini saisi nähdä, että mies, joka suojelemisen konstit osaa, ei ole suinkaan haitaksi. Mutta hänenpä mielestään, melkein luulen, on koko tää matoinen maailma vaan yhtä suurta tuomiokirkkoa, jonka kaikkien asukkaitten tulisi käyttää itseänsä, niinkuin olisivat aina yhä messua kuulemassa".

"Niin, tosiaankin", sanoi isä, "on hänellä ihmeellinen valta kaikkien yli, jotka häntä lähestyvät. Tuolla Vuorelaispojalla, Conachar'illa, joka nyt jo pari, kolme vuotta on ollut täällä minulla vastuksena, on kyllä, niinkuin näit, kansansa omituinen luonne, vaan yhtähyvin hän myös tottelee Katrin pienintäkin viittausta, ja, totta puhuen, ei paljon tottelekaan kenenkään muun käskyjä tässä talossa. Katri näkee paljon vaivaa, saadaksensa tuota poikaa raa'oista Vuorelais-tavoistansa luopumaan".

Tämän puheen aikana Heikki Seppä rupesi levottomasti liikkumaan tuolillansa, kohotti viinipulloa, laski sen jälleen pöydälle, ja viimein huudahti: "Perhana periköön tuon Vuorelaispennun sukuineen päivineen! Mitäs Katrin on asia ruveta opettelemaan tuommoista lurjusta? Hän on juuri kuin se suden-penikka, jota minä hupsu otin kasvattaakseni koiran virkaan ja jonka kaikki ihmiset luulivat kesytetyksi, siksi kun minä, muutamana kovan onnen päivänä, satuin menemään kävelyllä sen kanssa Moncreiff'in mäelle – ja siellä se pahus ryömistihe kohta talon herran lammaslauman päälle, ja teki aika tavalla lihaa, josta minulle olisi voinut paljonkin vastusta tulla, jos ei herra juuri samaan aikaan olisi ollut uuden rautapaidan tarpeessa. Ja kummastelenpa että te, isä Hanskuri, joka olette niin viisas mies, pidätte tuota Vuorelais-veijaria – parasta lajia, sen takaan – täällä Katrin kumppalina, ikään kuin ei olisi maailmassa ketään muuta kuin teidän tyttärenne, joka hänelle kouluttajaksi kelpaisi".

"Hyi, poikaseni, hyi sinua – olethan sinä nyt ihan mustasukkainen", sanoi Simo, "ja kadehdit nuorukais-parkaa, joka, totta puhuen, asuu täällä, siitä syystä ettei hänen oikein käy laatuun asua tuolla vuorten takana",

"Hohhoh, Simo isä", vastasi seppä, joka oli aivan yhtä ahdasmielinen kuin muutkin hänen aikansa porvarit, "jos en pelkäisi teidän panevanne sen pahaksi, niin sanoisin että teillä onkin paljon liaksi hommaa ja puuhaa noiden lurjusten kanssa, jotka eivät meidän kaupunkihin kuulu".

"Jostakin minun pitää saada peuranvuotani, vuohennahkani, kilinnahkani ynnä muut sellaiset, veikkoseni – ja Vuorelaiset ne myövät huokeaan hintaan".

"Kylläpä heidän niin kannattaakin", vastasi Heikki kuivakiskoisesti; "sillä eihän ne myökään muuta kuin varastettua tavaraa".

"No, no – olkoon se miten oli – vaan ei se ole minun asiani, mistä he ne elukat saavat, kunhan minä saan heiltä nahat. Mutta, arvelin sanoa, on muutamia syitä, joiden tähden tahtoisin olla tämän Conachar'in isälle mieliksi ja pitää pojan täällä. Eikä hän olekaan Vuorelais-sukua muuten kuin puoleksi, ja hiukan vailla *Glune-amien*⁸ jäykkää luonnetta – sanalla sanoen – harvoin olen nähnyt hänet niin tuittupäisenä kuin hän nyt äsken oli".

"Tuskinpa, jos ette liene nähneet hänen tappavan sitä, johon vimmastui", vastasi seppä yhä vaan samalla kuiva-kiskoisella äänellä.

"Yhtähyvin voin, jos sinä niin tahdot, Heikki, kaikesta muusta huolimatta käskeä tuota maankuljeksijaa toiseen kortteriin, vaikkapa jo huomispäivänä".

"Ei, isä", sanoi seppä, "ettehän toki luulle Heikki Sepän huolivan edes niin paljon kuin pajakypenestä tuommoisesta vuorikissan pojasta? Enpä, sen vakuutan, olisi vaikka koko hänen clan'insa (heimokuntansa) olisi tulossa tuolla Kenkäkatua myöten torisevin torvin ja piipoittavin pillein – kylläpä löytäisin viisikymmentä kalpaa ja kilpeä, jotka antaisivat heille vielä paremman kyydin takaisin kuin millä he tulivat. Mutta, totta tunnustaakseni – vaikka se on hupsun hullutusta – en juuri mielelläni näe että se poika on niin paljon yhdessä Katrin kanssa. Muistakaa, isä Hanskuri, että teillä on silmänne ja sormenne aina täydessä työssä kiinni, ja huolellista peräänkatsomistahan teidän työnne vaatiikin, vaikka tuo laiska nahjus tekisi jotain, jota, niinkuin tiedätte, hän harvoin tekee".

"Niin, se on kyllä totta", sanoi Simo, "hän leikkaa aina kaikki kintaat, niin että ne oikeaan käteen sopivat, eikä ole vielä ikinä saanut koko paria valmiiksi".

⁸ Vuorelaisten haukkumanimi.

"Epäilemättäkin on hänellä omat omituiset ajatuksensa siitä, miten nahat olisivat leikattavat", virkkoi Heikki. "Mutta, älkää pahaksi panko, isä, tahtoisinpa vaan sanoa, että tuolta pojalta – teki hän työtä tahi istui ilman – ei ole silmät loistottomiksi käyneet, – ei ole hänen kätensä sadassa raamussa kuumasta raudasta ja sadassa rypyssä raskaan moukkarin heiluttamisesta – ei ole hänen hiuksensa savusta tummentuneet eikä ahjon edessä kärventyneet enemmän mäyrän karvain näköisiksi kuin semmoisen tukan, jota kristityn miehen lakilla ilkeää peittää. Ja olkoon Katri vaikka paras kaikista tytöistä, jotka ikinä ovat olleet maailmassa – paraan koko Perth'in kaupungissa minä kumminkin takaan hänen olevan – niin ei hän voi olla näkemättä ja tuntematta, että näissä asioissa on eroitusta miehillä ja että minä siinä eroituksessa en ole voittopuolella".

"Saat tästä, Heikki poikaseni", virkkoi vanha mies, täytäten kumppalinsa pikarin niinkuin myös omansa. "Kylläpä minä huomaan, että sinä, vaikka kelpo seppä kyllä, et tiedä mistä metallista vaimoväki on valettu. Ole sinä rohkea, Heikkiseni – älä ole sen näköinen, kuin vietäisiin sinua paraikaa hirsipuuhun, vaan käytä itseäs niinkuin iloinen nuori mies, joka tietää oman arvonsa eikä joudu hämille paraankaan edessä kaikista Eeva muorin lapsenlapsista. Katri on samanluonteinen vaimo kuin hänen äitinsä; ja sinä olet hupsu, kun luulet, että he kaikki vaan sitä pyytävät, mikä silmän kaunista on. Korvan hyvikettä he myös lisäksi tahtovat, veikkoseni. Vaimo-ihminen tahtoo mielellään kuulla, että se, joka häntä kosii, on rohkea ja rivakka, ja että kosija saisi vaikka sadankin tytön rakkauden, vaikka hän ei huoli muusta kuin tästä yhdestä. Usko sinä vanhan miehen sanaa: tyttöin päätökset riippuvat paljon enemmän muiden ihmisten ajatuksista kuin heidän omistaan. Ja jos Katri kysyy: kuka se on uljain mies Perth'in kaupungissa? – ketäs muuta hän kuulisi mainittavan, ellei tuulenkärventäjää? – Entäs parhain asesepä, joka ikinä on miekkaa alaisimen päällä kalkuttanut? – taas se sama Seppä. – Entäs vikkelin tyttöin pyörittäjä Vapunpäivä-riuvun ympärillä? – tietysti se lysti seppä. – Entäs iloisin lauluin rallattaja? – kukas muu, jos ei Heikki Seppä! – Entäs parhain mies painissa, paras kilpi- ja kalpa-pelissä – ylimmäinen kukko asemönsträyksessä – hurjain hevosten kesyttäjä – hurjain Vuorelaisten kurissapitäjä? – aina yhä vaan sinä – ja sinä – ei kukaan muu kuin sinä! – Ja sinä pelkää Katrin mieltävän tuohon tuommoiseen poika-huitukkaan Vuoristosta pikemmin kuin *sinuun!* – Hui, hai! – yhtä pian hän laittaisi teräskintaan kilinnahasta. Kuules kun sanon sinulle: Conachar'ista ei hän huoli yhtään, muuten kuin että hän tahtois estää pirun saamasta sitä poikaa kynsihinsä niinkuin muut Vuorelaiset – Jumala siunatkoon häntä, tyttö rukkaa! Hänpä mielellään saattaisi kaikki ihmiset paremmille ajatuksille, jos vaan voisi."

"Vaan se yritys on varmaankin turha", sanoi seppä, joka, niinkuin lukija on voinut havaita, ei ollut Vuorelaissukuun mieltynyt. "Tahtoisinpa Katrin kanssa lyödä vetoa, että Musta mies – josta minulla pitäisi olla jotain tietoa, koska hän tekee työtä tulella niinkuin minäkin – että, sanon, piru viimein saapi tuon ruututakin⁹ – se on ihan varma."

"Mutta Katrilla", vastasi hanskuri, "onkin apulainen, josta sinä vähän tiedät. – Klemetti isä on ottanut tämän rosvon-penikan hoitonsa alle, ja hänpä ei pelkää sataa pirua enempää kuin jos ne olisivat hanhikarja."

"Klemetti isäkö!" kertasi seppä. "Teille ilmautuu yhä vähän väliä joku veres pyhä mies tähän jumaliseen Pyhän Johanneksen kaupunkiin. Mikä Pirun peloitus, sanokaas, se semmoinen sitten on? – Joku erakko vai, valmistettu tehtävänsä niinkuin painisille aikova taistelija? Mies, joka paastomisilla ja pieksämisillä on laittanut vartalonsa solakaksi? – Niinkö?"

"Eikä, sepähän siinä ihme onkin", sanoi Simo. "Klemetti isä syöpi, juopi ja elää melkein kuin muutkin ihmiset – tietysti kuitenkin tarkkaan noudattaen kaikkia kirkon sääntöjä."

"Ohoh, jopa ymmärrän! – Tuommoinen lysti pappi, jolla hyvä ruoka on enemmän mielessä kuin hyvät tavat – joka Laskiaisena juoda kulauttaa poskeensa hyvän kannullisen, että paremmin kestäisi sitten seuraavan paaston vaivat – jolla on hauska *in principio* – ja joka on kaikkein kaupungin kauneimpien vaimojen rippi-isä?"

⁹ Vuorelaisilla oli aina ruudulliset vaatekankaat.

"Harhatiellä olet taaskin, seppä. Sen sanon sulle, että kyllä sekä tyttärelläni että minulla olisi niin hyvä haisti että pääsisimme ulkokullatun jäljille, oli se sitten paastooaista tahi mässäväistä lajia. Mutta ei Klemetti kuulu kumpaankaan."

"Mutta mitä lajia hän sitten on, Herran nimeen?"

"Semmoinen, joka taikka on paljon parempi kuin puolet Johanneksen veljeskunnasta, johon hän kuuluu, yhteensä, taikka niin paljon häijympi häijyintä niistä, jotta on häpeä ja synti, että hänen sallitaan elää ja olla tässä maassa."

"Tottahan, minun mielestäni, pitäisi olla helppo sanoa, onko hän sitä vai tätä!" ihmetteli seppä.

"Tyydy siihen, poikaseni", virkkoi Simo, "kun sanon, että, jos päätät Klemetti isästä sen perusteella mitä näet hänen tekevän ja kuulet hänen puhuvan, niin sanot hänet paraaksi, lempeimmäksi mieheksi koko maailmassa – hänellä on aina varalla lohdutus jokaisen ihmisen suruihin, neuvo jokaisen ihmisen hätään – hän on rikkaan luotettavin opas, köyhän paras ystävä. Mutta, jos kuuntelet mitä Dominikolais-munkit hänestä sanovat, niin hän on – *Benedicite* (Herra siunatkoon)" – näin sanoen hanskuri risti silmiään ja rintaansa – "vääräuskolainen, joka maallisen tulen avulla olisi lähetettävä niiden seuraan, jotka ijät kaikki palavat."

Seppä myös risti silmiänsä ja huusi: "St. Maaria auttakoon! Ja te, Simo isä, joka olette niin hyvä ja älykäs, että teitä mainitaan Perth'in Viisaaksi Hanskuriksi, te sallitte tyttärenne ottaa papikseen tuommoisen miehen, joka – pyhät miehet meitä varjelkoot! – kenties on liitossa itse Paholaisen kanssa? Kuulkaas, eikös se ollut pappi, joka pani pirun liikkeelle Meal-Bennel'issä, silloin kun suuri myrskynvihuri kaasi kumoon Jackson isännän talon? Ja eikö Paholainen ilmestynyt keskelle Tay-jokea, papin messupaitaan puettuna, hyppien kuin merisika laineitten harjalla, sinä aamuna, jona virta vei meidän komean siltamme?"

"Enpä tiedä sanoa, tekikö hän niin vai eikö", sanoi hanskuri; "sen vaan tiedän, etten minä häntä nähnyt. Ja mitä Katriin tulee, ei voi oikeastaan sanoa, että hän saa Klemetti isältä papillista apua, sillä hänen rippi-isänsä on vanha Franciscus isä, Dominikolainen, joka häntä tänäkin päivänä vielä ripitti. Mutta vaimoväellä on aina oikkunsa, ja totta on, että hän keskustelee Klemetti isän kanssa enemmän kuin mitä oikein soisin. Vaan joka kerta, kun Klemettiä olen itse puhutellut, olen kuitenkin arvellut häntä niin hyväksi ja pyhäksi mieheksi, että olisi tehnyt mieli uskoa omakin sieluni hänen hoitonsa alle. Pahoja puheita hänestä käy Mustien Veljesten kesken, se on varma. Mutta mitä meillä maallikoilla on tekemistä semmoisten asiain kanssa, poikaseni? Kun vaan maksamme maksettavamme Pyhälle Äidille Kirkolle, annamme almuja köyhille, käymme ripillä ja täytämme meille määrättyt katumustyöt niinkuin sopii – kyllähän sitten Pyhät Miehet meitä suojelevat."

"Se on aivan totta – ja he myös antavat anteeksi", lisäsi seppä, "jos mies sattui kahakassa sivaltamaan jonkun ajattelemattoman, turmiollisen sivalluksen, koska hänen vihamiehensä seisoo häntä vastaan valmiina taisteluun. Ja se on ainoa usko, jolla mies voi tulla toimeen täällä Skotlannissa, ajatelkoon teidän tyttärenne siitä mitä tahansa. Totta maar' miehen pitää osata miekastella, taikka on hänen ikänsä oleva lyhyt jokaisessa paikassa, missä sivalluksia sataa niin tiheään. Viisi kultakolikkoa meidän kirkkomme alttarille, sillä olen aina päässyt, kun paraankin miehen olin tappanut, kaikista, joiden kanssa tapellessa minulle semmoinen vahinko sattui."

"Tyhjentäkäämme nyt pullomme", virkkoi ukko hanskuri; "sillä, jos en erehdy, lyöpi Dominikolais-kirkon kello par'-aikaa kaksitoista. Ja kuules, poikaseni, ole sinä ikkunan alla, meidän talon itäisen päädyn puolella, kohta ensimmäisen päivän koiton ajalla, ja huomauta minulle tuloas, sillä että hiljaa vihellät seppien marssia. Sitten laitan niin, että Katri siitä ikkunasta katsoo ulos, ja niin tulee sinulle se etuoikeus osaksi, että saat olla hänen kohteliaana Valentininaan koko ensi vuoden. Ja jos et sitä tilaisuutta osaa käyttää hyväksesi, niin saatat minut siihen luuloon, että luonto on sinut varustanut aasin pitkällä korvilla, jos kohta onkin sinulle suonut leijonan taljan peitteeksi."

"Amen, isä", sanoi seppä, "ja nyt sydämestäni sanon: jääkää hyvästi – Jumalan siunaus teidän katoksellenne ja kaikille sen suojassa oleville!"

Kylläpä te saatte kuulla seppien marssin soivan kukon laulanta-aikana, ja takaanpa, että saan voiton itse herra Kukkokiekultakin."

Näin sanoen hän sanoi jäähyväiset; ja vaikka ei hänessä pelon kipenää asunut, astui hän kuitenkin autioita katuja pitkin niinkuin mies, jonka täytyy olla varoillaan, ja niin ehti viimein omalle asunnolleen, Mill Wynd'issä, Perth'in kaupungin länsipäässä.

NELJÄS LUKU

Mitähän lie nyt kaikki pauhu tää?
Se sydän park' on vaan, mi tykyttää.

Dryden.

Uljas aseseppä, niinkuin kyllä sopii arvata, ei ollut hidas täyttämään vastaiselle apelle annettua lupausta. Hän vaatetti itsensä suuremmalla huolella kuin tavallisesti, peittäen, niin paljon kuin mahdollista, kaikki, mikä hänen asussaan oli soturimaista. Hän oli kuitenkin liian tunnettu mies, että olisi tohtinut käydä aivan ilman varuksitta tässä kaupungissa, missä hänellä tosin oli paljon ystäviä, mutta myös, monen entisen kahakan tähden, useita verivihollisia, joilta, sen hän tiesi, häneltä oli vallan vähän armoa toivottavana, jos heillä vaan oli hyvä tilaisuus. Siksi pani hän takkinsa alle salaisen rautarengas-paidan, joka oli tehty niin kepeäksi ja notkeaksi, että se ei estänyt hänen liikuntojaan enempää kuin nyky-ajan liivit, mutta samassa niin vahva, että hän siihen saattoi täydesti turvata, sillä hän oli omin sormin takonut ja kokoon liittänyt jok'-ainoan renkaan. Sen yli oli hänellä, niinkuin muillakin sääty- ja ikäveljellään, flanderilaiset liivihousut, pyhän kunniaksi paraasta, hienonhienosta Englannin verasta sinistä väriä. Ne olivat, ajan tavan mukaan, paikatut pitkällä suikaleilla mustasta atlaskankaasta ja koristetut mustilla silkkitikkauksilla. Hänen pitkäkartiset saappaansa olivat sahviaaninahasta, levätti hyvästä skotlantilaisesta, harmaasta sarasta; sen alle oli kätkeyty vyöllä riippuva metsäpuukko, sepän ainoa ase, sillä kädessä ei hänellä ollut muuta kuin rautatamminen sauva. Hänen musta samettilakkinsa oli reunoitettu teräskiskolla, ja teräksen sekä pään välillä oli paksu toppaus, joten siitäkin oli luotettava turva.

Ylimalkaan Heikki näytti, niinkuin täydellä syyllä voikin näyttää, varakkaalta ja arvokkaalta porvarilta; hän oli laittanut pukunsa niin komeaksi kuin hänen sopi laittaa, poikkeematta oman säätynsä rajan yli ja itselleen aatelin etuoikeuksia anastamatta. Eikä myös hänen suora, miehuullinen muotonsa, jos kohta se suurinta huolimattomuutta vaaroista osoitti, ollut millään lailla sen ajan suurisuisten tappelukukkojen näön kaltainen. Vääryyttä aivan tekivät hänelle ne, jotka luulivat että syynä noihin kahakoihin, joihin hän niin usein puuttui, muka oli riitainen, väkivaltainen mielenlaatu sekä liika ylpeys ruumiin väkevyydestä ja asetaidosta. Päinvastoin ilmoittivat kaikki kasvoin juonteet, että tässä oli iloinen, hyvänsävyinen mies, jolla ei suinkaan ollut mielessä tehdä pahaa kellekään ja joka ei myös pelännyt pahaa keneltäkään.

Näin puettuaan päälleen paraat vaatteensa, kunnon aseseppä oli liki sydäntänsä – tämä sykähti siitä – pistänyt poveensa pienen lahjan, jonka jo aikaa sitten oli hankkinut Hanskurin Katria varten; Valentinana oli näet nyt hänellä oikeus antaa se ja Katrilla ottaa se vastaan ilman mitään neidollista ujostelemisetta. Se oli pieni sydämen muotoiseksi leikattu rubini-kivi, jonka läpi kultanuoli oli pistetty; se oli kätkeyty pieneen kukkaroon, joka oli kokoonkudottu niin hienonhienoista teräsrenkaista kuin olisivat ne olleet aiotut kuninkaan rautapaitaa varten. Kukkaroon oli kudotut sanat:

Ei vahvin rauta
Sydäntä auta —
Kyll' lempi lentää kautta!

Tästä värsystä oli sepällä ollut paljonkin päävaivaa, ja hän oli sepustukseensa hyvin tyytyväinen, sillä siitä taidettiin ymmärtää se, että hänen taitonsa voi laittaa turvaa kaikille sydämille paitsi hänen omalleen. Hän kääri levätin ympärilleen, ja riensi sitten ulos vielä hiljaiselle kadulle, sillä hän oli päättänyt joutuakseen määrätyn ikkunan edustalle juuri vähää ennen päivän valkenemista.

Näin kulki hän Isoakatua pitkin ja poikkesi siinä, missä nyt St. Johanneksen kirkko seisoo, raittiin, joka vei Curfew-kadulle. Mutta silloin hän taivaan näöstä huomasi olevansa vähintään tuntia liian varhain liikkeelle, ja hänelle johtui mieleen, että olisi parempi, jos ei hän ehtisi paikalle ennen kuin lähempänä määrä-aikaa. Luultavasti oli siellä toisiakin kosijoita vahtimassa, samoin kuin hänkin, Perth'in Kaunottaren asunnon ympärillä; ja hän tunsu heikon luonteensa kovin hyvin, niin että tiesi kuinka aivan helposti hän voisi joutua kahakkaan niiden kanssa. "Minulla on se etu", ajatteli hän, "että Simo ukko minun puoltani pitää; miksi siis tahraisin sormiani noiden raukkojen verillä, jotka eivät maksa huomaamisen vaivaa, koska heillä on niin paljon vähemmän onnea kuin minulla? Ei, ei! tällä kertaa kumminkin koetan olla viisas ja pysyä erilläni kaikesta riidan kiusauksesta. Heillä ei pidä olla enempää aikaa riidellä minun kanssani kuin juuri sillä silmänräpäyksellä, jolloin annan merkkini Simo ukolle ja jolloin hän siihen vastaa. Milläpä ihmeellä vaan se vanha mies saanee tyttärensä ikkunan luokse? Suuresti pelkään, että jos Katri hänen tarkoituksensa arvaisi, ukon tulisi vallan vaikeaksi saada se aikaan."

Nämät rakastajan mietteet mielessänsä, hidastutti seppä kulkuaan, usein kääntyen itään päin taivaanrantaa katselemaan. Vaan ei siinä hämöttänyt vielä vähintäkään vaalakkaa päivän valon apua, joka olisi ilmoittanut lähenevän, vaikka vielä kaukaisinkin aamun koittoa. Päivä, uljaan asempän kiusaksi, näkyi sinä aamuna olevan tavallista verkallisempi nousemaan itäiselle vartiotorinillensa. Heikki nyt hitaasti kulki Pyhän Annan kappelin seinän sivuitse – tätä pyhää maata astuessaan hän ei laiminlyönyt silmiensä ristimistä ja *ave*-rukouksen¹⁰ lukemista. Silloinpa virkkoi ääni, joka kuului tulevan yhden kappelin ulospistävän seinäpielen takaa: "Nyt se viivyskelee, jonka olis tarvis juosta."

"Kukas siellä puhuu?" kysyi seppä, katsahtain ympärilleen, jokseenkin hämmästyneenä puheesta, joka oli niin outo sekä äänen että sanojen sisällyksen puolesta.

"Yks kaikki kuka se puhuu", vastasi ääni. "Joudu kiireesti, taikka et hyvään aikaan joudu. Älä laske loruja, vaan mene matkahasi."

"Pyhä tai pakana, enkeli tai saatana, mikä lienetkin", virkkoi Heikki, ristien silmiänsä, "sinun neuvos koskee kovin arkaan paikkaan, että sitä olisin tottelematta. Pyhä Valentin kulkuaani jouduttakoon!"

Näin sanoen hän kohta muutti verkallisen astuntansa niin joutuisaksi, että harva mies olisi jaksanut pysyä hänen rinnallansa, eikä aikaakaan, niin hän oli Curfew-kadulla. Mutta hän ei ollut kerjinyt astua kolmea askelettakaan Simo Hanskurin talolle päin, joka oli sen kapean kadun keskiajoilla, niin yksi mies ilmautui kummaltakin kadun puolelta huoneitten pimennosta esiin, ja molemmat astuivat häntä vastaan, ikään kuin yksin tuumin estääkseen hänen kulkuaan. Hämärässä ei ollut mahdollista nähdä muuta, kuin että heillä oli Vuorelais-takki yllään.

"Pois Vuorelais-rosvot", sanoi seppä syvällä, ankaralla äänellään, joka oli hänen leveän rintansa mukainen.

He eivät vastanneet, ei kumminkaan kuuluvilla sanoilla; mutta seppä näki, että he vetivät miekkansa tupesta, aikoen vastustaa häntä väkivallalla. Heikkiä aavistutti, että tässä oli jokin paha tekeillä, jos kohta ei hän voinut arvata mitä lajia se oli; hän päätti siis raivata itselleen tietä vaikka kuinka suuren vihollisjoukon läpi ja pelastaa rakkaansa taikka kuolla sen jalkain juureen. Hän kääri levättinsä vasemman käsivartensa ympäri kilveksi, ja alkoi horjumattomilla askeleilla astua noita kahta miestä kohti. Lähempi heistä sivalsi miekallaan; mutta Heikki Seppä väisti sivalluksen levättikääreellään, läimäytti kädellään miestä vasten silmiä ja kamppasi, niin että vastustajansa raskaasti lompsahti kadun kiville. Melkein samalla silmänräpäyksellä hän myös metsäpuukollaan iski oikealla puolella olevaa miestä, niin kovaan että sekin kohta kelletti maassa kumppalinsa vieressä. Mutta seppä riensi eteenpäin, sydän täynnä pelkoa, johon se seikka, että outoja miehiä täällä seisoj kadun suuta väkivaltaisella tavalla vartioimassa, antoikin kyllin syytä. Hän kuuli nyt hiljaisia kuiskauksia sekä vähäisen kalinan hanskurin ikkunan alta – juuri sen ikkunan alta, josta

¹⁰ Rukous Neitsyt Maarian puoleen.

hän oli toivonut kuulevansa Katrin tervehtivän häntä Valentinikseen. Seppä poikkesi kadun toiselle puolelle, ottaakseen selvän siellä-olijoitten paljoudesta sekä aikomuksesta. Mutta yksi niistä, jotka tuolla ikkunan alla seisoivat, näki tai kuuli hänet, ja kysyi nyt kuiskaamalla, epäilemättä luullen häntä yhdeksi vartijoista: "Mitä melua tuossa oli, Kenneth? Miksi ette viheltäneet?"

"Lurjus!" huusi Heikki. "Teidän ilkityönne on ilmitullut ja sinä sen saat maksaa hengelläs!"

Näin sanoen, hän sivalsi tuota outoa miestä puukollaan niin vimmatusti, että luultavasti olisikin uhkauksensa täyttänyt ellei toinen, kohottaen käsivarttansa, olisi käteen ottanut vastaan sivallusta, joka päätä tavoitteli. Hänen haavansa mahtoi olla syvä kyllä, sillä hän horjahti ja kaatui kovalla parahduksella.

Sen enempää lukua pitämättä, juoksi nyt Heikki muutamia miehiä kohti, jotka par'-aikaa asettivat tikapuita huoneen päädyssä olevaa ristikko-ikkunaa vasten, Heikki ei kuluttanut enää aikaa heidän lukuansa lukemalla eikä heidän hankettansa tiedustamalla. Hän päästi suustaan sen hätähuudon, jota kuullessaan porvarein oli tapa juosta apuun, ja ryntäsi noiden yöjalkalaisten kimppuun, joista yksi par'-aikaa alkoi kavuta ylös tikapuita myöten. Seppä tempasi tikapuut kantorenkaista, viskasi ne maahan ja asetti jalkansa kapuajan rinnan päälle, estäen häntä jaloilleen pääsemästä. Kaatuneen kumppalit kyllä rupesivat hurjasti hakkaamaan Heikkiä, saadaksensa vankia jälleen irti. Mutta Heikin rautarengaspaita oli hyvänä turvana, ja hän maksoi heidän sivalluksiaan kelpo korolla, kovasti huutaen: "Avuksi, avuksi, hyvän St. Johanneksen nimeen! – Joutset ja miekat tänne, hyvät naapurit! – Joutset ja miekat tänne! – He pyrkivät sisäänmurtamalla meidän huoneisimme yön pimeään peitossa!"

Näitä sanoja, jotka kauas katuja pitkin kaikuivat, säestelivät yhtä monet ankarat läimäykset, sen saivat sepän vastustajat kyllin kokea. Pian alkoivat kadun asukkaatkin herätä ja ilmautua kadulle, paitasillaan, vaan miekalla ja kilvellä varustettuna, muutamat myös kantaen tulisohtuja. Rauhanrikkajat nyt pyrkivät pakoon, ja se onnistuikin kaikille paitsi sille miehelle, joka oli tullut tikapuilta maahan viskatuksi. Sen kurkun oli urhokas asesepä kahakassa saanut kopristetuksi ja piti häntä kiinni niin lujaan kuin metsäkoira jänistä. Muut haavoitetut olivat heidän kumppalinsa pois kantaneet.

"Tässä on mokoma ilkimys-joukkio rauhaa rikkomassa meidän kaupungissamme", selitti Heikki kokoutuville naapureille. "Joutukaa noiden kolmen jälkeen. Eipä ne kaikki päässekään täältä pakoon, sillä parilta olen saanut lentimet hiukan kynityksi; veren tipahduksia myöten pääsette heidän jäljilleen."

"Ne ovat Vuorelais-rosvoja", sanoivat porvarit. "Hei, naapurit, perään-ajoon!"

"Niin, perään-ajoon – perään-ajoon kaikki", jatkoi seppä. "Jättäkää vaan tämä konna tässä minun haltuuni."

Apumiehet hajosivat erihaaroille, niin että heidän tulisohtuinsa nähtiin leimahtelevan, heidän huutoinsa kuultiin kajahtelevan ympäri koko sitä kaupunginosaa.

Sillä välin vanki koki puhuttelemalla päästä vapaaksi, turvautuen vuoroin rukouksiin, vuoroin uhkauksiin. "Jos olet oikea aatelismies", virkkoi hän, "niin päästä minut irti, niin kaikki, mitä nyt on tapahtunut, annetaan sinullen anteeksi."

"Minä en ole aatelis-sukua ollenkaan", vastasi seppä. "Olenpa vaan Heikki Wynd-kadulta, Perth'in kaupungin porvari, enkä ole tehnyt mitään, mistä olisi anteeksi-antamista tarvis."

"Konna, sinä olet tehnyt rikoksen, jota et voi tietääkään! Mutta päästä minut valloilleni, niin täytän lakkisi kultakolikoilla."

"Ja minä heti paikalla täytän sinun lakkisi halkaistulla päällä", tiuskasi seppä, "jos et nyt pysy alallas, niinkuin rehellinen vanki."

"Mikäs tässä on hätänä, Heikki poikaseni?" kysäsi nyt Simo ilmautuen ikkunaan. "Kuulenpa sinun puhelevan toisella äänellä kuin mitä olisin luullut. Mistäs kaikki tää melu on noussut, ja miksi naapurit näin on liikkeellä?"

"Onpa täällä mokoma koira-joukko yrittänyt kavuta ylös teidän ikkunoillenne, Simo isä. Mutta minä olen tässä rupeemaisillani kummiksi yhdelle heistä, jota pitelen niinkuin rautaruuvissa."

"Kuules minua, Simo Hanskuri", virkkoi vanki, "anna mun vaan saada kuiskata yksi sana sinun korvasi ja pelasta minut tämän rautakouraisen, pölkkypäisen tolvanan kynsistä, niin todistan, ettei ollut mitään pahaa aiottukaan sinulle eikä sinun omaisilles; vieläpä lisäksi annan sinulle tiedoksi jotain, josta sinulle on tuleva paljon etua."

"Tuo ääni kuuluu tutulta", sanoi Simo Hanskuri, joka nyt tuli ulos kynnykselleen, salalyhty kädessä. "Seppä poikaseni, anna tuon nuoren miehen päästä puheilleni. Ei hän mitään pahaa tee, sen takaan sulle. Pysy sinä vaan hetkinen tuossa paikallasi, äläkä päästä ketään sisään, oli se päällekkarkaaaja tahi suojelija. Minä takaan sitä, ettei tämä poika-veitikka tässä tarkoittanut mitään muuta kuin Valentinin-päivän leikkiä."

Näin sanoen vanha mies veti vangin huoneen sisään ja sulki oven, jättäen Heikin kummastelemaan, että hänen vastainen appensa tuota ryntäystä niin arvaamattomalla tavalla selitti. "Vai leikkiä!" virkkoi hän. "Olisipa siitä mahtanut tulla kummaa leikkiä, jos he olisivat päässeet tytön makuukammariin! – Ja sinnepä he olisivat päässeet, jos en olisi saanut kuulla tuota kunnan ystävän ääntä kappelin pylvään takaa, joka mahtoi olla itse autuaan Annan ääni – vaikka kuinka olisin mahdollinen, että se Pyhä neito minulle puhuisi! – taikka kumminkaan ei se voinut siinä paikassa päästä kuuluviin ilman sen pyhän neiden luvatta ja suostumuksetta – ja siitä lupaan asettaa hänen alttarilleen vaksikynttilän, niin pitkän kuin tää minun metsäpuukkoni. – Ja soisinpa vaan, että mulla olisi tässä mun kahdenkäden käytettävä miekkani, niin hyvin Pyhän Johanneksen kunniaksi kuin myös noiden konnien kuritukseksi – sillä onhan nämät tämmöiset puukot sieviä leluja kyllä, vaan sopivimmat poikasen kuin aikamiehen kädessä. Voi kuitenkin, jos sinä kahdenkätinen kalpani olisit ollut tässä kourassani, niinkuin nyt riiput tuossa vuodeteltassani, niin eivät ne lurjukset olisikaan kaikki löytäneet jalkojansa, millä näin kuulumattomiin poispoikiä. – Vaan kas tuosta tulee palavia tulisoihjuja ja paljastettuja miekkoja. – Miehet hoi! Seis! – Oletteko te Pyhän Johanneksen puolella? Jos olette meidän kunnan kaupungin ystäviä, niin olkaa terveet tultuanne!"

"Me palajamme saaliittomina pyytäjinä", vastasivat lähenevät porvarit. "Verijäljet veivät meidät Mustain-Veljesten hautausmaalle, ja sieltä putkahti meidän edestämme kaksi miestä, jotka välissänsä kantoivat kolmatta – hänessä mahtoi olla sinun merkkisi, Heikki. He ehtivät luostarin takaportille, ennen kuin me heidät saavutimme – he soittivat kelloa, ovi aukesi – ja sinne he katosivat. Niin ovat he siis sen pyhän paikan piirissä ja turvissa, ja me saamme nyt mennä kylmille vuoteillemme lämmittelemään."

"Niin", sanoi toinen, "kylläpä noilla kunnan Mustilla-Veljeksillä on aina joku jumalinen luostarikumppali valvomassa, joka voi avata pyhän turvapaikan oven jokaiselle hädässä olevalle sielu-raukalle, joka pyrkii piiloon kirkon huostaan."

"Niin oikein, jos nimittäin se vainon-alainen sielu-raukka on semmoinen, joka siitä jaksaa maksaa", lisäsi toinen. "Vaan, jos hän on yhtä vaivainen kukkaroltaan kuin hengeltään, joutaa hän hyvin seistä ulkona, siksi kun koirat ovat hänen kintuissansa."

Kolmas, joka jo hetkisen aikaa oli tutkiskellut maata tulisoihutunsa avulla, nyt loi silmänsä ylöspäin ja yhtyi puheeseen. Se oli iloinen, vähän hätäinen, lihava miehen tynkkä, nimeltä Olivier Proudfoote, jokseenkin varakas porvari ja etumaisia miehiä lakintekijäin ammattikunnassa. Sen vuoksi hän nytkin virkkoi tarmokkaalla äänellä: "Voitkos sanoa meille, iloinen seppä" – he tunsivat juuri nyt toinen toisensa kadulle ilmautuvain tulisoihutujen valossa – "mitä lajia velikultia ne olivat, jotka tämän kahakan tässä meidän kaupungissamme panivat alkuun?"

"Ne kaksi, mitkä ensiksi näin", vastasi seppä, "näyttivät minusta, sen verran kuin taisin selittää, olevan käärittynä Vuorelais-vaippoihin."

"Se on kyllä luultava – se on kyllä luultava", virkkoi toinen, päätänsä pudistellen. "Häpeä onkin, ettei rikkoja meidän vallissamme ole korjattu ja että niin nuot maankuljeksijat Vuorelaiset

voivat mieltänsä myöten, milloin vaan yö on tarpeeksi pimeä, tulla tänne ajamaan rehellisiä miehiä ja vaimoja ulos sängystänsä."

"Mutta katsokaas vaan tänne, naapurit", virkkoi Olivier Proudfoote, näyttäen veristä kättä, jonka hän oli maasta löytänyt. "Milloinika tammöinen käsi on sitonut Vuorelaisvirsun pauloja? Se on suuri tosin ja vahva, vaan hieno kuin neitosen kätönen, ja onpa tuossa sormessa pyöryläinen, joka paistaa niinkuin palava kynttilä. Simo Hanskuri on tämän käden varalle työtä tehnyt, jos en aivan pety, sillä hän ompelee kintaita kaikille kuninkaan hoviherroille."

Läsnä-olijat nyt rupesivat tarkastelemaan tuota veristä merkkiä, mikä mitäkin selitystä lisään pannen.

"Jos niin on", virkkoi yksi, "niin taitaisi Heikki Sepän olla paras turvata koipihinsa, sillä korkea oikeus tuskin katsonee porvarinhuoneen suojelemisen kyllin päteväksi puolustus-syyksi sille, joka on aatelisherran käden poikki pannut. Laissa on paha pykälä ihmisraajan silpomisesta."

"Hyi sinua, mitä puhut, Mikko Webster", vastasi lakintekijä. "Emmekö me ole noiden uljaitten Romalaisten jälkeisiä, jotka rakensivat tämän Perth'in kaupungin niin paljon Romansa näköiseksi kuin mahdollista? Ja eikö meillä ole perimäkirjoja kaikilta kuninkaittamme ja suojelusherroiltamme, joissa meitä sanotaan heidän uskollisiksi lääniläisikseen? Ja pitäiskö meidän nyt muka hellittää käsistämme nuot meidän oikeutemme, ja etuutemme, ja vapautemme, meidän tuomio- ja teloitus-oikeutemme, ja meidän sakoitus-oikeutemme, ja meidän oikeutemme perillisettä kuolleen muukalaisen perintöön ja meidän muut etumme, ja sallia sisään-murtamista rehellisen porvarin huoneeseen, mitään rangaistusta vaatimatta? Ei – kunnon kaupunkilaiset, ammattilaiset ja porvarit, ennen Tay-virta rupeaa virtaamaan taaksepäin Dunkild'iin päin, ennen kuin semmoista vääryyttä kärsimme!"

"Entäs mitä me siihen voimme?" kysyi vakava vanha mies, joka seisoi, nojaten itseään kahdenkätiseen miekkaan. "Mitäs sinä sitten kehoittaisit meitä tekemään?"

"Henk'risti! pormestari Craigdallie, ihmeyttääpä minua, kun juuri te, kaikista sitä kysytte. Minä kehoittaisin siihen, että me, niinkuin suorain miesten sopii, menisimme kohta täältä armollisen kuninkaamme eteen, herättäimme hänet hänen kuninkaallisesta levostansa, ilmoittaisimme hänelle tämän surkean seikan tässä, kun meidän on täytynyt näin yön aikana hypätä ulos sängyistämme, ilman paljon muuta peitettä paitsi näitä paitojamme – ja minä näyttäisin tätä veristä muistiaiskalua ja pyytäisin saadakseni tietää majesteetin omasta armollisesta suusta: onko oikein ja kohtuullista, että hänen irstastapaisen hovinsa ritarit ja aatelisherrat näin kohtelevat meitä kuninkaan uskollisia alamaisia. Ja näin menisi meidän asiamme tulista kyytiä."

"Vai tulista? Niinkö luulet?" vastasi vanha pormestari. "Kyllä se tulisuus siinä olisi semmoinen, että kaikki viluun kuolisimme, veikkoinen, ennen kuin porttivahti liikuttaisi avaintansa ja päästäisi meitä sisään kuninkaan armollisten silmien eteen. – Tulkaa pois, hyvät naapurit, tämä yö on kipeästi kylmä – me olemme vahtineet ja vartioineet kaupunkiamme niinkuin aika-miehet, ja meidän seppä-veitikkamme on meitä sortamaan halullisille antanut varoituksen, joka hyvin on kahdenkymmenen kuninkaallisen julistuksen arvoinen. On huomennakin päivää – tulkaamme silloin taas tähän paikkaan kokoon tätä asiaa miettimään, ja keskustelemaan mihin keinoihin olisi ryhtyminen noiden konnien ilmi- ja kiinnisaamiseksi. Vaan erotkaamme nyt, ennen kuin meidän sydänveremme jäätyy suonihinsa".

"Oikein, pormestari Craigdallie. – Eläköön St. Johannes, Perth'in suojeluspyhä!"

Olivier Proudfoote olisi vielä tahtonut jatkaa puhettansa, sillä hän oli noita armottomia puhelijoita, jotka luulevat, että heidän kaunopuheisuutensa voittaa kaikki ajan, paikan sekä olojen vastukset. Vaan ei kukaan huolinut kuullella; porvarit menivät kukin kotihinsa, juuri nyt taivaan äärtä kirjailevan päivän valossa.

Tuskin olivat he lähteneet, niin hanskurin ovi aukeni, ja vanha mies, tarttuen seppää käteen, veti hänet sisään.

"Missä on vanki?" kysäsi seppä.

"Hän on poissa – päässyt irti – pötkinyt pakoon – mitäs mä hänestä tiedän?" virkkoi hanskuri. "Hän pujahti ulos taka-ovesta ja sitten puutarhan läpi. – Älä hänestä ole milläskään, vaan tule tervehtimään Valentineäs, jonka kunnian ja hengen tänään olet pelastanut".

"Antakaa mun vaan ensin pistää miekkani tuppeen", esteli seppä, "ja pestä käteni – "

"Ei nyt ole aikaa viivytellä silmänräpäystäkkään; hän on jo noussut ja pukenut päällensä. – Tule vaan veikkonen. Hänen pitää saada nähdä sinut, kelpo ase kädessä ja tuon konnan veret sormissas, niin että hän oppii minkä-arvoinen kunnon miehen apu on. Hän on jo liian kauan aina tukkiellut suutani ujostelemisillaan ja epäilemisillään. Minä tahdon että hän nyt saa nähdä minkä-arvoinen on kunnon miehen, ja vielä päälliseksi urhokkaan porvarin, rakkaus."

VIIDES LUKU

Imp' ihana, ja havaja,
Ja nauti tuoksu-ilmoja,
Ja vyötä vyö, nyt loppui yö,
Ja naakoill' on täys päivätyö.

Johanna Baillie.

Kahakan kautta kesken untansa herättyään, oli Perth'in Kaunotar henkeä ahdistavalla pelolla kuullellut kadulta tulevia huutoja ja väkivaltaista melua. Hän oli vaipunut polvilleen Jumalalta apua rukoilemaan, ja polvillaan yhä hän sitten taas lähetti taivaan puoleen kiitoksensa, kun hän selitti avuksi rientävien ystävien ja naapurien äänet. Polvillaan oli hän silloinkin kun Simo ukko melkein väkisin työnsi hänen suojelijansa, Heikki Sepän, sisään tähän huoneeseen. Ujo rakastaja näet ei tahtonut astua esiin, ensin siitä pelosta että Katri voisi suuttua, ja sitten kun hän näki tytön olevan polvillaan, sen vuoksi ettei tahtonut häiritä hänen hartauttansa.

"Isä", virkkoi seppä: "hän rukoilee – en minä nyt uskalla puhutella häntä enempää kuin piispaakaan, joka par'-aikaa messua lukee".

"No, mene matkoihin sitten, sinä urhokas ja uljas pölkkyä", virkkoi isä; ja sitten ja sitten hän lisäsi, kääntyen tyttärensä puoleen: "Jumalalle otollisin kiitos, tyttöseni, on se kun ihmisveljillemme kiitollisuutta osoitamme. Tässä on se mies, joka Herran välikappaleena on pelastanut sinut kuolemasta, tai kenties häväistyksestä, joka on kuolemaakin pahempi. Tervehdi nyt häntä, Katri, oikeaksi Valentinikses, ja muista että minä soisin saavani hänet rakkaaksi pojakseni".

"Älkää isä", vastasi Katri. "Nyt en voi nähdä ketään – en voi puhutella ketään. En minä ole kiittämätön – kenties olen liiankin kiitollinen hänelle, jonka käden kautta Herra on meidät pelastanut. Mutta sallikaa mun ensin kiittää suojeluspyhäni, joka minulle tään ajallaan tulleen avun lähetti, ja suokaa minulle vaan silmänräpäys aikaa, että kerkiän saada hameen päälleni".

"No, Jumalan kiitos, tyttöseni – liika tyly olisinkin, jos en soisi sinulle aikaa alusvaatteesi ylles vetämään, koska se pyyntö on ensimmäinen vaimo-ihmisen puheelle kuuluva lause, joka nyt viikon päiviin on tullut suustasi. – Totta tosiaan, poikaseni, soisin ettei tyttäreni olisi niin täysi pyhä, ennen kun tulee se aika, että häntä toiseksi St. Katarinaksi julistetaan".

"Älkää näin pilkkaa puhuko, isä; sillä minä voin vanhoa, että hänellä on kumminkin yksi totinen pyhittäjä, joka on itsensä kokonaan antanut kuuliaiseksi hänen tahtonsa alle, niin paljon kuin syntinen ihminen sen taitaa. – Hyvästi siis täksi hetkeä, kaunis neito", lisäsi seppä kovemmalla äänellä, "ja Herra lähettäköön sinulle unia, yhtä rauhallisia kuin sinun ajatuksesi ovat valveella ollessas. Minä lähden vartioimaan sinun lepoas, ja kavahtakoon itseään se, joka sitä tulisi häiritsemään!"

"Ei, hyvä, kunnan Heikki, jonka lempeä sydän niin vähän sopii yhteen tuon liian hätäisen käden kanssa, älä nyt enää tänä yönä ryhdy uusiin kahakoihin. Mutta ota kuitenkin lempeimmät kiitokseni, ja niiden kanssa tulkoon sinulle ne rauhalliset ajatukset, joiden sanot minussa asuvan. Huomenna, kun tapaamme toisiamme, vakuutan sinulle kiitollisuutta paremmin – hyvästi!"

"Hyvästi, sinä sydämeni valtias ja valo!" sanoi seppä, ja oli juuri, astuttuaan Katrin kammarista vievät portaat alas, lähtemäisillään ulos kadulle, koska hanskuri häntä tempasi käsivarresta.

"Minä olen iloitseva tästä tään-yöllisestä kahakasta", sanoi Simo, "enemmän kuin koskaan olisin luullut voivani iloita teräksen kalskeesta, jos se saattaa tyttäreni täyteen järkeensä ja näyttää hänelle minkä-arvoinen mies sinä olet, Heikki. Pyhä Macgirder auttakoon! Oikeinpa rakastan noita roistoja ja mieleni on paha siitä, että tuo kosija parka ei enää ikinään saa pitää oikeankäden kinnasta. Voi, voi, hän on kaipaava sitä kättään kaikki ikäpäivänsä, varsinkin kun rupeaa kinnasta käteensä vetämään – niin, hän on vasta maksava ainoasti puolet maksut minun ammatilleni. – Vaan, veikkonen,

et sinä pääse askeltakaan liikahtamaan talostani tänä yönä", jatkoi hän. "Et sinä niin meiltä pois pääse, poikaseni, sen takaan".

"Sitä en aiokaan. Minä vaan aion, jos sallitte, vartioida tuolla ulkona kadulla. Saattais tapahtua, että he yrittävät uudestaan".

"Ja jos niin tapahtuisikin", sanoi Simo, "niin tulee sinun paljoa helpommin torjua ne pois, seisoen täällä huoneen suojassa. Se tappeluukeino onkin porvarille soveliaain puolustustaistelu muurin takaa. Vahtiessa ja vartioiden me siihen temppuun opimme. Paitsi sitä on nyt niin paljon ihmisiä valveella ja liikkeellä, että me kyllä saamme olla tämän aamun hyvässä turvassa ja rauhassa. Tule siis vaan tänne päin".

Näin sanoen, hän puoliväkisin vei Heikin siihen kammariin, missä he illallisella olivat olleet ja missä nyt vain palvelija, joka myös oli jalkeilla, samoin kuin muut herättyään yöllisestä metelistä, nyt pian sai valkean viritetyksi.

"Ja nyt, mun uljas poikaseni", kysyi hanskuri, "millä juomalla nyt tahtoisit juoda isäsi maljaa?"

Seppä oli koneentapaisesti antanut saattaa itsensä vanhalle lavitsalle hauska tammipuusta, ja nyt istui, katsellen tuleen, joka loi punertavaa valoa hänen miehuullisille kasvoilleensa. Hän mutisi itsöksensä puoli-ääneen: – *Hyvä Heikki, kunnon Heikki* – Voi, jos hän sentään olisi siihen lisäksi sanonut: *Heikki kulta!*"

"Mitä juomia ne on?" nauroi vanha hanskuri. "Minun kellarissani ei kumminkaan semmoisia ole. Mutta, jos Kanarian, tai Gascognen tai Rhein'in viini kelvannee, niin päästäpäs vaan yksi sana suustasi, ja samassa pullollinen kilahtaa edessäsi – eipä muuta".

"*Hartaimmat kiitokset*", jatkoi seppä, yhä vielä mietteisinsä vaipuneena; "se on enempi kuin mitä hän koskaan ennen on sanonut minulle – *hartaimmat kiitokset* – mihin kaikkeen se voinee ylettyä?"

"Se ylettyy vaikka mihin, venyen kuin kilin nahka, veikkoseni", virkkoi hanskuri, "jos vaan tahdot totella minua ja virkkaa, mitä nyt käsket aamuryypykses".

"Mitä ikinä te itse tahdotte, isä kulta", vastasi seppä huolimattomasti, ja vaipui jälleen Katrin sanojen punnitsemiseen. "Hän puhui minun lempeästä sydämestäni, mutta samassa myös minun liian hätäisestä kädestäni. Mitä kummaa voisin tehdä, päästäkseni tuosta tappeluhalustani? Taitaispa olla paras hakata poikki oikea käteni ja naulata se kirkon oveen, ettei se enää saattaisi minua häpeään".

"Käsiä olet jo kyllin lennättänyt maahan yhden yön osaksi", virkkoi ukko hanskuri, tuoden viinipullon pöydälle. "Mitä kummaa sinä noin kiusaat itseäsi, veikkonen? Se tyttö pitäisi sinusta kahta kertaa enemmän, jos hän ei näkisi kuinka hullusti sinä häntä rakastat. Mutta asia ei nyt enää siedä leikkiä. Minä en tahdo että taloni olisi vielä toista kertaa joutumaisillaan aatelisherrain palvelija-hirtehisten murrettavaksi ja ryöstettäväksi, siitä syystä että tytärtäni sanotaan Perth'in Kaunottareksi. Ei, hänen pitää saada tietää, että minä olen hänen isänsä ja että minulla on oikeus vaatia sitä kuuliaisuutta, joka lakikirjassa sekä Jumalan sanassa on käsketty. Minä tahdon että hän tulee sinun vaimokses, mun kultasydäminen poikani – sinun vaimokses, sä rautakoura, ja se pitää saada aikaan, ennen kuin kovin monta viikkoa kerkiää kulua. Kas niin, saas tästä, juodaanpa sinun iloisten häittesi malja, seppä veitikka!"

Ukko joi suuren pikarin tyhjäksi, ja täytti sen sitten ottopoikaansa varten, joka hitaasti kohotti sen huulilleen, vaan sitten, ennen kuin se niihin oli koskenut, asetti äkkiä takaisin pöydälle, ja pudisteli päätänsä.

"No, jos et sinä huoli sitä maljaa juoda, enpä tiedä kuka sen sitten joisi", virkkoi Simo. "Mikä nyt on sulla mielessä, sä hupsu poika? Nyt on tässä seikka tapahtunut, joka tavallaan on tytön sinun valtahas saattanut; sillä kaupungin joka nurkassa huudettaisiin 'hyi!' hänelle, jos hän sinulle nyt rukkaset antaisi. Ja tässä minä, hänen isänsä, en ole ainoasti suostuvainen tämän avio-tuuman ensi-alkuiseen troklaukseen, vaan soisinpa vielä että te, niin pian kuin mahdollista, tulisitte yhteen ommelluiksi, niin lujaan kuin neula vuohennahkaa kintaaksi ompelee. Kaikki siis on sinun puolellas – onni, isä ja kaikki muu – vaan sinä yhtähyvin näytät siltä että luulisi sinun olevan tuommoisen

onnettoman rakastajan, joista lauluissa lauletaan, tai että pikemmin olet menossa Tay-jokeen kuin tyttöä kosimaan, jonka saat, jos vaan otollisella hetkellä häntä pyydät".

"Niin, mutta tuo otollinen hetki, isä! Sitähän suuresti epäilen, sattuneeko koskaan sitä silmänräpäystä, jolloin Katri niin paljon vilkahtaisi alas maan ja sen asukkaitten puoleen, että ottaisi kuullakseen minun kaltaiseni raa'an, oppimattoman moukan kosimista. En voi sanoa mistä se tulee, isä – muualla minä kyllä käyn, kaula kenossa, niinkuin muutkin miehet, mutta teidän pyhämäisen tyttärenne seurassa minulta uljuus ja rohkeus kohta raukenee maan matalalle, ja minusta tuntuisi aivan pyhän alttarin ryöstämiseksi, jos minun äkkipäätä onnistuisi saada hänet miellytetyksi minuhun. Hänen ajatuksensa ovat kovin paljon taivaalliset, että niitä kävisi tuhlaaminen mokomaan kuin minä".

"Tee niinkuin tahdot", vastasi hanskuri. "Eipä minun tyttäreni kosi sinua enempää kuin minäkään – rehellisestä ehdoituksesta ei ole vihasumista. – Vaan jos luulet minun suostuvan noihin tytön hupsuihin luostarituumiin, niin sanon sulle nyt, etten niitä ikinä ota korviini. Kyllähän minä rakastan ja kunnioitan kirkkoa", jatkoi hän, ristien silmänsä. "Maksanhan minä kaikki sen saatavat rehellisesti ja mielelläni. Kymmenekset ja vaivaismaksut, viinirahat ja vaksirahat, kaikki suoritan papeille niin tarkkaan kuin suinkin joku minun varaiseni mies Perth'issä. Mutta en henno antaa kirkon omaksi tätä yhtä ja ainoata karitsaa, joka minulla on maailmassa. Hänen äitinsä oli minun rakkaimpani maan päällä, ja on nyt enkelinä taivaassa. Katri on ainoa minulle jäänyt muistiainen siitä, mikä minulta on mennyt; ja jos hän on menevä luostariin, se tapahtukoon silloin kun nämät vanhat silmät on umpeen menneet, vaan ei ennen. – Mutta mitä sinuun tulee, seppä veikkoseni, saat tietysti tehdä miten sinusta paraimmalle näyttää. En minä väkisin työnnä vaimoa sun syliisi, sen takaan".

"No, nyt te taas taotte rautaa kovin kiivaasti", virkkoi Heikki. "Semmoinenhan aina on loppu puheistanne, te kun äistytte minuun siitä, etten tee tekoa, joka saattaisi minut onnellisimmaksi koko maailmassa, jos se olisi mahdollinen tehdä. Lävistäköön terävin väkipuukko kaikista, jotka ikinä olen takonut nyt tässä silmänräpäyksessä sydämeni, jos siinä sydämessä on edes pienin palanen enemmän minun omani kuin teidän tyttärenne oma. Vaan mitäs minä tekisin? En voi ruveta ajattelemaan häntä vahvemmaksi tai itseäni paremmaksi kuin mitä me todentodella olemme; ja se teko, joka teistä niin helpolta ja varmalta näyttää, on minun mielestäni yhtä vaikea, kuin jos minun tulisi takoa teräshaarniska pellavankuiduista. – Mutta saakaas tästä nyt, isä", lisäsi hän iloisemmalla äänellä; "ja juodaan nyt myös minun ihanan pyhänneitsyeni ja Valentineni malja, sillä siksihän toki, toivon ma, hän on rupeeva tämän vuoden ajaksi. Ja nyt en huoli kauemmin estää teidän vanhaa päätänne päälaiselleen vaipumasta, vaan pujahtakaa te jo tuutuhunne valkeaan päivään saakka. Ja sitten teidän pitää tulla oppaakseni tyttärenne kammarin-ovelle ja puolustajakseni, kun sitten astun sisään hänelle tervehtimään hyvää päivää, ja kirkasta kuin suinkin aurinko koskaan voi suoda tälle kaupungille sekä tälle maakunnalle monta peninkulmaa ylt'ympäri".

"Se ei ole hullumpia neuvoja, poikaseni", sanoi kunnan hanskuri. "Mitä sinä, mitä aiot sinä tehdä? Rupeetko myös minun viereeni, vai tahdotko mennä Conachar'in vuoteelle?"

"En huoli kummastakaan", vastasi Heikki Seppä; "minä vaan estäisin teidän lepoanne. Minulle on tämä kova tuoli tässä yhtä hyvä kuin untuva-tyyny – tässä voin nukkua niinkuin vahtimies, aseet vieressäni."

Näin puhuen hän laski kätensä jalkansa päälle.

"Ei, Herra varjelkoon, ettei nyt sen enempää tulisi tarvis teräs-aseitas. Hyvää yötä tai pikemmin hyvää huomenta nyt vaan, sikskun päivä kokonaan on noussut – ja kuka meistä ensiksi herää, se toista nostattaa."

Näin erosivat molemmat porvarit. Hanskuri vaipui vuoteelleen ja luultavasti samassa myös uneen. Rakastuneella sepällä ei ollut yhtä hyvä onni. Hänen ruumiinsa tosin olisi hyvin kestänyt kaikki yölliset vaivat; mutta hänen mielensä oli toista, arempaa laatua. Toiselta puolen hän oli sen ajan uljaitten porvarein kaltainen, yhtä ylpeä taidostaan aseitten sepittämisessä kuin myös sitten niiden käyttämisessä; kilvoittelunsa ammattilaisten kanssa niinkuin myös ruumiinsa väkevyys ja miekastelutaitonsa usein saattoivat hänet kahakoihin, joiden tähden kaikki häntä pelkäsivät

ja muutamat vihasivat. Mutta tuon ylpeyden ja taistelunhalun rinnalla asui hänen sydämessään vilpitiön, hyvänsävyinen lapsenluonto, ja hänellä oli haaveksivainen, kuvittelevainen mieli, jonka olisi luullut varsin vähän sopivan yhteen hänen töittensä kanssa pajassa ja hänen taisteluinsa kanssa ulkona. Kenties olivat nuo haaveksivaiset, tuliset tunteet, joista oli puhe vanhoissa kansanlauluissa, hänen ainoassa oppi-lähteessään, vähäisen tarttuneet häneen ja luoneet hänen sydämeensä hiukan puoleksisivistynyttä ritarillisuutta. Hänen rakkautensa Katriin ainakin oli niin hienoa laatua, että se hyvin olisi sopinut vaikka tuolle halpasyntyiselle knaapillekin, jota, jos laulussa lienee perää, Unkarin kuninkaan tytär kunnioitti suosiollisella hymyllään. Hänen rakkautensa Katriin oli tosiaan niin ylevää laatua kuin jos sen esineenä olisi ollut enkeli taivaasta, josta syystä Simo ukko sekä muut, jotka sepän käytöksen näkivät, arvelivatkin tätä rakkautta liian ylevänluontoiseksi ja taivaalliseksi, että se maallista tyttöä voisi miellyttää. Siinä he kuitenkin vallan pettyivät. Katrilla, vaikka hän oli ujosteleva ja arka luonteeltaan, oli kuitenkin sydän, joka tunsu ja käsitti sepän rakkauden jalouden ja syvyyden; ja lieneekö hän tuntenut mahdolliseksi sitä vastata vai ei, oli hän kuitenkin yhtä ylpeä tuon yleisesti pelätyn Heikki Sepän suosioista, kuin suinkin joku lauluissa kuvattu korkea neito kesystä leijonastaan, joka aina seuraa häntä, vartioiden ja suojellen. Hartaimmalla kiitollisuudella muisti hän, aamulla herätessään, avun ohikuluneena vaarallisena yönä; ja ensimmäinen ajatus hänen mielessään oli sitten, millä keinoin hän voisi tätä kiitollisuuttansa sepälle osoittaa.

Hän nousi nopeasti vuoteeltaan, vähän punastuen omasta ajatuksestaan. "Olen ollut liian kylmä häntä kohtaan, kenties myös olen häntä väärin tuominnut – en taho olla kiittämätön" – näin hän puhui itseksensä, "vaikken tosin voi hänen kosimiseensa suostua. En huoli odottaa, siksi kun isäni käskee minua rupeemaan Heikin täänvuotiseksi Valentiniksi; parempi on että lähden ja itse valitsen hänet siksi. Kyllä olen mielessäni moittinut toisten tyttöjen rohkeutta liiaksi, kun ne sitä samaa ovat tehneet. Mutta se on oleva mieleen isälleni, ja kiitollisuuttani tälle kunnan miehelle osoittaessani olen samassa noudattava hyvän St. Valentinin kunniaksi säätyjä menoja."

Hän pujahdutti nopeasti päälleen pukunsa, joka kuitenkin jäi paljon vähemmin siivotuksi kuin muulloin, astua sipsutti portaita myöten alas ja avasi ruokakammarin oven, jossa huoneessa, niinkuin hän aivan oikein arvasi, hänen kosijansa oli viettänyt loput yöstä kahakan perästä. Katri seisautui ovelle, vähän pelästyen aikomuksestansa, aloittaa vuoden ajaksi solmittua Valentine-liittoa suudelmalla, niinkuin tapa ei ainoasti sallinut, vaan vaati. Sitä katsottiin erittäin suureksi onnen enteeksi, jos saattoi toisen tavata nukkumasta ja herättää häntä yllämainitulla hausalla tempulla.

Parempaa tilaisuutta tuon umpisalaisen liiton alkamiseen ei olisi koskaan voinut sattua, kuin se, mikä nyt oli Katrille tarjona. Monellaisten vaihtelevain ajatusten perästä oli rivakka seppä viimein vaipunut uneen tuossa karmituolissa, mihin oli itsensä laskenut. Näin lepääväisenä hän oli lujemman, miehuullisemman näköinen, kuin mitä Perth'in kaunotar olisi arvellut; sillä kun seppä hanskurin tyttären silmien edessä tavallisesti oli ollut hämillään osaksi ujoudesta, osaksi siitä pelosta, että hän jollakin lailla nostaa mielipahaa, niin Katri oli tottunut hänessä aina joltain typeränsekaista näkemään.

"Hän on kovasti ykstitöisen näköinen", virkkoi Katri itseksensä; – "lieneekö suutuksissa? – ja jos hän nyt heräisi – me olemme aivan kahdenkesken – jos kutsuisin Dorothean – jos herättäisin isäni – vaan en! – Onhan vaan tavallinen juhlameno, ja tulee toimitetuksi kaikella neidon ja sisaren lemmellä ja kunniallisuudella. En voi uskoa, että Heikki sen voi väärin ymmärtää, eikä saa lapsimainen ujous estää kiitollisuuttani."

Näin sanoen hän kepeillä, vaikka hiukan epävakaisilla askelilla astui kammarin permannon poikki, posket punottavana ujoudesta. Hiivittyänsä hiljaa nukkujan tuolille asti hän suikkasi sepälle suukoksen, niin kepeän kuin jos vaan ruusunlehti olisi huulille karissut. Mutta kepeäpä myös mahtoi olla nukkujan uni, koska se semmoisesta voi tulla keskeytetyksi, ja hänen unennäkönsä mahtoivat olla hyvin likeistä sukua keskeyttävän syyn kanssa, koska herätessään Heikki heti koppasi tytön syliinsä ja riemun innolla koetti kostaa samalla lailla, millä hänen lepoaan oli häiritetty. Mutta Katri teki kovaa vastarintaa; ja koska hänen irti-pyrkimisensä ei vaan osoittaneet tavallista neidon ujoutta, vaan

pikemmin aristunutta häveliäisyyttä, niin kaino rakastaja päästi hänet pois käsistään, joista kymmenen vertaa suurempikaan voima ei olisi voinut riistää tyttöä väkisin.

"Älä pahaksi pane, hyvä Heikki", pyysi Katri hämmästyntä kosijaansa lempeimmällä äänellään. "Minä olen täyttänyt Pyhän Valentinin käskyn, näyttääkseni kuinka suuressa arvossa pidän tätä kumppalia, jonka hän minulle täksi vuodeksi on lähettänyt. Kunhan olisi isäni läsnä, en kieltäisikään sinua kostamasta leposi häiritsemistä."

"Ei siinä suhteessa ole mitään estettä", virkkoi ukko hanskuri, ihastuneena rientäen sisään. "Tartu pihdeillä kiinni, seppä, – tao rautaa niin kauan kuin se on kuumana, ja näytä hänelle, ette nukkuvallakin laivalla on hampaat!"

Näin yllytettynä Heikki, jos kohtakin vähemmin peloittavalla kiivaudella kuin taannoin, taas sulki punastuvan tytön syliinsä, ja Katri välttävällä myöntöväisyydellä salli hänen maksaa saatu tervehdys kymmenkertaisella mitalla ja monenkertaisella innolla. Viimein hän kuitenkin taas irroitti itsensä rakastajansa sylistä, ja heitti itsensä tuolille, peittäen kasvonsa käsillään, ikään kuin olisi katunut tekoansa.

"Älä ole milläskään, hupsu tyttö", virkkoi isä, "ja jos olet saattanut kaksi miestä onnellisimmiksi koko Perth'issä, niin älä siitä liioin häpeile, koska toinen heistä on sinun oma vanha isäsi. Ei ole koskaan yksikään muisku tullut niin hyvästä ansiosta annetuksi, ja oikeus ja kohtuus oli että siihen myös tulisi asianmukainen vastaus. Katso vaan ylös taas, lapsi-kultaseni! Katso ylös ja anna mun nähdä edes yksi kerta vaan hymysi. Niin totta kuin olen rehellinen mies, nyt juuri nouseva aurinko ei näe mitään näkyä meidän kauniissa kaupungissa, josta voisi minulle olla niin paljon iloa kuin tästä äsköisestä. – Mitä", jatkoi hän leikillisesti, "luulitko että sulla oli Reddie räätälin sormus, joka näkymättömäksi saatti? Mutta eipä niin ollutkaan, sä korea aamu-keijukainen. Juuri kuin olin nousemaisillani, kuulin sinun kammarisi oven aukeavan, ja seurasin salaa sinun jäljessäsi tänne alas – en siksi että olisin aikonut suojella sinua tästä näin uneliaasta Heikistä, vaan siksi että tahdoin omin ihastunein silmini nähdä rakkaan tyttärenti tekevän sitä, mitä hänen isänsä kaikesta enimmäin halasi. – Kas niin, laske nyt alas nää joutavat kätesi, ja jos poskesi punoittelevatkin hiukan, tulee siten vaan Pyhän Valentinin päivä sitä paremmin vietetyksi, sillä tänä aamuna tuleekin tyttöjen punastua."

Näin puhuessaan Simo Hanskuri lempeällä väkivallalla siirsi pois kädet, joilla Katri oli kasvonsa peittänyt. Neidon posket olivatkin todella tulipunaiset, mutta hänen katsantonsa osoitti enempää kuin tavallista tytön ujoutta, ja silmiin alkoi uhkuella kyyneleitä.

"No, no, itketäänkö kultaseni?" jatkoi isä. "Kas niin, se on jo liikaa.

– Heikki, autapas minua tätä tyttö-hupsua lohduttaessa."

Katri väkisin koetti tointua ja hymyillä, mutta hänen hymynsä oli ykstopinen, surullinen.

"Tahtoisin vaan sen sanoa, isä", virkkoi Perth'in Kaunotar, vielä taistellen surullisuuttansa vastaan, "että minulla, valitessani Heikki Seppää Valentinikseni ja suodessani hänelle tään-aamuista tervehdystä, sen mukaan kuin vanha tapa vaatii, ei ollut mikään muu tarkoitus, kuin että näin tahdoin osoittaa kiitollisuuttani hänen miehuullisesta ja uskollisesta avustansa niinkuin myös kuuliaisuuttani teitä kohtaan. Mutta älkää saattako häntä siihen luuloon – älkääkä, hyvä isä kulta, itsekään olko siinä luulossa – että minä tarkoitin mitään sen enempää, kuin mitä lupaus, olla hänelle nyt alkavana vuonna uskollisena, ystävällisenä Valentini-kumppalina, vaatii".

"No – no – no – no tottahan me sen kaiken ymmärrämme", virkkoi Simo samalla äänellä, jolla lapsipiiat hoitilaitansa viihdyttelevät. "Kyllähän me sinun tarkoituksesi ymmärrämme. Täksi kertaa on tässä aivan kylläksi. Ei sinua ruveta peloittamaan eikä väkisin kiirehdyttämään. – Rakastavaisia, uskollisia Valentini-kumppaliksia te nyt olette, kun olettekin, ja mitä sitten seuraa, se käyköön niinkuin Jumala ja tilaisuus sallii. Kas niin, kas niin, jo piisaa – älä hienoja kätösiäsi vääntele, älkä nyt sen enempää pakoitusta pelkää. Sinä olet käyttänyt itseäs niinkuin rohkea, kelpo tyttö. – Ja nyt mene Dorothean luo, tuota vanhaa unikekoa herättämään. Meidän pitää saada vahva aamiainen tämmöisen sekamelskeisen yön ja iloisen aamun perästä. Ja sinunkin kättäs tulee tarvis kyökissä, että saisimme muutamia noista makeista piirakoista, joita ei kukaan muu osaa laittaa, paitsi sinä itse – ja täysi

oikeuspa sinulla onkin siihen salaisuuteen, siihen nähden keneltä sen olet perinyt. – Voi, autuas olkoon sinun äitikultasi sielu", lisäsi hän huokauksella. "Kuinkapa iloinen hänkin olisi ollut, jos olisi tään onnellisen Valentinin päivän saanut nähdä!"

Katri käytti hänelle näin suodun paon-tilaisuuden ja pujahti ulos huoneesta. Heikistä silloin tuntui kuin olisi aurinko keskipäivällä kadonnut taivaan kannelta, jättäen koko maan äkilliseen pimeyteen. Äskeisen tapauksen nostamat, korkealle lentävät toivotkin vaipuivat taas maahan, kun hän ajatteli tytön muuttunutta käytöstä, kyyneleitä hänen silmissään, hänen kasvoissaan nähtävää pelkoa, ja sitä että Katri, niin selvästi kuin vaan arkatuntoisuus salli, oli koettanut näyttää osoitetun suosion-osoituksen ei olleen mitään muuta kuin päivän menoihin kuuluvan tempun. Hanskuri katseli sepän masentunutta katsantoa ihmeellä ja jollain mielipahalla.

"Pyhän Johanneksen nimeen, veikkonen, mikäs sua vaivaa, että näin näytät yrmeältä kuin tarhapöllö, vaikka sinun kaltaisesi pojan, jos hän todella tätä tyttö-rukkaa rakastaa niin paljon, kuin hän sanoo, pitäisi olla iloisen kuin leivosen!"

"Voi, isä!" vastasi rohkeutensa kadottanut rakastaja; "hänen silmistänsä näen, hänen kyllä minusta pitävän sen verran, että hän tahtoo olla minun Valenti-kumppalinani varsinkin koska se teille on mieluista – vaan eipä kuitenkaan niin paljon, että hän tahtois ruveta vaimokseni".

"No menes nyt hiiteen, sinä kylmä-sydäminen, miehuudeton pöllö!" vastasi isä. "Osaanpa minäkin lukea vaimopuolen silmistä, vieläpä paremmin kuin sinä; vaan en minä hänestä tuommoista voi nähdä. Hiisi vieköön! Tuossa sinä makasit niinkuin suuri herra karmituolissa, sikeässä unessa niinkuin tuomari, kun sinä, jos sinussa olisi ollut vähänkin rakastajan tulta, olisit pitänyt silmät auki, lakkaamatta tirkistellen itäänpäin, eikö jo auringon ensimmäinen säde alkaisi koittaa. Mutta tässä sinä vaan kellätelit, kuorsailen varmaankin, tyttöä sekä koko muutakin maailmata muistelematta. Ja Katri parka hän heräsi kohta päivän valjetessa, siinä huoleessa ettei vaan kukaan muu ennättäisi viedä häneltä hänen kunnollista, valpasta Valentini-kumppaliansa, ja hän herätti sun suosion-osoituksella, joka – St. Macgrider auttakoon! – olisi rauta-alaisimenkin eläväksi saattanut. Mutta sinä herätyäsi tässä vaan irvistelet ja tuskittelet, ja huokaillet, aivan kuin hän olisi pyyhkäissyt huuliasi kuumennetulla rautakangella! Soisinpa – Pyhä Johannes auttakoon! – että hän olisi lähettänyt vanhan Dorothean sijastaan sille asialle, ja sitonut sinut Valentini-kumppaliksi tuohon luurankoon, jolla ei ole yhtään ainoatakaan hammasta suussansa! Kas hän se olisikin kaikista Perth'in naisista soveliaim Valentinikumppali mokomalle pelkurimaiselle kosijalle".

"Mitä pelkurimaisuuteen tulee, isä kulta", vastasi seppä, "löytynee parikymmentä kunnan tappelukukkoa, joiden harjat olen alas painanut ja jotka voisivat todistaa, olenko pelkuri vai en. Ja Jumala sen tietäisi todistaa, että mielelläni antaisin kelpo taloni, jota tämän kaupungin porvarina omistan, palkeinensa, pihteineen, alaisimineen päivineen, jos vaan näkisin teidän selityksenne asiasta oikeaksi. Mutta enpä minä puhukaan hänen ujoudestaan, enkä hänen punastumisestaan; vaan vaalenemisesta kohta punastumisen jälkeen, joka sen kauniin värin jälleen poskista pois karkoitti, kyyneleistä, jotka sitten purskahtivat silmistä. Se oli aivan kuin koska Huhtikuussa sadepilvi hiivii ylös taivaan kannelle, ja pimentää ihanimman aamun, joka koskaan on koittanut Tay-joen yllä."

"Hui hai", vastasi hanskuri; "ei hän ensi-iskulla kaadukaan. Olethan sinä montakin kertaa lohia pyytänyt, ja siitä olisit voinut jotain oppia. Jos sinä, kun kala onkeen on tarttunut, kovasti nykäiset siimaa, niin lohi sen tempaa pois, vaikka se olisi rautalangasta. Helpoita veikkonen, ja anna kalan vengotella siimalta aikas, ja puolen tunnin perästä räpyttelee se vieressä rannalla. – Tässähän on alku, niin kaunis kuin suinkin voit toivoa, jos vaan et toivo tyttö-rukan hiipivän vuotees ääreen niin kuin nyt tuolis luokse; ja se ei ole kainoin neitoin tapa. Mutta kuules mitä sanon – aamiaisen jälkeen hankin sinulle tilaisuutta puhua suusi puhtaaksi; varo vaan silloin, ettet ole liioin arka, etkä myös ahdistaa tyttöä liian kovasti. Helpoita siima hänelle tarpeeksi, äläkä tempaise niin aikaiseen, niin panen pääni pantiksi, että loppu on sinun mielesi mukaan."

"Tein minä niin tai näin, isä", virkkoi Heikki, "te aina sanotte syyn olevan minussa; taikka minä muka liian paljon helpoitan siimaa, taikkapa liian tiukkaan. Antaisinpa mielelläni paraan rautapaidan,

jonka ikinä olen takonut, jos vastus todellakin olisi minussa; sillä sittenhän olisi parempi toivo, että sen voisi saada poistetuksi. Kuitenkin myönnän sen, että vaan olen pääsinpää siinä taidossa, jota olisi tarvis semmoisessa tilaisuudessa sopivan keskustelun aikaansaamiseksi."

"Tule nyt vaan puotiini kanssani, mun poikaseni, niin annan sulle sopivan aineen puheen aluksi. Tiedäthän että tyttö, joka uskalsi nukkuvaa miestä suudella, sillä on voittanut sormikkoparin häneltä. Tule nyt puotiini; sieltä saat sormikasparin hienosta kilin-nahasta, jotka aivan sopivat Katrin käteen ja ranteesen. – Minä muistelin hänen äiti-rukkaansa, kun sen parin leikkasin", lisäsi kunnan Simo huokaisten; "ja paitsi Katria en tiedä yhtään vaimo-ihmistä koko Skotlannissa kenelle ne sopisivat, vaikka kuitenkin olen ottanut mittaa melkein kaikista kuninkaan hovin kaunottarista. Tule nyt kanssani, sanon ma, niin saat aineen, josta voit panna kielen liikkeelle, jos vaan sinulla lienee rohkeutta ja varovaisuutta kyllin pitää puoltasi kosimisessa."

KUUDES LUKU

Ei Katri koskaan lähde miehelään.

Äkäpussin kukistus.

Aamiainen tuotiin pöydälle, ja Katrin ohukaisista, hienoista kakkusista, jotka olivat leivotut äiti-vainaan neuvon mukaan, nisusta sekä hunajasta, kuului paljon kehumisia kaikella isän sekä kosijan ihastuksella; vieläpä käytiin niiden kimppuun sillä innolla, joka on niin kakun kuin vellin kelvollisuuden paras todistus. Molemmat miehet juttelivat, laskivat leikkiä ja naureskelivat; Katrinkin mieli oli tyyntynyt siinä paikassa, missä muiden sen ajan rouvien ja neitosten mielentyyneys tavallisesti rikkoutui – nimittäin kyökissä, emännän askareissa, joissa hän oli suuri mestari. Ja epäilenpä suuresti olisikohan Senecan filosofiallisten kirjain lukemisesta ollut yhtä voimallinen apu hänen mielensä rauhoittamiseksi.

Vanha Dorothea kävi myös istumaan pöydän alipäähän sen ajan patriarkallisen tavan mukaan. Molemmat miehet olivat kiintyneet keskinäisiin puheisinsa, ja Katrilla oli täysi työ heidän passailemisestaan sekä omista ajatuksistaan; täten sattui että vanha akka ensiksi huomasi Conachar pojan poissa-olon.

"Niin oikein", virkkoi mestari hanskuri; "menepäs kutsumaan häntä tänne, sitä laiskaa Vuoriston vetelystä. Häntä ei näkynyt yölläkään kahakan aikana; kumminkaan minä en häntä havainnut. Näkikö joku teistä häntä?"

Ei kukaan ollut nähnyt häntä; ja Heikki virkkoi: "Joskus unet Vuorelaiset pistävät itsensä piiloon aivan kuin heidän vuortensa metsäkauriit – niin, ja ovat yhtä nopsaat myös pakoon pötkimään vaarapaikasta. Niin olen itsekin nähnyt heidän tekevän."

"Vaan joskus taas", vastasi Simo, "ei kestäisi itse Artur kuningaskaan ympyriäisen pöytänsä ritarein kanssa heidän rynnäkköään. Soisinpa, että puhuisit Vuorelaisista suuremmalla kunnioituksella. Heitä usein käypi täällä Perth'issä sekä yksitellen että myös parvittain; ja sinun pitäisi antaa heidän olla rauhassa, niin kauan kuin he puolestansa antavat sinun olla rauhassa."

Uhkamielinen vastaus jo pyöri Heikin huulilla; mutta hän painoi sen kuitenkin varovasti alas.

"Tiedättehän te, isä", virkkoi hän hymyillen, "että me käsityöläiset kaikkein enimmin rakastamme niitä ihmisiä, joista elatuksemme tulee. Ja minun ammattini, näetten te, on urhoollisten, jaloin ritarein, korkeasukuisten knappein ja hovipoikain, rivakkain saturein sekä muiden semmoisten nojassa, jotka käyttävät meidän sepittämiämme miekkoja. Onhan luonnollista että minä Ruthven-, Lindsay-, Ogilvy-, Oliphant-herroja ynnä monta muuta meidän urhokkaista, korkeasukuisista naapureistamme, jotka käyvät minun kolkuttamissani teräsvaruksissa, niinkuin kempit sankarit, rakastan paljon enemmän kuin noita paljaita, varastelevia Vuorelaisia, jotka aina yhä tekevät meille pahaa. Ja sitä vähemmin on minun syytä heitä rakastaa, koska tuskin viidellä joka clan'issa¹¹ on ruosteinen haarniskansa, vanha kuin heimokunnan lippu, vieläpä lisäksi jonkun kömpelön kotiseppänsä hutiloima, joka ei ole meidän kunniallisen, sala-oppisen ammattimme jäsen, vaan yksinkertaisesti kolkuttelee alaisintansa, niinkuin hänen isänsä ennen häntä. Mokomia miehiä ei voi kukaan rehellinen suosiolla katsella."

"No, no", vastasi Simo; "vaan he heitetäänpä jo nyt se asia sikseen, sillä tuostahan tuo poika-vetelys tuleekin; ja vaikka nyt on pyhä-aamu, en huoli nähdä mitään uusia verimakkaroita".

Pojalla, kun hän astui sisään, oli kasvot kelmeät, silmät punaiset; koko hänen näkönsä osoitti jonkunlaista mielenhäiriötä. Hän istahti pöydän alipäähän vastapäätä Dorotheaa, ja risti silmiään ikään kuin vahvistaen itseänsä aamiaisateriaan. Kun ei hän kuitenkaan sitten ottanut mitään ruokaa, tarjosi hänelle Katri vatia, missä oli muutamia noista hänen kakuistaan, joita kaikki olivat niin

¹¹ Heimokunnassa.

mielellään syöneet. Ensin Conachar tähän ystävälliseen tarjomukseen vastasi kieltämällä; mutta kun Katri yhtähyvin toistamiseen ojensi vatinsa lempeällä hymyllä, niin poika otti yhden kalun käteensä, mursi sen ja rupesi haukkaamaan. Mutta ensimmäisen palan nieleminen näkyi olleen hänelle liian vaikeata; hän ei yrittänytään uudestaan.

"Huono ruokahalupa sulla onkin, Conachar, vaikka on Valentin'in pyhä", virkkoi iloinen mestari. "Ja kuitenkin luulisin sinun maanneen aika sikeää unta menneenä yönä, koska ei kahakan melu sinua näy herättäneen. Olisinpa tosiaan luullut, että mokoma vilkas poika-heitukka olisi juossut mestarinsa avuksi, puukko kädessä, niin pian kuin ensimmäinen vaarallinen ääni olisi kuulunut virstankin päästä!"

"En minä kuullut muuta kuin epäselvää melua", vastasi poika, jonka posket äkkiä rupesivat punoittamaan niinkuin hehkuvat kekäleet, "jota luulin iloisten yöjalkalaisten hälinäksi. Ja olettehan te kieltäneet minua ovea tai ikkunaa avaamasta ja taloa herättämästä semmoisen hulluttelemisen tähden".

"Ohhoh", sanoi Simo, "olisinpa luullut, että Vuorelainen paremmin eroittaisi miekkain kalskeen harppuin helinästä, ja hurjan sotahuudon iloisesta rallatuksesta. Mutta olkoonpa menneeksi, poikaseni; se on minulle mieleen, että alat heittää tappelijantapasi. Vaan syö nyt aamiaista, sillä minulla olisi työtä sinulle, joka vaatisi kiirutta".

"Minä jo olen syönyt ja kiirut on mulla itselläni. Minä aion lähteä pois Vuoristoon. – Onko teillä mitään sanomista isälleni?"

"Ei ole", vastasi hanskuri kummastuksella. "Mutta onko pääsi pyörällä, poika? Vai mikä kostouma lennättää sinut pois tästä kaupungista niinkuin tuuliaispään tuiskussa?"

"Lähtö-ilmoitukseni on vähän äkkinäinen", sanoi Conachar. Hänen oli vaikea saada sanat suustansa; mutta ei voitu oikein saada selville, oliko hänen puheensa kankeuteen syynä yksistään tottumattomuus hänelle vieraasen Englannin kieleen, vai joku muu seikka. "Siellä tulee olemaan suuri kokous – suuri metsästysretki" – siihen hänen puheensa katkesi.

"Ja milloin aiot palata tuolta siunatulta metsästysretkeltä?" kysyi taas mestari. "Jos nimittäin saan olla niin rohkea ja kysyä".

"En voi oikein varmaan sanoa", vastasi oppipoika. "Kenties en palajakaan koskaan – jos niin on isäni tahto", jatkoi Conachar, teeskellen itseänsä väliäpitämättömäksi.

"Arvelin minä", lausui Simo Hanskuri sangen ykstotisesti, "että kaikki tämmöiset vehkeet jäisivät pois, silloin kun hartaitten rukousten tähden suostuin sinut katokseni alle ottamaan. Arvelin minä, että kun lupasin opettaa sinut rehelliseen käsityöhöni, ei tulisi enää puhettakaan metsästysretkistä, eikä vieraissakäynneistä, eikä clan'in kokouksista tai muista mokomista asioista."

"Eipä minulta kysyttykään, kun minut tänne lähetettiin", tokaisi poika ylpeästi. "En tiedä mitkä sovinnon ehdot lienee olleet".

"Mutta minä tiedän, herra Conachar", tiuskasi hanskuri pikastuen, "ettei se ole rehellisen miehen tekoa, kun sitouduit rehellisen käsityöläisen oppiin ja pilasit enemmän nahkaa kuin mitä sinun omalla nahallas saisi maksetuksi; ja kun sitten nyt koska juuri sinusta vähän apua alkais olla, vaadit saadakses käyttää aikas miten vaan mielesi tekee, aivan kuin se olisi sinun eikä tämän sun mestarisi oma".

"Laittakaa siitä minun isälleni rätinki", vastasi Conachar; "häneltä te saatte maksun runsaalla kädellä – franskalaisen kultalampaan¹² jokaiselta minun kauttani pilatulta nahalta, ja lihavan lehmän tai sonnin jokaiselta joutopäivältäni".

"Käykää siihen kauppaan, Hanskuri vaari – käykää siihen kauppaan", virkkoi seppä kuivakiskoisesti. "Saattepa sitten tosiaan maksunne runsaalla kädellä, josko ei aivan rehellisellä. Tahtoisinpa tietää kuinka monen miehen kukkaro on tullut kevennetyksi tuon vuohennahkaisen pussin lihoittamiseksi, joka nyt teille on niin auliisti pulputtava kultiansa; ja lysti olisi arvata kenenkä

¹² Rahan, jossa oli lampaan kuva.

miehen lautumella nuot sonnit on syntyneet, jotka teille tulee lähetettäväksi Grampian'in vuorisolien kautta!"

"Sinä johdatat minulle mieleeni, veikkonen", jatkoi nuori Vuorelainen, ylpeästi kääntyen sepän puoleen, "että minulla olisi sinullekin velka suoritettavana".

"Pysy sitten käsivarren pituisen matkan päässä minusta", sanoi Heikki, ojentaen suonekasta käsivarttansa. "Minä en huoli toistamiseen saada sinulta tuommoista likeistä syleilystä – en huoli saada toistamiseen neulanpistosta, niinkuin eilen illalla. Suurta lukua en tosin pidä ampiaisen pistoksesta, mutta enpä kuitenkaan päästä sitä itikkaa likelleni, kun minulla sen lähestymisestä ennalta on tietoa".

Conachar hymyili ylenkatseellisesti. "En minä aikonutkaan sinulle mitään pahaa", virkkoi hän. "Isäni poika jo osoitti sinulle liian kunnian, sillä että vuodatti tuommoisen lurjuksen verta. Sen nyt aion maksaa sinulle viimeiseen pisaraan asti, niin että se tulisi poispyyhityksi eikä olisi tahrana sormissani".

"Vaiti, sä kerskailevainen apina!" tiuskasi seppä; "kunnon miehen veren hintaa ei voi kullassa arvioida. Ainoa tosi makso olisi se, että sinä tulisit virstan päähän Vuoriston rajasta kahden heimokuntasi kaikkein väkevimmän heikaleen kanssa. Ja sillä aikaa kuin minä niiden kanssa otteleisin, jättäisin sinut oppipoikani, pikku Jussin hutkittavaksi".

Nyt Katri kävi väliin. "Pysykää rauhassa", lausui hän, "sinä minun uskollinen Valentinini, jonka yli minulla on käskyvalta. Ja pysy rauhassa sinäkin Conachar, jonka tulee totella minua, koska olen sun mestarisi tytär. Ilkeästi tehty se on, kun aamulla jälleen herättää sen pahan, mikä illalla jo saatettiin nukuksiin".

"Hyvästi sitten, mestari", sanoi nyt Conachar, vielä kerran luotuansa vihaisen katseen seppään, joka siihen ainoasti naurulla vastasi. "Hyvästi – ja kiitoksia hyvydestänne, joka on ollut suurempi kuin mitä olisin ansainnut. Jos olen joskus näyttänyt vähemmin kiitolliselta, niin se on ollut olojen syy, ei minun omani. Ja Katri", – hän loi tyttöön katseen, josta näkyi syvä liikutus – ja monellaisia tunteita sekaisin. Hän viipty, ikään kuin olisi aikonut sanoa jotakin, mutta viimein kääntyi pois, saamatta suustansa muuta kuin tuon ainoan sanan: "Hyvästi!" – Viisi minuuttia sen perästä hän jo astui Perth'in pohjoisen portin läpi, Vuorelais-pieksut jalassa, pieni vaatemytty kädessä, matkaten Vuoristolle päin.

"Tuossapa on typötyhjyyttä ja uhkaylpeyttä, niin että koko Vuorelais-heimo siitä voisi saada tarpeensa", virkkoi Heikki. "Puhuupa hän niin tuttavasti kultakolikoista kuin minä hopea-äyrestä; ja kuitenkin tahtoisin vanna, että kaikki hänen heimokuntansa aarteet mahtuisivat hänen äitinsä villakintaan peukaloon!"

"Mahdollista kyllä", nauroi hanskuri, kun sen sukkeluuden kuuli; "hänen äitinsä olikin vahvaraajainen vaimo, varsinkin sormiltaan ja kalvoimiltaan".

"Ja mitä karjaan tulee", jatkoi Heikki, "niin luulen hänen isänsä ja veljensä jo iloitsevan, kun saavat yhdenkin lampaan kerrassaan varastetuksi".

"Mitä vähemmin siitä puhumme, sitä parempi", varoitti hanskuri, joka jälleen yksitotiseksi muuttui. "Veljiä hänellä ei ole; mutta hänen isänsä se on mahtava mies – sillä on pitkät kädet, joilla hän lyöpi niin pitkälle kuin ulottuu, ja hänen korvansa myös kuulee kauempaa kuin mitä on hyvä puhua hänestä".

"Ja kuitenkin hän oli antanut ainoan poikansa oppiin yhden Perth'in kaupungin hanskurin luokse!" ihmetteli Heikki. "Minäpä olisin luullut, että St. Crispinus'en¹³ 'jalo ammatti' – siksihän sitä nimitetään – hänelle olisi ollut paraiten mieltä myöten; ja että jos kun Mac- tai O-herran¹⁴ pojasta piti käsityöläinen tulla, ei muusta ammatista voisi olla puhetta kuin siitä, jossa kuninkaitakin on nähty työssä".

Nämät sanat, vaikka vaan leikillä puhutut, nostivat Simo ukon ammattiyllpeyden, joka tunne sen ajan käsityöläisissä oli suuressa vallassa.

¹³ Crispinus oli suutarein suojeleuspyhä.

¹⁴ Skotlannin Vuorelaisten nimet tavallisesti alkavat tavulla *Mac* ja heidän heimolaistensa Irlantilaisten nimet *O:* lla.

"Sinä olet väärässä, Heikki poikaseni", vastasi hän sangen ykstopisesti "hanskuri on kunniallisempi sitä ammattia; sillä me pidämme huolta käsien verhoimisesta, kun sitä vastaan suutarein ja korduanin-tekijäin työ ainoastaan tarkoittaa jalkoja".

"Molemmat ovat yhtä tarpeellisia jäseniä ammattilaitoksessa", virkkoi Heikki, jonka isä oli ollut korduanin-tekijä.

"Olkoon vaikka niin, poikaseni", jatkoi hanskuri; "mutta ei molemmat kuitenkaan ole yhtä kunnialliset. Huomaa toki, että me käsiämme käytämme ystävyiden ja uskollisuuden vahvistuksessa, ei jaloilla ole semmoista oikeutta. Urhokkaat miehet sotivat kädellään – pelkurit turvaavat jalkoihinsa ja pötkivät pakoon. Hanikkaa pidetään korkealla maasta, kenkä rypee mudassa. Mies tervehtii ystävänsä avatulla kädellä; mutta koiraa tai semmoista, jota hän koiran arvossa pitää, hän potkaisee ojennetulla jalallansa. Peitsen kärkeen pistetty kinnas on sovinnon merkki ja pantti jokapaikassa yli koko maailman, ja maahan viskattu kinnas on ritarillisen taistelun merkki. Mutta vanhaa kenkää ei minun tietääkseni käytetä miksiäkään merkiksi, paitsi että muutamat vanhat akat viskaavat semmoista jonkun miehen jälkeen, hyvän onnen saamiseksi, enkä minä, totta puhuen, tuon keinon tehokkaisuuteen oikein luota".

"En", vastasi seppä, jota hänen ystävänsä koreat puheet ammattinsa arvon puolustukseksi suuresti huvittivat, "en minä suinkaan ole se mies, sen takaan, joka tahtoisin halventaa hanskurin konstityötä. Olenhan minä itsekin, huomatkaa se, kinnasten, vaikka rautaisten, tekijä. Mutta, teidän ikivanhan ammattinne arvoa alentamatta, kummeksun minä kuitenkin suuresti, että tämän Conachar'in isä antoi poikansa johonkin oppiin jonkun Alankomaan käsityöläisen luokse. Sillä heidän silmissäänhan me olemme paljon alempana heidän muka komeata säätyänsä, ainoasti tuommoisia halpoja työmies-rehvanoita, jotka emme ansaitse parempaa kohtaloa, kuin olla piestävinä ja ryöstettävänä, niin usein kuin nuot pöksyttömät¹⁵ Vuoren herrat arvelevat itselleen soveliaaksi ja vaarattomaksi käydä meidän kimppuumme".

"Niin kyllä", sanoi hanskuri, "mutta olipa hänellä tärkeät syynsä, niin että – että –" hän pidätti jonkun huulilta jo luiskahtamaisillaan olleen sanan ja jatkoi, – "niin että Conachar'in isä teki niinkuin teki. – No, minä olen rehellisesti pitänyt sanani hänelle, enkä epäile että hänkin on kohteleva minua kunniallisen miehen tavalla. – Mutta Conachar'in äkillinen lähtö on minulle vähän vastuksellinen. Hänellä oli yhtä ja toista tavaraa hoitonsa alla. Pitää lähteä varastoa läpikatsomaan".

"Saanko auttaa teitä, isä?" kysyi Heikki Seppä, joka tuli petetyksi siitä, kun ukko niin toimessaan oli puhuvinaan.

"Sinäkö? – et", vastasi Simo jyrkkyydellä, josta Heikki älysi kuinka typerä hänen tarjomuksensa oli ollut.

Hän punastui aivan kulmaluita myöten älyämättömyydessään, vaikka tässä asiassa rakkauden olisi pitänyt helposti saattaa hänet oikeille jäljille.

"Sinä, Katri", virkkoi hanskuri lähteissään ulos tuvasta, "saat tässä huvitella Valentini-kumppalias viisi, kuusi minuuttia ja katsoa ettei hän pois lähde ennen kuin joudun takaisin. Vaan sinä, Dorothea, saat tulla kanssani ja panna raajasi liikkeelle minulle avuksi".

Hän läksi ulos vanhan akan kanssa, ja Heikki Seppä nyt, melkein ensikerta eläissään, oli aivan kahdenkesken Katrin kanssa. Hetkisen aikaa näki neito olevan vähän hämillänsä ja hänen rakastajaansakin rasitti kömpelyttävä kainous. Mutta sitten Heikki, rohkaisten mieltänsä, tempasi taskustaan Simolta ostetut hansikkaat ja pyysi luvan, että hän, jolle aamulla niin suuri suosion-osoitus oli tullut osaksi, saisi maksaa tavallisen sakon nukuksissa-olemisestaan semmoisella hetkellä, jolloin hän olisi suonut olleensa valveella, vaikka koko vuosikauden unen menettämisen hinnalla.

"Eikä", sanoi Katri, "minä vaan tein mitä Valentinin kunniaksi olin velvollinen tekemään. Siitä ei tule sinulle suinkaan mikään semmoisen sakon maksamisen velvollisuus, kuin sanot, enkä siis sitä voi ottaa sinulta".

¹⁵ Vuorelaiset eivät pitäneet silloin pöksyjä.

"Nämät hansikkaat", virkkoi Heikki, viekkaasti samassa työntäen tuoliaan likemmäksi Katria, "ovat sinulle rakkaimpien käsien ompelemat, ja katsos – ne ovatkin aivan sinun käsihisi sopivat". Näin puhuen hän otti Katrin käsivarteen väkevällä kädellään, ja levitti hansikkaat tytön käden viereen, näyttääkseen kuinka sopivat ne olivat. "Katsos nyt tätä hoikkaa kalvointa", jatkoi hän, "ja näitä hienoja sormia tässä – ajattele kuka nuot silkki- ja kulta-kirjaukset tuossa on ommellut – ja päättää sitten, pitääkö noiden hansikkaitten ja sen kätösen, ainoan, johon ne sopivat, pysyä erillänsä, siitä syystä yksistään, että hansikas-parat ovat kovaksi onnekseen sattuneet olemaan lyhyen hetkisen minun mustassa ja karkeassa kourassani."

"Ne ovat minulle terveet tultuaan isäni tekeminä", vastasi Katri, "ja tietysti yhtä paljon myös lahjana *ystävältäni*", hän pani erinäisen painon siihen sanaan, "joka samassa on minun Valentini-kunmpalini ja pelastajani vaarasta".

"Salli minun sitten auttaa ne käteesi", virkkoi seppä, työntäen itsensä vieläkin likemmäksi; "ne saattavat ensi-alussa tuntua hiukan ahtailta, ja sinä voit tarvita apua".

"Semmoisessa avun-annossa sinä olet taitava, hyvä Heikki Seppä", virkkoi tyttö hymyillen, mutta samassa vetäytyen erimmäksi rakastajastaan.

"Ei suinkaan, totta tosiaan"; sanoi Heikki, pudistaen päätänsä; "minulla on kokemusta teräskintaitten sovittamisessa rautahaarniskaisten ritarein käsihin enemmän kuin kirjahansikkaitten auttamisessa nuoren neiden sormiin°.

"Sitten en tahdokaan vaivata sinua sen enempiä, ja Dorothea saa auttaa minua – vaikkei apua juuri olisakaan tarvis – isäni silmät ja sormet ovat luotettavat ammatissaan – hänen käsistensä tullut työ on aina mitalleen tarkka".

"Annas kuitenkin minun nähdä se omin silmin", sanoi taas seppä, "annas minun nähdä, että nämät niin pienet hansikkaat todella sopivat siihen kätöseen, jota varten ovat tehdyt".

"Joskus toisten, hyvä Heikki", vastasi tyttö, "panen näät hansikkaat käteeni Valentinin kunniaksi sekä sen kumppanin muistoksi, jonka hän minulle ensitulevaksi vuodeksi on suonut. Sydämestäni soisin että voisin yhtä hyvin olla isälleni mieliksi toisissakin, tärkeämmissä seikoissa – vaan tätä nykyä tuon hyvänhajuisen nahan lemu pahentaisi päänkivistystä, joka minua aina aamusta alkain on vaivannut".

"Päänkivistys? Tyttö kulta!" kertasi rakastaja.

"Jos sitä tahdot sydämenkivistykseksi sanoa, ei sekään nimi olisi sopimaton", jatkoi Katri huohtain, ja jatkoi sitten puhettansa kovasti ykstotisella äänellä. "Heikki", virkkoi hän, "minä kenties todella nyt olen niin ylenrohkea, jommoiseksi tänä aamuna annoin sinulle syytä luulla minua. Minä itse nyt otan puheeksi erään asian, vaikka minun kenties paremmin sopisi odottaa, siksi kun sinä siihen ryhdyt. Mutta tään-aamuisen tapauksen perästä en voi olla selittämättä tunteitani sinua kohtaan, sillä ne voitaisiin mahdollisesti aivan väärin ymmärtää. – Ei, älä vastaa, ennenkuin olet kuullut puheeni loppuun asti. – Sinä olet urhoollinen, Henrik, urhoollisempi muita miehiä, rehellinen ja luotettava niinkuin teräs, joka sinulla on työaineena" —

"Vaikene – vaikene jo, Katri, Jumalan tähden! Et ole koskaan puhunut näin paljon hyvää minusta, ellei sitten ole seurannut joku ankara moite, josta ylistykset olivat ikään kuin enteenä. Minä olen rehellinen mies ja niin edespäin, arvelet kai sanoa, mutta tuittupäinen tappelukukko, tuommoinen tavallinen puukkojunkkari".

"Häväistystä olisi sekä sinulle että minullekin, jos niin sanoisin. Henrik, tavalliselle puukkojunkkarille, vaikkakin hänellä olisikin hänellä ollut sulka lakissaan ja kultakannukset saappaissaan, ei olisi Hanskurin Katri ikinään suonut sitä pientä suosion-osoitusta, jonka hän tänäpäivänä vapaaehtoisesti antoi sinulle. Kun minä joskus ankarastikin olen moittinut sinun sydämes liikaa kerkeyttä vihastukseen ja sinun kätes liikaa kerkeyttä sivalluksiin, niin syynä on se, että tahtoisin – jos minun onnistuisi saada sinut minua uskomaan – taivuttaa sinut itsekin inhoomaan noita turhamielisyyden ja pikamielisyiden syntejä, jotka niin helposti saavat vallan sinussa. Minä olen siitä asiasta puhunut enemmän sinun omantuntosi herättämiseksi kuin minun mielipiteitteni

ilmituomiseksi. Tiedänhän minä, että näinä nykyisinä turmeluksen ja kadotuksen aikoina voisi vetää koko meidän kansamme, vieläpä kaikkein muittenkin kristittyin kansain yleisen tavan puolustukseksi noille verisille taisteluille turhain syitten tähden, noille leppymättömille, julmille kostoille mitättömään loukkausten vuoksi, sekä noille ihmisten keskinäisille teloituksille kilpailevan kunnianhimon kiihoituksesta usein aivankin leikillä. Mutta sen tiedän myös, että meidän kaikista noista teoista on vastaaminen tuomiopäivänä; ja mielelläni tahtoisin taivuttaa sinut, mun kunnollinen, jalomielinen ystäväni, useammin tottelemaan hyvän sydämesi käskyjä, ja vähemmin ylpeilemään armottoman kätesi väkevyydestä ja nopsuudesta".

"Minä olen jo – minä olen jo taipunut, Katri", huudahti Heikki, "sinun sanasi olkoot täst'-edes minun lakinani. Minä jo olen tehnyt kyllin – liiankin paljon, totta tunnustaakseni – ruumiinvoimani ja pelottomuuteni todistamiseksi, mutta ainoasti sinun kauttas, Katri, voin oppia paremmaksi. Huomaa se, mun ihana Valentini-kumppalini, että minun kiivauteni aseilla saatavalle kunnialle ja minun tappelunhimoni, jos sitä siksi tahtoo sanoa, eivät ole tasapuolisessa taistelussa lempeämpäin tunteitteni kanssa, vaan että edellisillä on kiihoittajansa ja yllyttelijänsä. Jos jossain nousee kähäkkä – ja pankaamme, että minä, sinun neuvojasi mielelläni pitäen, olisin hitaanlainen siihen sekaantumiaan – luuletko, että minun sallitaan itsekseni päättää sodasta tai rauhasta? Eipä mar' niinkään! On niitä silloin satoja ympärilläni minua yllyttelemässä. – 'Hui, hai, seppä, onko teräsvipu sinussa nyt ruostunut?' sanoo yksi. – 'Uljas Heikki ei kuule tänä aamuna tappelukorvallaan', lisää toinen. – 'Käy käsiksi Perth'in kaupungin kunnian puolesta', käskää itse herra ylituomari. 'Heikku ne voittaa, siitä panen kultakolikron vetoon!' huutaa kenties sinun isäskin. – Mitäs sitten minunkaltaiseni mies-parka tekee, Katri, kun kaikki häntä pirun nimeen usuttelevat päälle, eikä yksikään sielu puhu pienintäkään sanaa vastaan?"

"Kyllähän minä tiedän että paholaisella on apulaisia jotka hänen asioitansa ajavat", virkkoi Katri; "mutta meidän velvollisuutemme on hylätä tuommoisia perättömiä syitä, josko niiden puolesta puhujat olisivatkin ihmisiä, joille me olemme velkapäät paljon rakkautta ja kunnioitusta osoittamaan."

"Ja sitten vielä kaikki nuot harppumiehet lauluineen, loiluineen, jotka panevat miehen kaiken kunnian ankarien miekan-sivallusten saamiseen ja antamiseen. Surkea on arvella, Katri, kuinka monesta minun synnistäni sokean Heikki Harppumiehen tulisi vastata. Kun minä joskus aika läimäyksen lyön, niin en sitä – St. Johannes sen todistakoon! – suinkaan tee siksi, että jollekulle tahtoisin pahaa tehdä, vaan ainoasti siksi, että tahtoisin sivaltaa miekallani niinkuin William Wallace sivalteli."

Tämän sanoi hän äänellä, joka niin totista katumusta ilmoitti, että Katri vaan töintuskin voi olla hymyilemättä. Mutta yhtähyvin hän vakuutti Heikille, ettei tuommoiset turhamaiset lorut olisi hetkekskään missään arvossa pidettävät muiden miesten sekä Heikin oman hengen verralla, jotka yhä olivat vaarassa.

"No niin", vastasi Heikki, "mutta minusta näyttää että rauhan asia menestyisi paljoo paremmin, jos sillä olisi asian-ajajansa. Pankaamme esimerkiksi, että, koska minua yllytellään ja kiihoitellaan aseisin käsin käymään, minulla olisi kotona lempeä suojelus-enkeli, jonka kuva sydämessäni kuiskuttaisi: 'Heikki, älä ryhdy väkivaltaan; *minun* kättäni sinä tahraisit verillä – Heikki, älä syökse itseäs turhaan vaaraan; *minun* rintaan sinä saatat vaaran alttiiksi!' – Tällöiset ajatukset paljon paremmin hillitsisivät luontoani, kuin jos Perth'in munkit kaikkityyni huutaisivat: 'Pidätä kätes, ettei sinua kelloilla, kirjoilla ja kynttilöillä kirkonkiroukseen julistettais!'"

"Jos tällöinen rakastavaisen sisaren varoitus voi olla sinulle miksikään avuksi sydämesi taisteluissa", virkkoi Katri, "niin ajattele vaan, että sivaltaissas veristät minun kättäni, ja että haavojasi saadessas saatat tuskaa minun sydämelleni."

Sepän rohkeus nousi siitä todellista mieluosiota osoittavasta äänestä, jolla nämät sanat puhuttiin.

"Ja miksi et menisi vähäisen etemmäksikin noiden kylmään rajain yli! Ja koska olet niin hyvä ja armollinen, että jollain suosiolla katselet tätä oppimatonta syntisparkaa tässä sinun edessäsi, miksi et ottaisi häntä oppilaakses ja samassa puolisoskes! Isäsi sitä soisi; koko kaupunki sitä odottelee; hanskurit ja sepät kaikki jo varustelevat ilonpitoa – sinä, sinä yksin, jonka sanat ovat niin kauniit ja lempeät, et tahdo antaa suostumustas."

"Henrik", vastasi Katri hiljaa, vapisevalla äänellä, "usko minua, minä katsoisin velvollisuudekseni tässä asiassa totella isäni käskyä, ellei hänen ehdoittamallansa avioliitolla olisi ylipääsemättömiä esteitä."

"Mutta arveles kuitenkin – arveles toki hetkinen. Minussa ei ole paljon kehuttavaa sinun verrallasi, joka sekä lukea että kirjoittaa osaat. Mutta kumminkin minä mielelläni kuulen lukemista, ja kuunteleisin sinun suloista ääntäsi vaikka ijät kaikki. Sinä taas rakastat musiikkia, ja minä olen oppinut soittamaan ja laulamaan yhtä hyvin kuin moni harppumies. Sinä mielelläs annat apua köyhille; minulla on kyllin pois-annettavia, kyllin tallella pidettäviä; minä en surisi niinkään suuria jokapäiväisiä almun-antoja kuin mitä joku vaivaishoitokunnan jäsen jakelee. Sinun isäsi jo käypi liian vanhaksi jokapäiväiseen työhön; hän saisi elää meidän luonamme, siliä minäkin pitäisin häntä niinkuin omaa isääni. Minä varoisin kaikkea sekaantumista tarpeettomiin riitoihin yhtä paljon kuin käteni pistämistä omaan ahjooni; vaan jos joku meitä vastaan yrittäisi laitonta väkivaltaa, se saisi kokea ettei huoli mennä saunaan, jos ei syyhytä."

"Minä toivotan, että saisit kokea kaikkea tätä koti-onnea, jota näin kuvaillet, Henrik – vaan jonkun onnellisemman kanssa kuin minä olen!"

Näin puhui tai, pikemmin sanoen, huoahiti Perth'in kaupungin Kaunotar, jonka ääni tuntui sulkeutuvan, kun hän pyysi hillitä kyyneleitänsä.

"Sinä vihaat minua sitten?" kysyi kosija hetkisen kuluttua.

"Siihen olkoon Jumala todistajana – en!"

"Taikka rakastat toista miestä?"

"Arvotonta on kysyä semmoista, jonka tietämisestä ei sinulle olisi mitään hyötyä. Mutta siinä olet muuten aivan erehdyksissä."

"Tuota villikissaa Conachar'ia kenties?" kysyi Heikki vielä. "Kyllä minä hänen silmänluontinsa huomasin."

"Sinä väärinkäytät tuskallista tilaani, Heikki, saadaksesi minua häväistä, vaikken suinkaan ole semmoista sinulta ansainnut. Conachar'ista en minä mitään huoli, paitsi että minä, koettaessani kesyttää hänen kesytöntä luontoansa opettamisella, kenties voin jollakin huolella muistella sydäntä, joka ennakkoluuloihinsa ja intohimoihinsa niin on vaipunut – ja siinä seikassa, Heikki, hän on hyvin sinun kaltaisesi."

"Sitten se mahtaa olla joku noista silkissä sihisevistä, kullassa kulisevista hoviherroista", jatkoi seppä, jonka luonnoltansa tulinen sydän nyt harmista ja epätoivosta oli kiihtynyt; "joku noista, jotka arvelevat jokapaikassa pääsevänsä voitolle sulkalakkiansa korkeudella ja kannustimiensa kilinällä. Jospa vaan tietäisin kuka heistä se on, joka hylkää luonnolliset parinsa, punatut, hyvänhajuiset hovineitokset, ja tulee hakemaan saalista meidän koreilemattomista porvaritytöistä! Voi jospa vaan tietäisin hänen nimensä ja sukunsa!"

"Henrik Seppä", lausui nyt Katri, luoden pois heikkouden, joka vielä hetkisen aikaa näkyi hänen voimaansa masentaneen, "tämä on kiittämättömän houkan tai pikemmin vielä hurjan hullun puhetta. Johan minä sanoin sinulle, tään puheemme alkaessa ei kukaan ollut silmissäni korkeammassa arvossa kuin se minkä arvo nyt alenemistaan alenee jokaisen sanan kautta, jota hän perättömässä luulokkaisuudessaan ja mielettömässä vihastuksessaan laskee suustansa. Sinulla ei ollut vähintäkään oikeutta saada tietää sitäkään, mitä sinulle ilmoitin; ja tämä ilmoitus – ole hyvä ja huomaa se – ei millään muotoa tarkoita että pitäisin sinusta paremmin kuin muista, vaikka kyllä tunnustin etten pidä kenestäkään muusta enemmän kuin sinusta. Siinä on kyllin, että sinä huomaat toivoillasi olevan yhtä ylipääsemättömiä esteitä, kuin jos joku noita olisi kohtaloni mahtisanoillaan lumonnut."

"Aika-miehessä kyllä lienee lumousten rikkoja!" sanoi seppä. "Soisinpa tosiaan, että siinä este olisi. Torbjörn, tanskalainen aseseppä, se kehui osaavansa loitsia rintahaarniskoita, sillä että muka lauloi jotain loitsulukua sillaikaa kun rauta oli kuumenemassa. Minä väitin, ettei runoista ole mitään apua miekkaa vastaan, joka Loncartyssä oli taistellut – mikä siitä sitten tuli, on tarpeeton sanoa – mutta hänen haarniskansa, ja rinta sen alla, ja lääkäri, joka haavaa laastaroitsi, ne kyllä tietävät, eikö Heikki Sepässä ole lumousten rikkojaa!"

Katrin silmistä kyllin näkyi, että näihin sanoihin oli tuleva vastaus, joka ei suinkaan olisi ollut tuon kehutun teon kiittämistä; sillä suorasukainen seppä ei ollutkaan muistanut, että se juuri oli sitä laatua, josta hän niin usein sai kuulla Katrin moitteita. Mutta ennen kun neidon mietteet vielä olivat puhjenneet sanoiksi, pisti isä päänsä sisään oven kautta. "Heikki", sanoi hän, "minun täytyy tulla häiritsemään sinua kesken hauskaa tointa, ja pyytää sinua kiiruusti tulemaan työhuoneeseni, sillä meillä olisi neuvottelemista muutamista kaupunkimme etua likeltä koskevista asioista".

Heikki, totellen ukon käskyä, kumarsi Katrille ja läksi tuvasta. Luultavasti olikin vallan hyvä heidän ystävällisen välinsä pitkittämiseen nähden, että heille nyt tuli ero, juuri kun puhe nähtävästi oli tämmöiselle uralle poikkeeva. Sillä kosija oli ruvennut katsomaan tytön kieltäväistä vastausta jokseenkin oikulliseksi ja selittämättömäksi, sen perästä kun hänelle, hänen mielestään, oli aamulla niin suuri suosion-osoitus tullut suoduksi. Katrin mielestä päinvastoin seppä tahtoi väärinkäyttää hänelle suotua suosiolahjaa, eikä suinkaan ollut hienolla arkatuutoisuudella näyttänyt ansaitsevansa semmoista.

Mutta kumpaisenkin sydämessä kuitenkin kyti keskinäinen mielisuosio, joka, jahka vaan riita asettui jälleen, oli viriävä ja saattava tytön unohtamaan kainoutensa loukkaamista, ja kosijan puolestaan tulisen rakkautensa hylkäämistä.

SEITSEMÄS LUKU

Tää riita kerran vertä vuodattaa.

Henrit IV, ensimmäinen osa.

Kokoonkutsuttu porvarikokous oli nyt tullut yhteen yöllisestä päällekkarkauksesta keskustelemaan. Simo Hanskurin työtupa oli nyt täpötäynnä sangen suurenarvoisia miehiä, joista muutamilla oli musta samettitakki yllään, kultavitjat kaulassa. Tässä nähtiin näet kaupungin vanhimmat; olipa vaivashoitokunnan jäseniä ja pormestareitakin tässä kunnioitettavassa seurassa. Kaikki otsat olivat harmin ja huolen rypyissä, ja he puhelivat keskenään pikemmin kuiskuttamalla kuin ääneensä. Enimmin toimessaan kaikista häärieli keskellä joukkoa sepän pieni kerskaileva apulainen yöllisessä kahakassa, Olivier Proudpute nimeltään ja lakintekijä ammatiltaan. Hän oli aivan tiiran kaltainen, joka kaikkein kiivaimmin lentää liehuttelee, kiljuu ja pitää melua myrskysään noustessa, vaikka semmoiselle linnulle luulisi olevan parasta, jos se pakenisi pesähänsä ja pysyisi alallaan siksi kun myrsky on asettunut.

Oli se miten oli, mutta Proudpute mestari vaan hääri keskellä joukkoa, pidellen milloin yhtä, milloin toista kiinni napista – kallistellen korvansa likelle milloin yhden, milloin toisen korvaan. Hän sulki syliinsä ne, jotka olivat lyhyenlännet niinkuin hän itse, siksi että hän heille sitä likemmällä ja salaisemmalla tavalla saisi kuiskuttaa mietteitänsä – hän nousi varpailleen, kannattaen itseänsä puhutellun nutunkauluksesta kiinnipitämällä, siksi että saisi pitkillekin miehille antaa yhtä paljon osaa tiedoistaan. Hän oli mielestään ikään kuin yksi tapauksen sankareista, ylpeillen siitä että hän omin silmin oli kaikki nähnyt ja siis paremmin kuin muut tiesi asian haarat; ja noihin todellisiin tietoihinsa kähäkästä hän hyvin mielellään pisteli hiukan omiakin lisäksi. Eipä juuri kuitenkaan voi sanoa hänen tiedon-antojensa olleen erinomaisesti huvittavia eikä tärkeitä, sillä pää-asiallisesti vaan kuului hänen suustansa tällaisia vakuutuksia:

"Se on kaikki totta, Pyhä Johannes auttakoon! Minä itse olin siellä ja näin sen omin silmin – minä kaikkein ensiksi juoksin siihen meluun. Ja jos en olisi minä ollut siellä sekä vielä toinen vankka mies, joka melkein yhtä kiiruusti joutui sinne, niin he olisivat murtaneet Simo Hanskurin talon auki, leikanneet häneltä kaulan poikki ja vieneet hänen tyttärensä pois Vuoristoon. – Se on kovin ilkeä teko – semmoista ei saisi kärsiä, naapuri Crookshank – semmoista ei pitäisi sallia, naapuri Glass – semmoista emme me voi jättää rankaisematta, naapurit Balneaves, Rollock ja Christeson. Se oli kuitenkin onni, että minä ja se toinen vankka mies jouduimme sinne – eikö niin, hyvä naapuri ja kunnioitettava pormestari Craigdallie?"

Näitä tässä kerrottuja lauseita hääriväinen lakintekijämme jakoi useampiin korviin. Pormestari Craigdallie, lihava killa-veli, se sama, joka yöllä oli ehdoittanut porvari-kokouksen lykkäämistä tähän aikaan ja paikkaan – paksu, mahakas, pulskea mies, tempasi nuttunsa irti tuosta loruelijasta juuri yhtä vähällä kursaamisella kuin suuri hevonen pudistaa pois hävyttömän karpäsen, joka jo kymmenen minuutin ajan on rasittanut. "Hiljaa, hyvät naapurit!" sanoi hän. "Tuossa juuri tulee Simo Hanskuri, jossa ei kukaan vielä ole koskaan havainnut valhetta. Kuulkaamme hänen omasta suustansa mitä pahaa hänelle on tehty".

Simo, kun häntä näin oli kehoitettu seikkansa kertomaan, teki sen silminnähävällä hämillisyydellä, selittäen sen siten että muka ei olisi suonut kaupungille hänen tähtensä nousevan verivihaa kenenkään kanssa. Koko asia, jos hän voi niin sanoa, oli vaan ollut tuommoista nuorten hoviherrain maskeraattia ja huvivilin-leikkiä. – Ja pahin seuraus, mikä siitä voi tulla, oli se, että hän aikoi panna rautakankia tyttärensä ikkuna-luukun vahvistukseksi, toisen samallaisen kepposen estämiseksi.

"No, mutta jos se vaan oli maskeraattia eli naamusleikkiä", lausui Craigdallie, "sittenhän meidän naapurimme, Wynd'in Heikki, teki vallan pahoin, kun tuommoisen viattoman leikin tähden

katkasi yhdeltä herroista käden poikki, kaupungillemme mahtais tulla suuri sakko maksettavaksi, jos emme sitä käden silpoojaa pane kiinni."

"Pyhä Maaria varjelkoon!" vastasi hanskuri. "Jos te tietäisitte mitä minä tiedän, teitä peloittaisi tähän asiaan koskea, yhtä paljon kuin jos se olisi kuumaa rautaa. Mutta koska te nyt välttämättömästi tahdotte pistää hyppysenne tuleen, niin minun täytyy puhua totuus ilmi. Ja tuli siitä, mikä tuli, täytyy minun sanoa, että tässä asiassa olisi mahtanut käydä vallan pahoin minulle sekä minun omaisilleni, ellei Heikki Seppä, jonka te kaikki hyvin tunnette, olisi niin onnellisella hetkellä tullut avuksi."

"Eipä ollut minunkaan apuni poissa", pisti Olivier Proudpute väliin, "minä kyllä en voi kehua olevani yhtä hyvä miekkamies kuin naapurimme, Heikki Seppä. – Näittehän te minutkin, naapuri Hanskuri, kohta kahakan alussa?"

"Sinut näin kahakan loputtua, naapuri", vastasi hanskuri kuivakiskoisesti.

"Niin oikein, niin oikein – enhän muistanut, että te olitte sisässä, talossanne, sillä aikaa kun ulkona läimäyteltiin, ettekä siis voineet nähdä, kutka ne sivaltajat oli."

"Vaiti, naapuri Proudpute, ole niin hyvä, vaikene jo", virkkoi Craigdallie, jota kunnan oltermannin inkuminen nähtävästi jo väsytti.

"Siinä näkyy olevan joku salaisuus", sanoi pormestari; "mutta luullakseni minä sen arvaan. Meidän ystävämme Simo on, niinkuin kaikki tietävät, rauhan mies, joka mielummin pysyy alallaan ja kärsii vääryyttä, kuin että joku ystävä taikka naapurikin, hänelle korvausta vaatiessaan, joutuisi vaaran alttiiksi. Heikki Seppä, sinä, joka aina olet saapuvilla, milloin kaupunkimme puolustajia tarvitsee, sano nyt mitä *sinä* asiasta tiedät."

Seppä kertoi tapauksen samalla tavalla, jolla se jo on tullut tässä kerrotuksi, ja kaikkiin aina sekaantuvainen lakintekijä pisti taas väliin: "Ja näithän minutkin siinä kahakassa, kunnan seppä, tottahan näit minutkin?"

"Enpä juuri nähnyt, totta tosiaan, naapuri kulta", vastasi Heikki; "vaan sinä olet, näet sinä, pikkurainen mies ja saattaa kyllä olla etten sattunut sinua keksimään."

Tämä vastaus nosti aika naurun Olivier'istä ja tämä itsekkin nauroi kanssa, mutta lisäsi itsepäisesti: "Olinpa kuitenkin etumaisia miehiä, kun avuksi riennettiin."

"No, mutta missäs sinä sitten piilit siellä, naapuri?" kysyi seppä. "Sillä minä sinua en nähnyt, vaikka olisin mielelläni maksanut parhaiten minun alaisimeltani lähteneitten rautavarusten hinnan siitä, jos olisin saanut nähdä sinun kaltaisesi vankan miehen rinnallani."

"Enpä ollut kovin kaukana kuitenkaan, kunnan seppä veikkoseni; sillä aikaa kun sinä siinä lyöä kalkahduttelit ikään kuin alaisimes olisi ollut edessäsi, torjuelin minä päältäsi niitä läimäyksiä, joilla yksi osa roistoista sinua takaa tavoitteli; ja siksi et sinä voinutkaan nähdä minua siinä selkäsi takana."

"Olen ma kuullut puhuttavan yhdestä vanhan ajan sepästä, jolla vaan oli yksi silmä", virkkoi Heikki. "Minulla niitä tosin on kaksi, mutta ne molemmat edessä, niin etten tietysti voinut nähdä mitä sinä takanani toimittelit, naapuri."

"Totinen tosi on kaikissa tapauksissa," jatkoi mestari Olivier yhä, "että minä kanssa olin siellä ja minä nyt myös annan kertomukseni asioista tälle meidän pormestarillemme, sillä seppä ja minä me olimme siinä etumaisia miehiä."

"Ei sitä tarvitse tätä nykyä", kielsi pormestari, viitaten mestari Proudputea vaiti olemaan. "Simo Hanskurin ja Heikki Sepän sanoissa olisi riittävä todistus vähemminkin todennäköiselle asialle. – Ja nyt, kunnan mestarit, lausukaa ajatuksenne, mitä tulee tehdä! Tässä ovat kaikki kaupunkimme oikeudet tulleet häväistyiksi ja rikotuiksi, epäilemättä, niinkuin kyllä arvaatte, jonkun mahtavan miehen kautta, sillä kukaan muu ei olisi uskaltanut meitä niin suututtaa. Hyvät miehet, kipeältä tuntuu lihalle ja verelle kärsiä tällaisista. Laki on tosin määrännyt meille halvemman arvon kuin kuninkaille ja aatelismiehille, mutta järjetöntä se olisi, jos he luulisivat saavansa murtaa auki meidän huoneemme ja häväistä meidän vaimoväkemme kunniaa ilman kosta."

"Sitä emme voi kärsiä!" huusivat kaikki porvarit yhtä suutansa.

Mutta nyt Simo Hanskuri puuttui puheeseen sängen pelollisen ja huolellisen näköisenä. "Minä toivon yhä vielä, ettei asia ollut niin pahoin tarkoitettu kuin mitä meistä näytti, kunnan naapurit; ja minä puolestani vallan mielelläni soisin matalalle majalleni tulleen säikähdysten ja häiriön anteeksi, jos vaan sillä voisin estää, että meidän kaunis kaupunkimme minun tähteni joutuisi vaaraan. Olkaa hyvät ja ajatelkaa kutka tulisivat tässä asiassa tuomareiksi, keitten tulisi tutkia tämä asia ja meille suoda tai meiltä kieltää hyvitystä. Minä nyt puhun tässä naapurein ja ystäväin kesken, ja siksi puhun suoraan. Kuninkaamme – Jumala häntä siunatkoon! – on niin kipeä ruumiinsa ja sielunsa puolesta, että hän on käskevä meitä kääntymään jonkun hänellä neuvon-antajana olevan suuren herran puoleen – kuka sitten par'-aikaa sattunee olemaan hänen ylimmässä suosiossaan. Kenties hän käskee meitä kääntymään veljensä Albanyn herttuan puoleen, joka vaan on käyttävä meidän oikeudenpyyntömme keinoksi, millä meiltä voi rahoja kiskoa."

"Me emme huoli Albanyn herttuaa tuomariksemme", huusivat kokoutuneet taas yhtä yksimielisesti.

"Tai kenties kuningas antaa asian Rothsayn herttuan huostaan", jatkoi Simo; "ja se iloinen nuori prinssi on vaan katsova meille tehdyn väkivallan kelpo aineeksi, josta hänen lystit kumppalinsa voivat laskea pilapuheita ja hänen harppumiehensä sepittää lauluja."

"Ei puhettakaan Rothsayn herttuasta! Hän on liian suuri ollakseen meidän tuomarimme", huusivat taas porvarit.

Simo, jonka sydän rohkaistui, kun hän näki lähenevänsä sitä paikkaa, mihin hän pyrki, nyt jatkoi, yhtähyvin vaan kuiskaamalla mainiten tuota pelättyä nimeä: "Tahtoisitteko sitten mielummin olla tekemisissä Mustan Douglas'in kanssa?"

Silmänräpäyksen aikaan ei kuulunut mitään vastausta. Kaikki katselivat toinen toisehensa pelästynein kasvoin, vaalennein huulin. Seppä lausui rohkeasti ja lujalla äänellä ilmi ne tunteet, jotka kaikissa sydämissä liikkuiivat, vaikkei kukaan muu ollut rojhennut niitä sanoiksi nimetä:

"Musta Douglasko tuomitsemaan porvarin ja aatelismiehen väliä – kukapaties hyvinkin korkean aatelisherran, sen verran kuin voin tietää ja arvata? – Suodumpi sitten olis vaikka itse Musta Paholainen helvetistä! Hullu te olette, Simo isä, kun näin hurjan ehdoituksen edes esiin tuotte."

Taas kului hetkinen äänettömyydessä, koska kaikki olivat peloissa ja kahden vaiheilla. Tästä äänettömyydestä viimein pormestari Craigdallie luopui luoden paljoa merkitsevän silmäyksen puhujaan. "Sinä turvaat lujasti vahvaan rintahaarniskaasi, seppä veikkoseni, muuten et puhuisi näin uhkarohkeasti."

"Minä turvaan kelpo sydämeeni, joka sykkii tään haarniskan alla, oli sen vahvuus miten lienee, pormestari", virkkoi peloton Heikki; "ja vaikken minä ole suuri puhuja, ei kuitenkaan kukaan noista suurista herroista, kuka hyvänsä se lieneekin, saa minun suutani tukituksen."

"Käy vahvassa haarniskassa, kunnan Heikki, taikka älä puhu näin kovaan", kertasi taas pormestari painavalla äänellä. "Täällä on kaupungissa rajaisia, joilla on Verinen Sydän¹⁶ merkinä olkapäässä. – Mutta kaikesta siitä ei ole meille neuvoa. Mitä meidän nyt tulee tehdä?"

"Lyhyt neuvo, paras neuvo", vastasi seppä. "Menkäämme ylituomarimme luo ja pyytäkäämme häneltä puolustusta ja apua."

Suostumus-huuto lensi koko joukon ympäri, ja Olivier Proudpute huudahti: "Tätä samaahan minäkin olen tässä sanellut koko puolen tuntia, vaikkei kukaan teistä ole huolinut kuullella puhettani. Menkäämme ylituomarimme luokse, sanoin minä. Hän on aatelisherra itse ja hänen velvollisuutensa on välittää meidän kaupunkimme sekä aatelin välillä kaikissa asioissa."

"Vait, naapurit, vait – varokaa mitä teette tai puhutte", virkkoi nyt laiha ronkale, jonka pieni ruumis näytti vielä pienemmältä, vielä haamunkaltaisemmalta, sen kautta että hän pyysi teeskellä itsensä niin erinomaisen nöyräksi tai, käyttäkösemme hänen omia sanojansa – laittaa itsensä vielä halvemmaksi ja mitättömämmäksi kuin miksi luonto hänet jo oli luonut.

¹⁶ Douglas-suvun yleiseen tunnettu vaakuna.

"Älkää pahaksi panko", sanoi hän, "minä vaan olen halpa apteekkari. Kuitenkin olen saanut kasvatukseni Pariisissa ja oppinut siellä *artes humanas* (yleisinheimilliset tieteet) sekä *cursum medendi* (lääkärintaidon) yhtä hyvin kuin moni, joka kehuu itseänsä oppineeksi lääkäriksi. Luullakseni ymmärrän minä tämänkin haavan luonteen ja olisi se mielestäni paraiten parannettava pehmittävillä voiteilla. Tässä on meidän ystävämme Simo Hanskuri, joka, niinkuin te kaikki tiedätte, on kunnian mies. Luuletteko te ettei hän olisi meistä kaikista kiivain ankariin keinoihin, koska tää asia niin likeisesti koskee hänen perheensä kunniaa? Ja koska hän luopuu pois kanteestaan noita samoja melunnostajoin vastaan, niin arvelkaa, eiköhän hänellä mahda olla joku hyvä syy, jota ei hän uskalla virkkaa, tämän asian jättämiseen siksensä. Ei ole minun asiani sormin koskea tähän kipeään paikkaan; mutta, surkea kyllä, tiedämme kaikki hyvin, että nuoret tytöt ovat, niinkuin sanoisin, kevykäistä ainetta. Ajatelkaamme nyt, että joku kelpo tyttö – kaikessa viattomuudessa tietysti – on jättänyt ikkunansa telkeämättä St. Valentinin päivän aamuna, siksi että joku jalo kavaljeeri – kaikessa kunniallisuudessa arvattavasti – voisi tulla hänen Valentini-kumppalukseen ensivuodeksi. Ja ajatelkaamme että se kavaljeeri siitä tavattaisiin, eikö ole luultava että tyttönen silloin kiljahtaa, ikään kuin nuoren herran tulo olisi ollut hänelle arvaamaton; ja – ja – jos sotkemme sen kaiken kokoon yhteen huumareen ja punnitsemme asian, niin tokko se lienee semmoinen seikka, että sen vuoksi tarvitsis meidän kaupungillemme nostaa vihaa?"

Apteekkari lausui mielipiteensä mielitelevällä tavalla; mutta hän kukistui vielä tavallistansa pienemmäksi, kun hän näki veren punaavan vanhan Simo Hanskurin poskia, ja kulmakarvoja myöten tulistuttavan pelätyn sepän kasvoja. Jälkimmäinen astui likemmäksi, loi ankaran katseen säikähtyvään apteekkariin, ja puhkesi seuraaviin sanoihin: "Sinä kävelevä luuranko! Sinä ahdashenkinen apteekkipurkki! Sinä virallinen myrkyn syöttäjä. Jos arvelisin Hanskurin Katrin hyvän maineen voivan kymmennes-minuutinkaan ajaksi tahrautua sinun halvan hengähdykses kautta, niin kyllä minä survoisin sinut mäsäksi, sinä puoskari, sinun omassa huumareissa, ja sotkisin sinun kurjan raatosi kanssa yhteen tulikivenjauhoja, ainoan todellisen lääkkeen, mitä sinulla on puodissas, ja näin laittaisin voidetta rupisille koirille!"

"Seis, poikaseni, seis!" huusi hanskuri käskevällä äänellä. "Ei kelläkään, paitsi minulla, ole sananvaltaa tässä asiassa. – Kunnioitettava pormestari Craigdallie, koska minun kärsivällisyyteni on tällä tavoin tullut selitetyksi, niin olen suostuvainen siihen, että tätä seikkaa tutkitaan pohjaa myöten. Ja vaikka loppu-päätös mahtanee näyttää, että me olisimme tehneet viisaammin, jos olisimme pysyneet alallamme, niin se on samassa myös todistava, ettei minun Katrini omalla kevytmielisyydellään tai hupsuudellaan ole antanut syytä tähän suureen häväistyksen."

Pormestari myöskin kävi väliin. "Heikki naapuri", lausui hän, "me tulimme tänne neuvoittelemaan, emme riitelemään. Minäkin olen yksi tämän kauniin kaupungin hallitsijoita, ja semmoisena käsken sinua luopumaan kaikesta äkämielestä ja vihasta, mitä sinulla voi olla tätä mestari apteekkari Dwining'ia vastaan."

"Hän on liian halpa olento, pormestari", sanoi siihen Heikki: "että minun mielessäni voisi olla pysyväistä vihaa häntä vastaan – eihän mun olisi tarvis muuta kuin yksi kerta sivaltaa suurella vasarallani, niin menisi jo hän puoteineen, päivineen mäsäksi!"

"Vaiti sitten ja kuule minua", virkkoi pormestari. "Me kaikki uskomme Perth'in Kaunottaren kunniaan yhtä lujasti kuin autuaan Pyhän Neitsyeen kunniaan." Näin sanoen hän hartaasti risti silmiään. "Mutta puhuaksemme taas kääntymisestä ylituomarin puoleen, oletteko te kaikki yksimieliset siinä, naapurit, että tämä seikka on annettava meidän ylituomarimme käsiin, koska syypää, niinkuin lienee syytä pelätä, on joku mahtava aatelisherra?"

"Koska ylituomari itekin on aatelissukua", tokaisi itikan-äänellään apteekkari, joka pormestarin välityksen perästä nyt johonkin määrään oli tointunut säikähdyksestään – "vaikken minä suinkaan, sen Jumala nähköön, tahdo puhua mitään pahaa mainitusta kunnioitettavasta herrasta, jonka esi-isät monta monituista vuotta ovat olleet samassa virassa kuin hän tätä nykyä – "

"Perth'in kaupungin vapaan vaalin kautta", lausui seppä, keskeyttäen häntä syvällä, mahtavalla äänellensä.

"Aivan niin, tietysti", myönsi hänille joutunut puhuja, "porvarein kautta. Kuinkas muuten? – mutta, seppä veikkoseni, älä minua keskeytä. Minä nyt puhun arvoisalle pormestarillemme, Craigdallielle, halvan ymmärryksenäni mukaan. Ja minä sanon, että, olkoon asia niin tai näin, tää ritari Patrik Charteris on aatelis-sukua, ja sananlasku sanoo, ettei varis varikselta silmää puhkaise. Hän kyllä saattaa hyvin pitää puoltamme, kun ollaan riidassa Vuorelaisten kanssa, ja hän saattaa heitä vastaan täyttää tuomarin ja kaupungin-päällikön velvollisuudet. Mutta tokiko hän, joka itse käy silkissä, ruvenne puolustamaan meitä yhtä hyvin tikattuja nuttuja ja kullankirjailtua verkkaa kuin ruudullisia tartan-hameita¹⁷ ja Irlannin sarkaa vastaan, se on hiukan epäiltävä. Totelkaa nyt yksinkertaisen miehen neuvoa. Me olemme saaneet Kaunottaremme pelastetuksi, josta minä en koskaan aikonut puhua pahaa, niinkuin en tosiaan tiedäkään hänestä mitään pahaa. He ovat kadottaneet vähintänsä yhden miehen käden, kiitos olkoon siitä Heikki Sepälle —

"Ja minulle", lisäsi tuo pieni, suurisuinen lakintekijä.

"Ja Olivier Proudfulle niinkuin hän itse sanoo", jatkoi apteekkari, joka oli valmis myöntämään kunnianloistoa kelle hyvänsä, kunhan vaan ei hänen tarvinnut itse astua sinne vievää vaarallista polkua. "Koska, sanon ma, he ovat jättäneet tänne yhden käden pantiksi, he eivät enään ikinä tule takaisin tälle Curfew-kadulle, niin, minun yksinkertaisen ymmärryksenäni mukaan, olisi paras, jos vaan kiittäisimme tätä meidän vankkaa naapuriamme tässä ja sitten emme enää hiiskuisi mitään koko asiasta, jättäen sen unohtumaan. Sillä meidän kaupungillahan siitä nyt kuitenkin on tullut kunniaa ja noille helvetin tulen korvennettaville vaan vahinkoa."

Tämä rauhan-neuvo vaikutti usempiin porvareista, jotka alkoivat nykähdytellä päätänsä ja luoda erin-omaisen viisaita silmäyksiä kärsivällisyyden puolustajaan. Simo Hanskurikin, huolimatta apteekkarin taannoisista loukkaavista puheista, myös näkyi taipuvan samaan mieleen. Mutta ei niin Heikki Seppä, joka, kun näki neuvottelun näin kesken pysähtyvän, jatkoi puheen suorilla sanoilla niinkuin ainakin.

"Minä en ole vanhimpia enkä rikkaampia teidän joukossanne, naapurit, enkä sitä liioin surekaan. Kyllähän vuosia vielä karttuu, jos vaan jaksaa elää niin että ne saa nähdä. Ja on minussa yhtä hyvä mies kuin muissakin hankkimaan itselleni rahaa ahjoni hehkulla sekä palkeitteni lietsomisella, ja samoin myös on minussa mies niitä taas kuluttamaan. Mutta ei kenenkään miehen silmät ole nähneet minun nurkassa nuhjaelewan, jos meidän kauniille kaupungillemme vääryyttä on tapahtunut sanoilla tai teoilla, jos vaan sitä väärää on ollut mahdollista miehen kielellä tai miehen kädellä jälleen oikaista. Enkä nyt aio tätä vääryyttä ristissä käsin märehtiä, jos se voim estää. Kyllä minä yksinkin menen ylituomarin puheille, jos ei kukaan lähde minun kanssani. Hän on ritari, se on tosi, ja aatelisherra vapaata, oikeata sukua, niinkuin me kaikki tiedämme, sukua, jonka alkujuuri on Wallacen ajoista, jolloin hänen isän-isänsä isä Wallacen määräyksestä tuli meidän alipäälliköksemme. Mutta vaikka hän olisikin paras-sukuinen aatelisherra koko maassa, niin kuin samassa myös on Perth'in kaupungin ylituomari, ja hänen täytyy siis oman kunniansa tähden suojella kaupunkimme etuuksia ja vapauksia. Ja minä tiedänkin että hän niin on tekevä – minä kerta tein hänelle teräshaarniskan ja minun mieleni on, että sydän, jonka suojaksi se oli aiottu, on kelpo laatua."

"Tietysti", sanoi pormestari Craigdallie, "ei maksaisi vaivaakaan lähteä hoviin, jos emme saisi ritari Patrik Charteris'ia puolestamme puhujaksi. Meille olisi kohta se vastaus valmis: 'Menkää ylituomarinne puheille, te poroporvarit!' Jos te siis, hyvät naapurit, tahdotte suostua minun ehtoitukseni, niin minä ja meidän apteekkarimme Dwining lähdemme kohta Kinfauns'iin, vieden kanssamme Simo Hanskurin, meidän seppä-veitikamme sekä uljaan Olivier Proudfulen vieraiksi miehiksi, ja puhutellemme herra Patrik Charteris'ia meidän kaupunkimme nimessä."

¹⁷ Vuorelaisten puku.

"Ei", vastusti rauhallinen lääkkeenkeittäjä, "jättäkää minut kotiin, olkaa niin hyvät. Ei minussa ole sitä rohkeutta, että voisin avata suuni miekkavyöllisen ritarin kuullen!"

"Ei siitä lukua, naapuri, sinun pitää tulla kanssamme", virkkoi pormestari Craigdallie. "Kaupunkilaiset sanovat minua aika tuittupääksi kuudenkymmenen vuoden ikäiseksi mieheksi – Simo Hanskuri on liian likeinen, koska väkivalta hänelle tehtiin – seppä, niinkuin kaikki tiedämme, rikkoo miekallaan useampia haarniskoita kuin mitä hän vasarallaan kokoontakoo – ja meidän naapurimme Proudfoote, joka, kuulkaa vaan hänen omaa vakuutustansa, aina on muassa jokaisen Perth'issä nousevan tappelun alussa sekä lopussa, on tietysti teon miehiä. Mutta meillä pitää olla kumminkin yksi rauhan ja hiljaisuuden puolustaja joukossamme; ja sinun, apteekkari, tulee olla se mies. Matkaan nyt, hyvät ystävät, varustakaa nyt saappaat ja satulat, hatut ja hevoset, kuulkaa se – ja tulkaamme yhteen Itäportille – se on, jos te, naapurit, suostutte antamaan tämän asian meidän haltuhumme."

"Ei voi olla parempaa neuvoa, ja me siihen kaikki suostumme", sanoivat porvarit. "Jos ylituomari, niinkuin meidän kauniilla kaupungillamme on oikeus vaatia, rupeaa puolellemme, niin me voimme painiskella vaikka paraankin kanssa heistä kaikista."

"Hyvä sitten, naapurit", päätti pormestari; "niinkuin sanottu, niin tulee tehdyksi. Noin tähän aikaan olin muuten kutsunut koko porvarikokouksen yhteen, enkä liioin epäile että", hän katsahti joukon ympäri, "koska niin moni teistä, täällä läsnä-ollen, on päättänyt lähettää meidät ylituomarin puheille, myös muutkin samaan päätökseen yhtyvät. Ja sentähden, hyvät naapurini ja tämän kauniin Perth'in kaupungin kunnan porvarit – nyt saappaat ja satulat, niinkuin jo taannoin sanoin, ja me yhdymme Itäportin kohdalla."

Yleinen suostumushuuto lopetti tämän, niin sanoakseni, kaupungin salaneuvoskunnan kokouksen, ja kaikki hajosivat, kukin haaralleen. Lähettäjä läksivät itseään matkaan valmistamaan, ja muut kotia, maltittomasti jo odotteleville vaimoillensa sekä tyttärillensä kertomaan, mihin neuvoihin oli ryhdytty, siksi että heidän kammarinsa vasta saataisiin turvatuiksi ajattomalla ajalla sisääntunkevilta kosijoilta.

Sill'-aikaa kun hevosia satuloittiin ja porvariskokous oli keskustelemassa tai, oikeammin sanoen, lailliseen muotoon panemassa, mitä heidän johtajansa jo olivat päättäneet, täytynee, selitykseksi muutamille lukijoille, selvemmällä sanoilla kertoa seikkaa, joka jo edellisessä keskustelussa on tullut sivumennen mainituksi.

Tapana oli siihen aikaan, jolloin mahtava aatelisto aina vastusteli, usein rikkoi Skotlannin kuninkaallisten kaupunkien oikeuksia ja etuuksia, että nämät kaupungit, jos mahdollista, eivät valinneet tuomariaan kaupungissa asuvain ja tavallisia kaupungin hallintovirkoja toimittavain kauppiasten, ammattilaisten tai muitten porvarein joukosta, vaan pyysivät siihen korkeaan paikkaan jonkun lähestön mahtavista vapaaherroista. Tämän tuli sitten puhua heidän puolestaan hovissa, jos joku heidän yhteistä etuansa koskeva asia oli ajettava, ja johtaa porvariväkeä tappeluissa, niin hyvin yleisessä sodassa kuin myös yksityisissä taisteluissa, tuoden omatkin alustalaisensa heille avuksi. Tätä suoja ei kuitenkaan suotu aivan ilmaiseksi. Ylituomarit välistä moitittavaan määrään käyttivät valtaansa omaksi edukseen ja hankkivat itselleen kunnan yhteismaihin kuuluvia tiluksia ja taloja lahjaksi, joten näin saatu turva tuli porvareille sangen kalliiksi.

Toiset taas tyytyivät siihen, että saivat porvarein voiman avuksensa omiin yksityisiin taisteluihinsa ynnä sen lisäksi muita kunnioituksen sekä mielisuosion osoituksia, joita heidän johtonsa alla oleva kaupunki mielellään antoi, ollakseen varma heidän avustansa hädän tullessa. Kuninkaallisen kaupungin virallisena suojelijana oleva vapaaherra ilman mitään tunnonvaivatta otti näitä vapaehtoisia lahjoja, ja palkitsi ne puolestaan sillä että hän kaupungin oikeuksia puolusti, sanallaan valtioneuvoskunnassa sekä urhotöillä sotatanterella.

Porvareilla "kauniissa Perth'in kaupungissa" – sillä liikanimellä he kotipaikkaansa mielellään mainitsivat, oli nyt jo useampien miespolvien ajalla ollut tämmöisiä suojelijoita ja ylituomareita Charteris'in suvusta, joka asui Kinfauns'issa, kaupungin läheisyydessä. Oli tuskin vuosisata vielä

siitä, kun ensimmäinen tätä mainiota sukua, Robert III: n aikana, otti asuntonsa mainittuun vahvaan linnaan, joka nyt oli heidän omansa ynnä ympärillä olevain ihanain ja viljavain seutujen kanssa. Mutta tämän ensimmäisen tulokkaan historia, ritarillinen ja romantillinen itsessään, oli semmoinen, että se helpoitti muukalaisen perehtymisen tähän uuteen maahan, johon hänet kohtalo oli ajanut. Me kerromme sen tässä vanhain, yhtäpitävään taruihin mukaan, joissa on varmat todellisuuden merkit, niin että se kenties voisi saada sijansa tieteellisemmissäkin teoksissa kuin tässä.

Mainio isänmaan-ystävä William Wallace, kun hän taas oli asevoimalla karkoittanut englantilaiset valloittajat vähäksi aikaa ulos maasta, kuuluu kerta lähteneen matkalle Franskaan, vieden kanssansa vähäisen joukon luotettavia ystäviä. Hänellä oli aikomus koettaa, eikö hän omassa personassaan – urhoutensa tähden oli hän kaikissa maissa kunnialla pidetty – voisi saada Franskan kuninkaalta jotakuta sotajoukkoa tai muuta apua, jonka voimalla Skotlantilaiset voisivat jälleen päästä itsenäisiksi.

Skotlannin sankari oli purjehtimassa sinne pienellä laivalla, laskien Dieppen satamaa kohti; silloin ilmutui taivaanrannalle toinen alus, jota merimiehet kohta rupesivat katselemaan epäilyksellä ja pelolla, pianpa hämmästyksellä ja epätoivolla. Wallace kysyi heidän säikähdyksensä syytä. Kapteeni silloin antoi tiedoksi, että tuo heitä kohti laskeva ja heidän kimppuunsa pyrkivä alus oli merirosvon oma, joka oli yhtä paljon kuuluisa pelottomuudestaan ja ruumiinvoimastaan kuin myös onnellisista rosvoretkestänsä. Tuomas de Longueville oli syntyisin Franskalainen, mutta nyt yksi noista merirosvoista, jotka sanoivat itseensä meren ystäviksi, vaan kaikkein merenkulkijain vihollisiksi. Hän ahdisteli ja ryösteli kaikenkansaisia laivoja muinaisten Norjan merikuningasten lailla, joita sillä nimellä senvuoksi mainittiin, koska heidän valtakuntansa oli laineitten harjulla. Kapteeni vielä lisäsi, rosvolaivan olevan niin nopeakulkuisen, ettei mikään muu alus voinut siltä päästä pakoon; eikä myös mikään laivaväki, vaikka kuinka urhokas, voinut toivoa kestävänsä rosvoa vastaan, kun hän, niinkuin hänellä oli tapana, hyppäsi sisään, joukkonsa etupäässä. Wallace hymyili uhkamielisesti, kuullessaan kuinka kapteeni, epätoivo katsannossaan, kyönelet silmissään, valitteli, että heidän nyt ilman epäilemättä piti joutua Punaisen Rosvon kynsiin; – sen nimen oli de Longueville saanut siitä, kun hänen mastossaan tavallisesti, niin kuin nytkin, punainen lippu liehui.

"Kyllä minä vapautan Kanaalisalmen siitä rosvosta", vastasi Wallace.

Hän kutsui sitten luokseen omat kymmenen tai kakstoista seuralaistansa, Boyd'in, Kerlien, Seton'in ynnä muut, joille tuimimman tappelun nostama tomu oli ikään kuin elin-ilmaa, käski heidän pukea itsensä rautavaruksiin ja sitten käydä pitkälleen laivan kannelle, niin etteivät olisi näkyvissä. Merimiehet hän lähetti kannen alle, paitsi muutamat harvat, jotka laivan ohjaamiseksi olivat välttämättömän tarpeelliset. Kapteeni sai käskyn, kuoleman uhalla, niin pitää perää, että vaikka laiva oli pakenevinaan, kuitenkin sallittaisiin Punaisen Rosvon tulla heidän kimppuunsa, pahintansa koettamaan. Wallace itsekin kävi pitkälleen kannelle, ettei näkyisi yhtään mitään, josta voisi arvata vastustamisen aikomusta. Neljännestunnin kuluttua Longuevillen laiva saavutti Wallacen, ja Punainen Rosvo, kiinnitettyään saaliinsa siihen viskatuilla rautakoukuilla, hyppäsi yli täysissä rautavaruksissaan, ja hänen miehensä seurasivat häntä hirmuisella riemuhuudolla, ikään kuin voitto jo olisi ollut käsissä. Mutta silloin Skotlannin soturit äkkiä kavahtivat jaloilleen, ja rosvo näki nyt joutuneensa käsikahakkaan miesten kanssa, joilla oli tapana olla varmat voitosta, jos ei ollut useampia vastassa kuin kaksi, kolme miestä päälle. Wallace karkasi rosvopäällikön kimppuun, ja kauhea kahakka alkoi heidän välillään semmoisella vimalla, että muut lakkasivat tappelustaan ja jäivät vaan katselemaan, ikään kuin yksimielisestä suostumuksesta jättäen voiton riippuvaksi molempain päällikköin ottelusta keskenään. Rosvo taisteli niin hyvin kuin vaan mieheltä voi vaatia; mutta Wallacella oli voimaa enemmän kuin tavallisilla kuoleman-alaisilla. Hän sivalsi miekan pois rosvon kädestä, joten tämä joutui niin suureen vaaraan, että hän, välttääkseen surmaläimäystä, tarttui skotlantilaiseen sankariin rinta rinta vastaan; hän toivoi näet että toki painiskelussa saisi hänet voitetuksi. Mutta tämäkin toivo petti. He kaatuivat kannelle sylikkään, mutta Franskalainen jäi alle, ja Wallace, tarttuen sormillaan hänen rautakaulukseensa, pinnisti sitä niin kokoon, vaikka se oli

hienoimmasta teräksestä tehty, että veret purskahtivat rosvon silmistä, sieraimista sekä suusta, ja että de Longueville ainoasti kädenviittauksilla voi pyytää armoa. Hänen miehensäkin nyt viskasivat pois aseensa ja anoivat armoa, nähtyään kuinka pahaan pulaan heidän päällikkönsä oli joutunut. Voittaja lupasi armahtaa heidän henkensä, mutta otti heidän laivansa ja piti heidät kaikki vankeinansa.

Kun oli Dieppen sataman suulle päästy, nosti Wallace yleisen pelästyksen, sillä että ensin vedätti mastoonsa rovon lipun, josta luultiin de Longuevillen olevan tulossa kaupunkia ryöstämään. Hätäkellot vonkuivat, hätätorvet torahtelivat ja porvarit juoksivat aseitansa noutamaan – silloinpa yht'-äkkiä kaikki muuttui. Skotlannin leijona kultakilvessään lensi ylös maston huippuun, rosvolipun yli, ja antoi tiedoksi, että Skotlannin sankari oli tullut, niinkuin kotka, saalis kynsissään. Hän vei nyt vankinsa maalle ja kuljetti hänet kanssansa Franskan hoviin, missä kuningas Wallacen pyynnöstä antoi rosvolle kaikki ryöstötyöt anteeksi, vieläpä soi hänelle ritarin-arvon tarjoten de Longuevillelle paikan omassa sotajoukossansa. Mutta rosvo oli niin mieltynyt jalomieliseen voittajaansa, että hän pyysi saada olla osallisna Wallacen kaikissa onnenvaiheissa, seurasi hänen kanssaan Skotlantiin, taisteli hänen rinnallaan monessa verisessä tappelussa ja ansaitsi itselleen sen maineen että Tuomas de Longuevillen urhoutta ei voittanut kenenkään muun, paitsi hänen sankarillisen vangittajansa urhous. Hänelle oli paljon onnellisempi loppukohtalo suotu kuin hänen päällikölleen. Longueville oli luonnolta saanut lahjaksi kauneuden, joka oli hänen suuren ruumiinvoimansa vertainen, ja ihastutti nuorta aatelisneitoa, vanhan Charteris suvun perillistä niin, että tämä otti hänet puolisoikseen, tuoden hänelle kätensä kanssa omaksi myös kauniin vapaaherraisen Kinfauns'in linnan tiluksineen. Heidän perillisensä ottivat itselleen nimen Charteris, täten liittäen itsensä kiinteämmin äidin sukuun, linnansa ikivanhoihin hallitsijoihin. Yhtähyvin pysyi Tuomas de Longuevillenkin nimi heissä yhä edelleen suuressa arvossa; ja suuri kahdenkätinen miekka, jolla hän tappeluissa vihollisrivejä maahan niitteli, pidettiin ja pidetään tallella suvun kalleuksien seassa. Toisen tarun mukaan taas oli de Longuevillen oma sukunimi Charteris.

Nämät Kinfauns'in vapaaherrat olivat sitten, useampien miespolvien aikana, poika aina isänsä perästä, Perth'in kaupungin ylituomareina; linnan ja kaupungin läheinen naapurisuus teki tämän molemminpuolisen suojelusliiton sangen mukavaksi. Tässä kertomuksessa esiintuleva herra Patrik Charteris oli jo monta monituista kertaa johtajana vienyt Perth'in miehet ulos, tappeluihin ja kahakoihin, niin hyvin rosvoilevia Vuorelaisia, kuin muitakin, ulkomaisia tai omamaisia vihollisia vastaan. Totta on, että hän joskus ikävystyi mitättömistä, turhista valituksista, joita kaupunkilaiset välisti tarpeettomasti kantelivat hänen eteensä, vaatien häneltä niiden oikaisemista. Tästä oli hänelle joskus se moite tullut, että hän muka oli liian ylpeä aatelis-arvostansa tai tullut liian laiskaksi rikkautensa kautta – että hän oli mies, joka kovin hartaasti harjoitteli metsästystä ja soi ystävilleen vieraanvaraa, viitsiäksensä lähteä jokaisessa tilaisuudessa, jolloin kaunis Perth'in kaupunki olisi hänen apuansa pyytänyt. Mutta vaikka siitä semmoisissa tapauksissa aina pientä nurinaa nousi, turvasivat kuitenkin porvarit aina, suuremman hädän tullessa, ylituomariinsa; ja tämä auttoi heitä aina hartaasti sekä neuvoilla että teoilla.

KAHDEKSAS LUKU

Jalot Johnston'it ain' yhä nähdä saa
Tuon Annandalen tiellä;
Tuhat vuotta jo siellä he ratsastaa,
Tuhat vuotta vastakin vielä.

Vanha laulu.

Viime luvun lopussa kuvattuamme ritari Patrik Charteris'in, Perth'in ylituomarin luonnetta ja arvoa, voimme nyt mennä takaisin lähetyskunnan luokse, jonka piti tuleman kokoon Itäportille, viedäkseen valituksensa Kinfauns'iin mainitun virkamiehen eteen.

Kaikkein ensiksi saapui yhtymäpaikalle Simo Hanskuri tasajuoksuisen hevosen selässä, joka välistä myös sai kunnian kantaa helpompaa kuormaa ja kauniimpaa ratsastajaa, nimittäin Katria. Hanskurin kasvojen alipuoli oli viitalla peitetty, se merkitsi ettei ystävät saisi kysymyksillä viivyttää hänen kulkuansa katuja pitkin; osaksi kenties oli myös ilman kolkkaus syynä siihen peittämiseen. Synkkä huoli pimensi hänen otsaansa, ikään kuin tää asia, johon nyt oli ryhdytty, olisi näyttänyt hänestä yhä vaikeammalta ja vaarallisemmalta, mitä kauemmin hän sitä mietti. Hän tervehti yhtymäpaikalle tulevia ystäviä ainoasti äänettömällä kumarruksella.

Vahva, musta ratsu vanhaa Gallowayn rotua, ei kovin suuri ko'oltaan, vaan korkearintainen, vankkaraajainen, sievä rumniinrakennukseltaan ja pyöreänlihava, toi iloisen sepän Itäportille. Hevosten tuntija olisi kenties silmistä keksinyt säihkeen ritari luonteesta, joka hyvin usein tavataan näissä elävissä yhteydessä vahvimman, kestävimmän ruumiinrakennuksen kanssa; mutta tätä nykyä oli sen vallattomuus hillitty ratsumiehen lujan käden, lujan istumisen sekä raskaan painon kautta, johon vielä tuli lisäksi lakkaamaton kurinpito äsköisellä pitkällisellä matkustuksella. Sepän seurassa tuli myös kunnan lakintekijä, joka, niinkuin lukija muistaneekin, oli pieni, palleroinen mies ja vääräsääri; suuren satulansa päällä, jossa hän istui tai, pikemmin sanoen, rötkötti, näytti hän aivan pieneltä, punaiselta neulatyynyiltä – hänellä näet oli päällään tulipunainen viitta, jonka yli hän oli ripustanut haukalla-pyytäjän laukun. Satula ja ratsumies olivat vyötetyt kiinni suuren, raskasjuoksuisen Flanderin tamman selkään, jolla oli ylöspäinen turpa kuin kamelilla, tuuhea karvatupsu jokaisessa jalassa, ja joka kavio aivan yhtä leveä kuin paistinpannu. Tään suuren hevosen ja pienen ratsumiehen näkö olivat niin erin omaisesti perinvastaiset, että sivukulkijat kaikki ihmettelivät kuinka lakintekijä oli niin korkealle päässyt kapuamaan, ja ystävät huolella ajattelivat kuinka vaaralliseksi voisi tulla hänelle, kun taas täytyisi pyrkiä alas; sillä korkealla istuvan ratsumiehen pienet jalat eivät ulottuneet edes satulan alareunaankaan asti. Hän tuli sepän kanssa, jonka lähtöä hän oli vahtinut, päästäksensä hänen seuraansa. Sillä Olivier Proudfulen mielestä sankarit näyttivät kaikkein uljaimmalta, kun olivat rinnatusten; ja hän oli hyvin iloinen, jos joku pilkkakirves alhaisesta kansasta, heidän sivukulkiessaan, tarpeenmukaisella ykstotisuudella, julkinauruun purskahtamatta, huusi: "Kas tuossa kulkee Perth'in parhaat miehet! – tuossa kulkee meidän läimayttelevät ammatti-miehemme, iloinen seppä Wyndkadulta ja uljas lakintekijä!"

Tosin se veitikka, tämän huudettuaan, pisti ulos kieltänsä, vihjaisten toisille kaltaisilleen hulivileille; mutta lakintekijä, joka ei tuota syrjätempua huomannut, viskasi hänelle hopearahan, kehoitukseksi satureille näin osoitetusta kunnian-osoituksesta. Tämä anteliaisuus vaikutti sen, että heidän jälkeensä rupesi juoksemaan koko lauma nauravia ja hurraavia poikanulikoita, siksi kun Heikki Seppä, taakseen katsahtain, uhkasi hutkaista etumaisia piiskallansa; jonka uhkauksen toimeenpanemista he eivät jääneet odottamaan.

"Tässä me vieraat miehet tulemme", virkkoi pieni ratsumies suuren ratsun selässä, kun he Itäportille Simo Hanskurin luokse saapuivat. "Mutta missäs ovat ne, joiden tulee olla meidän

puhemiehinämme? Voi, Heikki veikkoseni, korkea virka on paremmin aasille kuin tuliselle hevoselle sopiva; se olisi vaan kammitsana niin nopsaliikkeisille nuorille veitikoille kuin sinä ja minä".

"Soisinpa kuitenkin että sinulla olisi hiukkanen enemmän sitä arvoisuuden painoa, kunnioitettava mestari Proudfoote", vastasi Heikki Seppä, "jos ei muun vuoksi, niin kumminkin siksi, että lujemmassa istuisit satulassas; sillä keikahteletan sinä siinä, aivan kuin tanssisit satulan päällä hypikkää, jalkojasikaan avuksi ottamatta".

"No, no, kohottelenhan minä vaan itseäni jalustimista hytkytyksen välttämiseksi. Se on kauheasti kova hytkyttelemään, tää minun tammani; mutta se on kuitenkin kantanut minua aukeita kuin tiheikköitäkin myöten, jopa muutamista sangen vaarallisistakin paikoista läpi. Senvuoksi en luovukaan Jesabel'istäni – minä olen näet ristinyt sen tuon Kastilian prinsessan kaimaksi".

"Isabellaa sinä luultavasti tarkoitat", oikaisi seppä.

"Niin – Isabel tai Jesabel – yhtähän ne on kaikki. Mutta tässähan jo viimein tuleekin pormestari Craigdalliekin tuon matalana matelevan, pelkurimaisen ronkkaleen, apteekkarin kanssa. He ovat ottaneet kanssansa kaksi kaupungin palvelijaa pertuskoineen, kallisten personainsa turvaksi, arvaan ma. – Jos vihaan jotain yli kaiken muun, niin se on tuommoinen kumarteleva, liehakoiva käärme kuin tuo Dwining".

"Kavahda, ettei hän saa kuulla sitä", varoitti seppä. "Tuo lihaton, kuivettunut luuranko, huomaa se, veli lakintekijä, on vaarallisempi kuin pari kymmentä sinun kaltaistas pulskeaa poikaa".

"Hui hai! Sinä seppä veitikka nyt vaan teet pilaa minusta", vastasi Olivier, yhtähyvin ruveten hiljemmin puhumaan ja katsahtain apteekkarin puoleen, keksiäksensä missä tuon näivehtyneen muodon ja vartalon piirteessä tai jäsenissä voinee olla jotain merkkiä uhatusta vaarasta. Mutta tämä tarkastus jälleen rohkaisi hänen mielensä, niin että hän uljaasti lausui: "Kilvet ja kalvat kalskahtakoon, veikkonen – kylläpä minussa olisi mies vaikka tusinaa tuommoisia Dwining'ejä vastaan. Mitäpä hän kykeneisi tekemään miehelle, jolla on vertä suonissansa?"

"Hän voisi antaa hänelle tipan rohtoja", vastasi seppä kuivakiskoisesti.

Pitempään keskusteluun ei heillä ollut aikaa, sillä pormestari Craigdallie huusi heille, käskien Kinfauns'in tielle poikkeemaan, jolle hän samassa itekin käänsi hevosensa. Hiljakseen ratsastellessansa puhelivat he keskenään siitä, millä tavalla ylituomari oli heitä kohteleva ja kuinka paljon huoliva siitä väkivaltaisesta työstä josta he tulivat valittamaan. Hanskuri näkyi olevan erittäin alakuloinen, ja hänen puheensa monesti ilmoitti sitä toivoa, että he vielä suostuisivat jättämään asian siksensä. Hän ei puhunut kuitenkaan mieltänsä aivan selvillä, suorilla sanoilla, kenties peläten, että sitä voisi väärin ymmärtää, jos hän ei olisi oikein luja tyttärensä hyvän maineen puolustuksessa. Dwining näkyi myös olevan yksin mielin hänen kanssansa, mutta puhui varovammin kuin aamulla.

"Kaikissa tapauksissa", lausui pormestari, "kun muistan mitä kaikkia juomatavaroita ja kelpo lahjoja herra ylituomari on saanut meidän hyvältä kaupungiltamme, niin en voi uskoa, että hän olisi liian hidaskäyttöinen silmiänsä näyttämään. Monikin kelpo vene, täynnä Bordeauxviini-tynnyreitä, on lähtenyt meidän satamastamme ja purkanut kuormansa Kinfauns'in linnan laiturille. Minulla on jonkunlainen oikeus puhua niistä, koska minä viinikauppiaana ne olin tuottanut".

"Ja", jatkoi Dwining itikan-äänellään, "minä voisin puhua herkullisista makeisista, valituista marjahilloista, mesikakkumöykyistä sekä tuon *sokeriksi*: nimitetyn, harvinaisen ja hyvänmakuisen höyry-aineen kappaleista, joita on kuljetettu sinne hää-pitojen tai ristiäisten tai muitten sellaisten juhlien avuksi. Mutta voi, pormestari Craigdallie, ne viinit jo on juotuna, makeiset syötynä, ja ne lahjat unohdettuna, samassa kun niiden maku suusta on haihtunut. Voi, naapuri, viime jouluiset oluet ne on olleet ja menneet niinkuin menneen vuotiset lumetkin!"

"Mutta onhan sinne myös tullut moni kintaallinen kultakolikoita", lisäsi pormestari.

"Sen minä kyllä tiedän, joka ne kintaat olin ommellut", virkkoi Simo, jonka ammatti-muistot aina sekaantuvat kaikkeen mitä milloinkin muuta hänen mielellänsä liikkui. "Yksi niistä oli haukkamiehen kinnas rouvaa varten. Minä sen olin laittanut hiukan liika väljäksi, mutta rouva ei sitä katsanutkaan viaksi, koska aikoi siihen vuorausta panna".

"Niin aivan", sanoi pormestari Craigdallie, "sitä enemmän todistusta minun sanoilleni. Ja jos ne kultakolikot ei ole enää tallella, se on ylituomarin oma vika, eikä kaupungin. Sillä ei hän niitä saattanut syödä eikä juoda sinänsä, niin kuin ne sai".

"Ja minäkin voisin puhua kelpo haarniskasta", virkkoi seppä. "Mutta '*Cogan na shie* (rauha tai sota, ykskaikki)!' sanoo Jussi Vuorelainen – ja minä uskon että Kinfauns'in ritari on täyttävä velvollisuutensa meidän kaupunkiamme kohtaan niin hyvin sodan kuin rauhankin aikana. Ja turha on ruveta luettelemaan kaikkia noita kaupunkimme hyväntekijäisiä, ennen kuin näemme että hän ei niitä muista".

"Niin juuri on minunkin mieleni", huusi meidän ystävämme Proudfoote alas tammansa selän harjulta. "Me miekkamiehet emme ole niin halpamieliset, että me rupeaisimme laskemaan lukuja viineistä ja viljoista ritari Patrik Charteris'in kaltaisen ystävän kanssa. Ei, uskokaa pois vaan, ritari Patrik'in kaltainen kelpo metsästäjä se pitää luvan saada ratsastaa ja metsästää kaikkia kaupunkimme yhteismaita pitkin ja poikin paraana etuutenaan, ja se onkin lupa, jota me emme suo kelle herralle tai narrille hyvänsä, vaan, paitsi itse majasteetille meidän armolliselle kuninkaalle, ainoasti tälle meidän kaupungin ylituomarille".

Lakintekijän juuri näin puhuessa, kuului vasemmalta puolelta huuto:

"So, so – voo, voo – hoo;" jolla metsästäjät ohjailivat haukkojansa.

"Tuossa eräs mies näkyy käyttävän sinun mainitsemaasi etuutta, vaikka hän, ulkonäöstänsä päättäin, ei ole meidän kuninkaamme eikä meidän ylituomarimme", virkkoi seppä.

"Kyllä mar', minäkin hänet näen", sanoi lakintekijä, jonka mielestä tässä oli tarjona aika hyvä tilaisuus saada urhonmainetta. "Kannukset hevosen kupeisin, iloinen seppä, ja mennäänpä me, sinä ja minä, tuota velikulmaa vähän tutkimaan ja hutkimaan".

"Annas mennä vaan sitten", huusi seppä; ja pieni mies samassa, nakaten kannukset tammansa kupeisin, läksi oikomaan, siinä lujassa uskossa että hänellä oli seppä kantapäällään.

Mutta Craigdallie tarttui Heikin hevosen suitsiin kiinni. "Pysy sinä vaan rivissä", käski hän. "Antakaamme meidän kepeän ratsuväkemme koettaa onneansa. Jos hän saapi pienen kolon kalloonsa, niin hän on pysyvä paremmin alallaan loput tätä päivää".

"Siitä mitä näen", sanoi seppä, "jo voin arvata, että hän semmoiset tuomiset sieltä mahtaakin saada. Tuo roisto tuolla, joka nyt on seisahtunut ja katselee meitä hävyttömästi vasten silmiä, aivan kuin harjoittaisi hän kaikkein laillisinta huvitusta koko maailmassa, hän on – sen päätän hänen lontustelevasta ravaajastaan, hänen ruosteisesta kypäristään, kukon häntäsulka huipussa, sekä hänen pitkästä kahdenkätisestä miekastansa – jonkun eteläisten seutuun paronin palvelija. Hän on noita miehiä, jotka niin likellä Englantilaisen rajaa asuvat, ettei heiltä rautapaita koskaan jouda tulla riisutuksi, ja jotka ovat yhtä nopsat sivalluksia jakelemaan kuin pitkiä sormia viljelemään".

Heidän näin tehdessään päätelmiään kahakan luultavasta lopusta, rupesi urhokas lakintekijä jo hillitsemään Jesabel'iaan, siksi että seppä, jonka hän yhä vielä luuli tulevan kohta jäljessä, pääsisi vähän edelle tai kumminkin hänen rinnalleen. Mutta kun hän huomasi, että kumppalinsa aivan huolehti seisoi parin sadan askelen päässä, muun parven kanssa, niin rupesi meidän sankarimme liha, niinkuin muinoisen Espanjan kenraalin liha, vapisemaan aavistain niitä vaaroja, joihin se oman uhkarohkean henkensä yllytyksestä oli joutuva. Mutta hän muisti että hänellä oli niin monta ystävää aivan likellä takanaan; hän toivoi että niin suuri ylivoima oli pelottava tuota yksinäistä lainrikkojaa; häntä hävetti, nyt kun niin monet oli näkevät hänen pelkuriuttansa, kääntyä takaisin yrityksestä, johon hän vapaehtoisesti oli lähtenyt – kaikki se teki, että hän hillitsi halunsa pyörähdyttää Jesabel'ia oikealle ympäri ja, niin kiireesti kuin vaan sen kaviot kerkiäisivät, rientää takaisin ystäväjoukon turviin. Hän jatkoi siis matkaansa vierasta kohti, joka vielä enensi hänen pelkoansa, sillä että myös pani pienen ratsunsa liikkeelle ja rivakkaa ravia ajoi vastaan. Tämä silminnähävästi vihollisuutta osoittava liikunto teki, että meidän sankarimme monta monituista kertaa katsahti taakseen vasemman olkapäänsä yli, ikään kuin katsellen miten voisi päästä pakoon, ja viimein se hänet kokonaan seisahdutti. Mutta Philistealainen oli hänen kimpussa, ennen kuin hän kerkesi päättää, pitkö hänen

paeta vai taistella, ja aika vaarallisennäköinen Philistealainen se olikin. Hänen vartalonsa oli laiha ja luinen, kasvoissa pari, kolme ilkeännäköistä arpea, koko mies juuri semmoisen näköinen, jolla on tapana huutaa rehelliselle miehelle: "Kukkaro tänne taikka. – !"

Tämä mies itse ensiksi aloitti puheen, äänellä, joka oli yhtä julma kuin hänen näkönsäkin. "Mikä tulen korvettava hönttö sinä olet, joka näin ratsastelet kankaan poikki ja häiritset minun huviani?"

"Arvoisa vieras", virkkoi meidän ystävämme siveästi moitiskelevalla äänellä, "minä olen Proudfulen porvari täällä Perth'issä ja varakas mies. Ja tuolla noin on kunnioitettava Aatami Craigdallie, meidän kaupunkimme vanhin pormestari, sekä taistelunhaluinen seppämme Wyndkadulta, ynnä vielä kolme, neljä muuta aseellista miestä. Ja he tahtoisivat tietää teidän nimeänne ja kuinka te satuitte huvittelemaan tänne Perth'in kaupungin alusmaille vaikka, sen takaan, he eivät suinkaan huoli nostaa riitaa vieraan herran kanssa satunnaisen lainrikkomisen tähden. Heillä on vaan se tapa, etteivät salli metsästystä muuten, kuin jos heiltä siihen on laillisella tavalla lupaa pyydetty. Ja – ja – siksi pyytäisin saada tietää teidän nimenne, arvoisa herra".

Ilkeät, julmat silmät, joilla metsästäjä oli tuijotellut Proudfulen koko tämän puheen aikana, olivat saattaneet meidän sankarimme pahasti hämille ja antoivat hänen kysymykselleen ihan toisen muodon kuin mitä hän luultavasti olisi katsonut tässä tilaisuudessa sopivaksi, jos hänen olisi ollut Heikki Seppä tukena ja turvana.

Mutta niin lauhdutettu kuin se olikin, vastasi vieras siihen yht'-hyvin pahaa ennustavalla irvistelyllä, joka kasvoin poikki käyvään arpien kautta tuli vielä julmemmannäköiseksi. "Sinä vai tahdot tietää minun nimeäni? – Minun nimeni on Pirun Rikard Hellgarth'ista, jonka koko Annandalen laakso tietää kuuluvaksi jaloon Johnstonien sukuun, sen uljaan Wamphrayn herran palveluksessa, joka ratsastaa sukulaisensa, pelättävän Johnstonen lordin lippukunnassa ja se taas on yhdessä joukossa kuuluisan Douglas'in kreivin kanssa. Ja se kreivi, ja se lordi, ja se herra, ja minä, viimeksimainitun knaappi, me laskemme haukkamme lentoon joka paikassa, missä on jotakin saalista, emmekä kysy keneltäkään kenenkä maalla me ratsastamme".

"Kylläpä minä lähdän viemään tätä vastaustanne, hyvä herra", virkkoi Olivier Proudfulen vallan nöyrästi; sillä hänen jo hyvin paloi mieli päästä tästä toimituksesta, jolle hän niin arvelematta oli lähtenyt. Hän oli juuri kääntämässä hevostaan ympäri, koska Annandalelainen lisäsi:

"Ja ota tämä vielä kaupanpäälliseksi, muistiaisiksi siitä että kävit Pirun Rikardin puheilla, ja siksi että opit vasta varomaan itseäsi ja olemaan häiritsemättä semmoisten miesten huvituksia, joilla on Lentävän Kannuksen vaakuna olkapäässä".

Näin sanoen hän ratsumies-ruoskallaan sivalsi onnetonta lakintekijää pari, kolme kertaa sangen kipeästi päähän sekä selkään. Niistä sivalluksista sattui joku osa myös Jesabel'iin, joka nyt yht'-äkkiä pyörähti ympäri, lennätti isäntänsä alas kankaalle, ja pakeni täyttä nelistä takaisin muun porvariparven luokse.

Proudfulen, kun näin kellesti maassa, rupesi huutamaan apua, äänellä, joka ei ollut liioin urhoollinen, ja melkein yhteen hengenvetoon hän myös vinkui armoa. Sillä hänen vastustajansa, joka oli hypännyt alas hevosen selästä melkein samassa silmänräpäyksessä, kun näki lakintekijän putoavan, ojensi nyt väkisen metsäpuukon hänen kurkkuunsa kohti ja rupesi tyhjentämään onnettoman porvarin taskuja. Samoin myös hän tutki Proudfulen metsästyslaukun, kolmella törkeällä kirouksella vakuuttaen, että hänen nyt, rangaistukseksi siitä kun tuo poroporvari oli hänen huvitustansa häirinnyt, piti saaman kaikki mitä se laukku sisälsi. Vyöhihnan hän väkisin vetäisi poikki, vielä enemmän peloittaen maassa makaavaa lakintekijää siinä osoitetulla väkivaltaisuudellaan; sillä hän ei viitsinytkään vaivata itseänsä soljen aukipäästämisellä, vaan temmotteli siksi kun hihna meni poikki. Mutta silminnähävästi ei siinä ollut mitään haluttavaa, sillä hän viskasi sen huolimattomasti pois. Samassa hän salli maahan pudonneen ratsumiehen nousta; itse puolestaan hän hypäsi hevonsa selkään ja katsoi Olivier'in kumppanein puoleen, jotka nyt olivat tulossa.

Nämät olivat ensin, nähdessään lähettiläänsä maahan lentämisen, ainoasti nauruun purskahtaneet. Lakintekijän alinomaiset kerskailemiset olivat syynä siihen, että hänen ystäviensä mielestä tuntui varsin lystiltä, kun nyt, niinkuin seppä piloillaan sanoi, tämäkin Olivier viimeinkin oli Roland'insa tavannut. Mutta kun vieras rupesi lakintekijää riistelemään ja ylläkerrotulla tavalla väkivaltaisesti käsittelemään, seppä ei enään voinut hillitä itseänsä.

"Älkää pahaksi panko, hyvä herra pormestari", sanoi hän, "vaan en voi kärsiä sitä että meidän kaupunkilainen tuolla noin tavalla tulee ryöstellyksi ja runnelluksi, vieläpä kukaties surmatuksi meidän kaikkein silmien edessä. Se koskee koko meidän kaunista kaupunkiamme; ja jos vahinko tuleekin yksistään Proudfulen naapurille, niin häpeä on tuleva meille kaikille. Minä en voi olla lähtemättä apuun".

"Me lähdemme kaikki tyyni", vastasi pormestari. "Mutta ei saa yksikään mies hakata päälle ilman mun käskyäni. Meillä on jo enemmän riitoja, pelkään mä, kuin mitä meissä on voimaa saattaa hyvään loppuun. Ja sentähden kiellän teitä kaikkia, erittäin sinua, Heikki Seppä, miekalla sivaltamasta, paitsi jos tulisi itseänne puolustaa".

He läksivät siis nyt miehissä sinnepäin; ja tään suuren ylivoiman läheneminen karkoitti rosvon pois saaliiltaan. Hän pysyi kuitenkin paikallansa vähän matkan päässä, tuijotellen tulijoitten puoleen, niinkuin susi, joka, vaikka koirien tullessa peräytyy pois, ei kuitenkaan huoli kokonaan pakoon pötkiä.

Heikki, sen nähdessään, kannusti hevostaan ja saapui koko joukon aikaa ennen muita sille paikalle, missä Olivier Proudfulelle oli se kova onni sattunut. Ensityökseen hän sieppasi Jesabel'in kiinni valloillaan roikkuvista suitsista, ja talutti sitten tamman allapäiselle isännälle vastaan, joka par'-aikaa lähenei liikkaellen. Vaatteensa olivat putouksesta aivan ryvettyneet; silmät olivat täynnä kyyneleitä, osaksi ruumiillisen kivun, osaksi hengen tuskan vaikutuksesta; koko mies oli nyt niin aivan erinäköinen kuin tuo entinen rivakka ja pönäkkä teikkari Olivier, että kunnon sepälle oikein tuli surku pientä kumppaliansa, ynnä myös vähän katumusta, siitä kun oli jättänyt hänet tällä lailla häväistäväksi. Kaikkia ihmisiä, luulen ma, huvittaa joskus tehdä jotain pientä pahan-ilkistä pilaa. Eroitus on vaan siinä, että pahanluontoinen ihminen voi nauttia semmoista huvitusta viimeiseen pohjaruuppaan saakka; hyvänsävyisen mielessä sitä vastaan nauramisen halu sangen pian jättää sijan surkuttelemiselle pulaan joutuneen veljen tuskasta.

"Annas kun heilahutan sun ylös satulaasi jälleen, naapuri", virkkoi seppä, hypäten alas hevosen selästä ja auttaen Olivieriä, joka par'-aikaa kapueli sotasatulaansa, aivan sillä lailla kuin apina olisi sen tehnyt.

"Jumala sen suokoon anteeksi sinulle, seppä naapuri, ettet tullut puoltani pitämään! Semmoista en olisi sinusta uskonut, vaikka viisikinkymmentä luotettavaa vierastamiestä olisi ollut sitä minulle vannotulla valalla vakuuttamassa!"

Ne olivat ihan ensimmäiset, enemmän surulla kuin vihastuksella puhutut sanat, joilla masentuneen Olivier'in tunteet puhkesivat ilmi.

"Pormestari piteli hevostani kiinni suitsista – ja paitsi sitä", jatkoi Heikki hymyllä, jota ei surkuttelevaisuuskaan saanut hillityksi, "pelkäsin että moittisit minua maineesi vähentämisen halusta, jos olisin mennyt sulle avuksi yhtä yksinäistä miestä vastaan. Mutta äläpäs ole milläskään! Tuo roisto vaan käytti kavalasti sitä tilaisuutta hyväkseen, kun sinun hevoses ei tahtonut käskyjäsi totella".

"Niin juuri se olikin, niin juuri se olikin!" sanoi Olivier, kiivaasti tarttuen siihen puolustus-syyhyn kiinni.

"Ja tuossa nyt tuo rosvo seisoo, iloiten pahasta teostansa ja ylpeillen sinun kaatumisestasi, niinkuin se kuningas, josta laulussa lauletaan, joka soitteli viuluansa sill'aikaa kun kaupunki paloi. Lähdetäänpäs nyt, niin saat nähdä kuinka me hänet kopristamme. – Älä nyt pelkää, en minä nyt tällä kertaa jätä sinua".

Näin puhuen hän sieppasi kiinni Jesabel'in suitsista, ja nyt lähdettiin rinnakkain täyttä nelistä ajamaan, ennenkuin Olivier sai aikaa ilmoittaa vastahakoisuuttansa. He karauttivat näin suoraan Pirun Rikardia vastaan, joka jonkun matkan päässä seisoi kohoavan maan harjanteella. Jalosukuisten

Johnston'ien sukulainen kuitenkin taisi katsoa tätä taistelua epätasaiseksi taikka myös oli hän kenties mielestään jo tapellut kyllin tään päivän tarpeeksi. Hän napsahdutti siis vaan sormiansa ja ojensi kätensä uhkaavaisesti, vaan sitten kannusti hevosensa läheiseen suohon menemään, jonka läpi hän näkyi kaalata räpsyttelävän aivan kuin metsäsorsa, heilutellen haukansyöttiänsä päänsä yli ja vihellellin haukkaansa koko ajan, vaikka näin vetelässä paikassa jokainen muu hevonen ja ratsumies olisi olleet kohta upoksissa satulavyötä myöten.

"Kas tuopa se on täys-oppinen suorosvo", sanoi seppä. "Se poika osaa tapella tai paeta, miten hänelle mieleen sattuu, ja turha on häntä tavoitella, yhtä turha kuin jos rupeaisi juoksentelemaan metsähanhen perästä. Hän on varmaan vienyt kukkarosi, arvaan ma; sillä nuot mokomat harvoin luopuvat saaliistaan, ennen kuin on koura täysi".

"O – o – onpa hän sen vienyt", tunnusti Proudful surullisella äänellä. "Hän on vienyt kukkaroni – mutta vähät siitä, koska hän kuitenkin jätti metsästys-laukkuni".

"No niin, olishan se laukku ollut ikään kuin personallinen voiton todistus – voitonmerkki, käyttäökseni lauluseppien nimitystä".

"Olipa siinä laukussa enempikin kuin vaan se, veikkonen", virkkoi Olivier umpimielisesti.

"Vai niin, sepä on hyvä, naapuri – hauska on taas kuulla sinun puhuvan omalla oppineella tavallasi. Äläkä ole nyt milläskään! Nyhän olet nähnyt tuon roiston selän ja voittanut takaisin voitonmerkin, jonka olit kadottanut, koska toinen oli sinulle tapahtunutta pahaa sattumusta hyväkseen käyttänyt".

"Voi Heikki Seppä – Heikki Seppä" sanoi lakintekijä ja hänen puheensa loppui syvään huokaukseen, melkein ohkaukseen.

"No mikäs nyt hätänä?" kysyi hänen ystävänsä. "Mikäs se sinua nyt taas tuskauttelee?"

"Aavistuttaapa minua melkein, veikko kultaseni, Heikki Seppä, että se roisto pakeni senvuoksi kun pelkäsi sinua, eikä minua!"

"Mitä vielä!" vastasi seppä. "Hän näki kaksi miestä tulevan ja pakeni – kukapa voipi sanoa, toistako vai toista hän pakeni? – Ja paitsi sitä hän omasta kokemuksestaan nyt jo tuntee, kuinka sinä olet väkevä ja nopsa. Näimmehän me kaikki kuinka sinä, vaikka pitkälläsi, ponnistelit ja potkielit".

"Niinkö tein?" sanoi Proudful parka. "Kas kun en sitä itse muista – mutta siinä tempussa olenkin kaikkein väkevin – minä olen aika härkä mitä sääriin tulee. Mutta näkivätkö he sen kaikki?"

"Kaikki tyyni juuri yhtä hyvin kuin minäkin", vakuutti seppä, ponnistellen naurunhaluansa vastaan.

"Mutta tahdotkos sinä heille sitä seikkaa muistuttaa?"

"Se on tietty että tahdon", vastasi Heikki, "ja aion myös samassa puhua tästä äsköisestä hurjasta päällekkarkauksestas. Kuule vaan mitä pormestari Craigdallielle kerron ja käytä se hyväksesi".

"Enpähän minä juuri tarvitsisikaan toisen miehen todistusta puolestani, sillä minä olen luonnostani yhtä urhoollinen kuin useimmat muutkin miehet Perth'issä – mutta – vaan – " siihen keskeytyi sankarin puhe.

"Mutta mitä vaan?" kysyi uljas seppä.

"Mutta minä näet vaan pelkään, että voisin tulla tapetuksi. Se olisi surkea asia, näet sä, jos täytyisi luopua sievästä vaimostani ja pienokaisistani. Sinäkin vasta saat tuntea sen, kun semmoisiin oloihin joudut, ja siitä on silloin sinun rohkeutes masentuva".

"Kylläpä mahtanee niin käydä", vastasi seppä miettiväisesti.

"Vaan olenpa kuitenkin hyvin harjaantunut aseitten käyttämiseen, enkä juuri pian joudu hengästyksiin; siinä harva on minun vertaiseni. Koko voima on tässä", virkkoi pikku mies, levittäin rintansa leveäksi, senkaltaiseksi niinkuin topatuissa linnuissa, ja taputellen sitä kämmenellään; "tässä on sijaa kyllin koko ilma-koneelle".

"Kylläpä mar' tiedän ettet sinä pian hengästy – että sinulla on kelpo ilmatorvi – sen kumminkin pitkistä puheistasi näkee".

"Puheistaniko? Sinua pilkkakirvestä! – Mutta olenpa totea myöten Dundeesta saakka tuottanut itselleni *drommond'in* kokan – "

"Vai Drummond'in¹⁸ kokan!" huudahti seppä. "Henk'risti, mies! sen kautta sinä joudut verivihoihin koko sen heimon kanssa – ja se ei ole vähimmin pitkävihaisia meidän maassa, sen takaan".

"St. Anterus auttakoon! Älä minua vimmaan saata, mies! Tietysti tarkoitan *drommond*-laivaa. Tuon kokan olen pistänyt pystyyn pihaani ja veistättänyt sekä maalauttanut sen johonkin määrään Soldanin eli Sarasenin muotoiseksi – ja sitä vastaan taistellen voimistelen, hakkaellen tai pistellen kahdenkätisellä miekallani joskus koko tunnin aikaa yhtä mittaa".

"Sen kautta olet mahtanut hyvinkin harjaantua miekan käyttämiseen", sanoi seppä.

"Niin maar' olen, kun olenkin – ja välistä panen lakin (vanhan lötön tavallisesti) soldanini päähän ja halkaisen sen semmoisella aika miehen läimäyksellä, että, usko pois vaan, tuolle uskomattomalle ei jää suurta kallon palasta, toista kertaa sivallettavaksi".

"Se on paha, sillä sittenhän sinulta katoaa harjoittelemisen tilaisuus", arveli Heikki. "Mutta kuulepas, lakintekijä! Annas kun minä joskus panisin kypärin päähäni, haarniskan rintahani, ja sinä saisit hakkaella minua, sillä ehdolla tietysti, että minun myös olisi lupa miekallani torjua pois sinun sivalluksias ja sivaltaa takaisin – mitäpäsinä sinä siitä sanot?"

"Ei millään muotoa, veikkoseni. Minä tekisin sinulle liian paljon vahinkoa. Ja paitsi sitä, oikein totta tunnustaakseni, hakkaelen kypäriä tai lakkia paljon rohkeammalla mielellä, koska se on minun puisen soldanini päässä – silloin olen aina varma että sen sivallan maahan. Mutta jos sen päällä olisi sulkatupsu liehumassa ja sen silmiraudan alta kaksi silmää vihaisesti säihkymässä, ja jos koko se värkki hyppelisi milloin sinne, milloin tänne, niin, sen tunnustan, käteni koko tarkkuus olisi poissa".

"Vai niin, että jos miehet vaan tahtoisivat seistä pölkkyyinä hiljaa alallaan, niinkuin sinun soldanisi, niin sinä heitä kovalle panisit, Proudfulite veikkonen?"

"Aikaa myöten ja harjoittamisen avulla kyllä luulen voivani sen tehdä", vastasi Olivier. – "Mutta kas tässä jo olemme lähellä toisia. Pormestari Craigdallie on vihaisen näköinen – mutta eipä olekaan hänen vihansa sitä lajia, joka minua voi peloittaa".

Pormestari seuralaisineen, nähtyänsä että seppä oli saapunut pulaan joutuneen lakintekijän luo ja että vieras oli pois lähtenyt, ei vaivannut itseänsä edemmäksi apuun rientämällä; he katsoivat oman apunsa ihan tarpeettomaksi, koska pelätty Heikki Seppä oli auttamassa. He olivat jatkaneet matkaansa suorinta tietä Kinfauns'iin, sillä he eivät tahtoneet millään lailla viivyttää asiansa toimittamista. Vaan kun semmoinenkin aika kului, ennen kuin lakintekijä ja seppä kerkesivät takaisin muun joukon yhteyteen, niin pormestari Craigdallie kysyi heiltä, erittäinkin Heikiltä, mitä he ajattelivat, kun näin kuluttivat kallista aikaa miehen lennättämiseen vuoristoon päin.

"Pyhä messu auttakoon! – se ei ollut suinkaan minun vikani, herra pormestari", vastasi seppä. "Jos te panette tavallisen Alankomaiden metäskoiran yhteen Vuoriston susi-hurtan kanssa, älkää sitten moittiko edellistä, jos se juoksee sinnepäin, minne häntä toinen väkisin vetää kanssansa. Näin aivan oli nyt minun ja tään naapurini Olivier Proudfuliten laita. Tuskin vaan oli hän päässyt ylös seisaalleen, niin hän hyppäsi hevosensa selkään niinkuin tuuliainen ja vimmassaan siitä että tuo roisto niin epäritarillisesti oli hänen hevosensa horjahtamisen käyttänyt hyväkseen, kiiti perästä niinkuin kameli. Mitäs minä muuta voin tehdä kuin ajaa karauttaa jäljestä, osaksi toisen horjahtamisen estämiseksi, osaksi sentähden että suojelisin tätä rohkeata ystävästämme ja sankariamme joltakin vuoriston juurella kenties väijyksissä olevalta salajoukolta. Mutta tuo roisto, joka on jonkun rajaparonin seuralaisia ja jolla on olkapäässään Pistävä Kannustin tunnusmerkkinä, piti tätä meidän naapuriamme, niinkuin kilpenä piikiveä".

¹⁸ Drommondiksi sanottiin silloin Skotlannin yhtä aluksen lajia, ja Drummond taas oli mahtava suku siellä. Heikki laski leikkiä, ollen ne sekoittavanaan.

Perth'in vanhin pormestari ihmeissään kuulteli tätä juttua, jonka seppä huvikseen pani liikkeelle. Sillä, vaikka itse asiasta ei juuri suurta lukua pitänyt, oli hän aina vähän epäillyt lakintekijän ylen koreita kertomuksia urhotöistänsä; mutta tästälähin hänen täytyi ne kuitenkin johonkin määrään asti uskoa todeksi.

Älykkään vanhan hanskurin silmät tunkivat syvemmälle. "Sinä vielä teet lakintekijä-paran aivan hulluksi", kuiskasi hän Heikin korvaan, "ja panet hänen kieli-lerkkunsa lakkaamatta liikkumaan, aivan kuin olisi hän kirkonkello yleisenä Vappujuhla-päivänä, vaikka oikeastaan hyvän järjestyksen ja siivon tähden olisi parempi, jos hän olisi vaiti".

"Ohoh, Pyhä Neitsyt auttakoon, isä kulta!" vastasi seppä, "minä näet kuitenkin hiukan pidän tuosta pikku suupaltista, enkä soisi hänen istuvan alakuloisena ja ääneti ylituomarin salissa sill'aikaa kun kaikki muut, ja varsinkin tuo myrkyttäjä, apteekkari, saisivat lausua ilmi mielensä".

"Oletpa, kun oletkin, aina hyväsydäminen poika, Heikki", sanoi Simo, "mutta huomaapas kuinka erilaiset ne miehet ovat. Viaton pikku lakintekijä suuretelee itseänsä lohikäärmeen kaltaiseksi, peittääkseen luonnollista pelkuriuttaan. Apteekkari sitä vastaan tahallaan teeskelee itseänsä pelkuriksi, typeräksi ja nöyräksi, peittääkseen oikeata vaarallista luonnettansa. Kyykäärme ei ole lähemmin surmautuottava sen kautta, että se kiven alla piileskelee. Sen sanon sulle, Heikki poikaseni: tuo laiha ronkale, vaikka sen silmät ovat kyllä niin ulkokultaiset ja sen puhe niin pelkurimainen, on halukkaampi paha tekemään kuin vaaraa pelkääväinen. – Mutta tässähän me jo olemmekin ylituomarin linnan edustalla. Aika komea rakennus onkin tämä Kinfauns, ja suuri kunnia on meidän kaupungillemme, että niin uhkean linnan omistaja on meidän ylimmäisenä virkamiehenämme".

"Kunnon varustus se on tosiaan", virkkoi seppä, katsellen linnaa, joka seisoi samassa paikassa kuin sen nykyinen perillinen korkealla kukkulalla, minkä juuritse leveä Tay-virta polvittelee. Se seisoi siinä ikään kuin koko laakson hallitsijana, vaikka kyllä joen tuonpuolisella rannalla kohoava lujamuurinen Elcho näkyi sen kanssa kiistelevän siitä kunniaista. Mutta todenteolla oli Elcho siihen aikaan vaan rauhallisena nunnaluostarina, ja muurit sen ympärillä olivat sisäänsuljettuin puhdas-tapaisten neitsyitten eroittajina maailmasta, ei aseellisen soturiparven suojana. "Se on kelpo linna", sanoi seppä, vielä kerran katsahtaen Kinfauns'in tornien puoleen, "ja meidän ihanan Tay-virran kilpi ja haarniska. Kylläpä hyväkin miekka saisi monta lovea, ennen kuin se siihen pystyisi".

Kinfauns'in porttivahti, joka jo kaukaa oli tuntenut tulijain säädyn sekä personat, oli jo heille avannut ulkoportin ja lähettänyt ritari Charteris'ille ylös sen sanoman, että Perth'in kaupungin vanhin pormestari muutamien muitten kunnon porvarein kanssa oli linnaan tulossa. Arvokas ritari, joka juuri par'aikaa aikoi lähteä haukalla metsästämään, kuuli sen sanoman melkein samoilla tunteilla, joilla joku nykyinen valtiopäivämies kuulee ilmoituksen joidenkuiden kunnioitettavien valitsijainsa tulosta hänelle aivan sopimattomalla ajalla. Se on, hän salaa sydämessään toivotti noita kutsumattomia vieraita hiiteen ja hornaan, vaikka kuuluvilla sanoilla käski ottaa heidät vastaan kaikella kunnioituksella ja kohteliaisuudella. Ruoka-estevin piti heti kohta toimittaa lämmintä metsäkaurispaistia sekä kylmiä piirakoita suureen juhlasaliin, ja juomanlaskijan piti kiskaista tappinsa auki. Sillä jos kauniin Perth'in kaupungin porvarit joskus olivat apuna linnan-isännän kellarin täyttämässä, niin olivatpa myös aina yhtä avuliaat hänen pullojensa tyhjentämässä.

Kunnon porvarit kunnioittavaisesti saatettiin saliin, missä ritari, joka oli ratsastuspuvussa, puoliväliin säärtä ylettyvät pitkävartiset saappaat jalassa, tervehti heitä puoleksi vieraanvaraisen isännän kohteliaisuudella, puoleksi suojelijan ylpeänlaisella ystävällisyydellä; näin tehdessään hän kuitenkin, niinkuin sanottu, olisi suonut että he kaikki olisivat olleet Tay-virran syvimmässä syvänteessä, sen vuoksi kun heidän tulonsa esti hänen aiotun aamuhuvituksensa. Hän tuli heille vastaan keskisaliin, pää paljastettuna, lakki kädessä, ja lausui nämät tervetuliaiset: "Ohoh hyvä herra pormestari, ja te Simo Hanskuri, meidän kauniin kaupungin vanhimpia molemmat – ja te, hyvä-oppinen apteekkari – ja sinä, uljas seppä – ja meidän miekkamiehemme lakintekijä myös, joka rikkoo enemmän päitä kuin mitä hän lakeillansa peittää – mikä minulle saattaa sen ilon, että näin aikaiseen

saan nähdä täällä niin monta ystävästäni? Olipa mulla juuri aikomus lähteä vähän lennättelemaan haukkojani, ja teidän seuranne on tekevä sen huvituksen minulle vielä hausemmaksi – (itsekseni hän salaa ajatteli: 'Jospa Pyhä Neitsyt niin laittaisi, että he siinä katkaisisivat niskansa!') – tietysti, arvelin sanoa, jos ei kaupungilla liene mitään käskettävää minulle – Gilbert juomanlaskija, joudu, sinä tolvana! Mutta toivonpa ettei teillä olekaan sen tärkeämpää asiaa, kuin että tulitte taas kerran maistelemaan minun Malvoisier-viinini makua?"

Kaupungin lähettiläät näihin ylituomarinsa kohteliaisiin sanoihin vastasivat kumarruksilla, jotka olivat enemmän tai vähemmän kunkin luonnetta ilmoittavaiset – apteekkari kumarsi kaikkein syvimmillä, seppä puolestaan vähimmin kursailevasti. Luultavasti hän tiesi arvonsa taisteluun kelpaavana miehenä, milloin tarvis tuli. Kaikille yhteisesti lausuttuihin tervehdyksiin pormestari vastasi.

"Ritari Patrik Charteris, meidän jalo herra ylituomarimme", lausui hän yksivakaisesti; "jos asiana meillä vaan olis ollut saada nauttia vieraanvaroja, joita meille monta kertaa on suotu tässä kartanossa, niin olisi meillä ollut sen verran sivistystä, että olisimme odottaneet teidän kutsujanne, korkea herra, niinkuin ennenkin. Ja mitä haukalla metsästämiseen tulee, on meillä jo ollut kyllin sitä laatua täksi aamuksi. Sillä uhkarohkea veitikka, joka lennätteli haukkaansa aivan vähän matkaa täältä kankaalla, syöksi hevosen selästä maahan tään meidän kunnioitettavan ystävämmen Olivier Lakintekijän eli Proudfulen – siksi häntä muutamat nimittelevät – ja pieksi häntä, ainoasti siitä syystä kun hän teidän puolestanne, korkea herra, niin kuin myös Perth'in kaupungin puolesta tiedusteli, kuka ja mitä miehiä tuo rohkea oli, joka semmoista uskalsi tehdä".

"Ja mitä hän sitten sanoi itsestään?" virkkoi ylituomari. "Pyhä Johannes auttakoon! Kylläpä minä opetan häntä minun metsästysmailleni puuttumaan!"

"Jos sallitte minun kertoa, korkea herra", virkkoi lakintekijä, "niin hän käytti yhtä tapaturmaani hyväkseen. Mutta minä hyppäsin sitten jälleen hevosen selkään ja pistin menemään hänen jälkeensä aika miehen lailla. Hänen nimensä on Rikard Pirulainen".

"Mitä, veikkonen? Se samainenko, josta niin monta laulua ja viisua on tehty?" sanoi ylituomari. "Ainapa minä kuitenkin tähän asti olen luullut sen veitikan nimen olleen Robert".

"Ne mahtaa, luulen ma, ollakin eri miehiä, korkeasukuinen herra. Minä kun vioitinkin nyt sitä roistoa pitennetyllä arvonimellä, sillä todentodella hän nimitti itsensä vaan Pirun Rikardiksi, ja sanoi olevansa Johnstonen sukua sekä samannimisen lordin seuralaisen. Mutta minäpä ajoin hänet suohon ja voitoin häneltä takaisin metsälaukkuni, jonka hän oli anastanut, silloin kun se tapaturmio tapahtui".

Ritari Charteris oli vähän aikaa ääneti. – "Olen ma kuullut", sanoi hän sitten, "lordi Johnstonesta sekä hänen seuralaisistaan. Paljon hyötyä ei ole siitä, kun niiden kanssa riitaan rupeaa. Seppä, sanoppas, kuinka sinä kärsit tuota?"

"Henk'risti, Patrik ritari, sen tein, koska minua parempi mies minua kielsi apuun menemästä".

"No niin, ja koska sinä sitä maltoit ristissä käsin katsella", sanoi ylituomari, "en tiedä, miksi minun senvuoksi pitäisi lähteä liikkeelle, varsinkin koska mestari Proudful, vaikka hänelle ensin pieni tapaturma tapahtui, sitten, niinkuin hän itse tässä kertoi, pelasti kaupungin kunnian sekä omansa. – Mutta tässähän vihdoinkin viimein tuodaankin viinit! – Kaada nyt näille hyvälle ystäväilleni ja vierailleeni, niin että viini vuotaa pikarien reunan yli. – Juokaamme nyt kaupunkimme suojeluspyhän, St. Johanneksen malja, ja terve teille kaikille, minun kunnan ystäväni! Ja nyt käykää istumaan ja haukatkaa palanen, sillä aurinko on jo noussut korkealle, ja siitä jo mahtaa olla pitkä aika, kun te, ahkerat miehet, söitte einepalanne".

"Ennen kuin rupeamme ruokaan käsiksi, herra ylituomari", lausui pormestari, "sallikaa meidän tuoda ilmi kiirrutta vaativa syy meidän tulomme, sillä sitähan emme vielä ole sanallakaan maininneet".

"Ei, hyvä pormestari, olkaa niin hyvä", virkkoi ylituomari, "jättäkää se siksi kun olette syöneet. Se on varmaan taas joku valitus aatelisherrojen huovi- ja seuralais-hulivileistä, jotka ovat olleet koppisilla keskellä kaupungin katuja, tai joku muu senkaltainen tärkeä asia, eikö niin?"

"Ei, korkeasukuinen herra", lausui Craigdallie rohkeasti ja lujasti. "Tällä kertaa me valitamme huovien herroista, senvuoksi kun ne leikkikopiksensa ovat ottaneet meidän perheittemme kunnian, ja yhtä vähän kursastelleet, väkisin tunkiessaan meidän tyttäriemme makuukammareihin kuin jos olisivat olleet jonkun Pariisin porttohuoneen edessä. Joukkio ympärikuljeksivia yöjalkalaisia – hovilaisiksi ja korkeasäätyisiksi herroiksi on meillä hyvinkin paljon syytä luulla heitä – on viime yönä yrittänyt tikapuitten avulla tunkeuta Simo Hanskurin ikkunoista sisään. He rupesivat tekemään vastarintaa paljastetuilla miekoilla, koska Heikki Seppä sattui sinne heitä häiritsemään, ja tappelivat, siksi kun apuun nousseet porvarit heidät karkoittivat".

"Mitä", sanoi ritari Patrik, laskien pöydälle takaisin maljan, jota hän par'aikaa kohotti huulilleen. "Henk'risti! Saattakaa se asia todistetuksi, niin – sen vannon esi-isäni Tuomas de Longuevillen sielun kautta, – hankin teille oikeutta kaikella voimallani, vaikka maksaiskin se minulle maani ja henkeni! – Kuka tässä on todistajana? – Simo Hanskuri, teitä pidetään rehellisenä ja viisaana miehenä, – voittekos te puhtaalla omallatunnolla vakuuttaa tätä asiaa todeksi?"

"Korkeasukuinen herra", vastasi Simo, "uskokaa minua, ett'en mielelläni nosta kannetta tästä arkaluontoisesta asiasta. Vahinkoa ei ole tullut muille paitsi itse rauhanrikkokijille. Minä pelkään, että ainoasti suuri mahtavuus on voinut antaa heille rohkeutta tämmöiseen hävyttömään laittomuuteen. Mutta onpa kuulunut semmoisia selityksiä, että luopumisella kanteestani muka myönnän, tyttäreni odotelleen noita vieraita tuleviksi – ja se on suora valhe. Sentähden, korkeasukuinen herra, kerron nyt teille mitä siellä tapahtui, sen verran kuin minä tiedän, ja jätän kaikki siitä seuraavat toimet teidän viisautenne määrättäväksi". Tämän jälkeen hän kaikkia haaroja myöten kertoi mitä päällekkarkauksesta itse oli nähnyt.

Ritari Patrik Charteris kuulteli suurella tarkkuudella ja varsinkin näkyi vangiksi otetun miehen poispääsö herättävän hänen huomiotansa. "Kummapa on", sanoi hän, "ettette te osanneet pitää häntä kiinni, kun kerran olitte saaneet. Ettekö edes katsoneet häntä silmiin, että olisitte tunteneet?"

"Minulla oli vaan lyhtyni valaistuksena, korkeasukuinen herra ylituomari; ja mitä poispäästämiseen tulee, niin olin yksin", lisäsi hanskuri, "ja olen vanha mies. Mutta yhtähyvin olisin jaksanut pitää hänet kiinni, jos ei samassa olisi kuulunut minun tyttäreni huuto ylikerrasta. Ja ennen kun sieltä kerkesin tulla takaisin, oli se mies päässyt karkuun puutarhan kautta".

"No, seppä", virkkoi nyt Patrik ritari; "kerropas nyt sinä, rehellisenä miehenä ja kunnan soturina, mitä asiasta tiedät".

Seppä ainaisella suoralla tavallansa kertoi koko seikan lyhyesti, mutta selvästi.

Kunnan Proudpute, jonka nyt tuli vuoro, aloitti kertomuksensa mahtavammalla näöllä, suuremmilla sanoilla. "Mitä koskee tuota meidän kaupungissa tapahtunutta kauhistuttavaa ja kummastuttavaa meteliä, en tosin voi, niinkuin Heikki Seppä, sanoa nähneeni sitä ensimmäisestä alusta alkain. Mutta ei kukan voi kieltää, että minä näillä silmilläni näin enemmän osan loppupuolesta, ja varsinkin että minä toin esiin sen todistuskappaleen, josta on oleva suurin apu niitä roistoja syyhyn saattaessa".

"Ja mikä kappale se on, veikkonen?" kysyi ritari Patrik Charteris. "Älä kuluta aikaa nuhjustelemalla ja siitä loruelemalla! Mikä kappale se on?"

"Olen tuonut teille, korkeasukuinen herra nähtäväksi, mitä yksi niistä roistoista jätti jälkeensä", jatkoi pikku mies. "Kunniani ja rehellisyyden tähden täytyy minun tosin tunnustaa, etten minä tätä voitonmerkkiä ole itse saavuttanut miekan terällä; vaan sitä kunniaa toki kehun omakseni, että minä sen korjasin talteen sillä neuvokkaisuudella, joka on harvalle miehelle suotu, silloin kun tulisoihdud liehuu ja miekat kalisee. Minä sen korjasin talteen, korkeasukuinen herra, ja tässä se nyt on".

Näin sanoen hän yllämainitusta metsälaukustansa veti esiin koukistuneen käden, joka oli löytynyt tappelutanterelta.

"Ohhoh, lakintekijä", virkkoi ylituomari, "kylläpä, sen takaan, on sinussa miestä kyllin korjaamaan talteen roiston kättä, sen perästä kun se on rungosta poishakattu. – Mutta mitäs nyt vielä niin ahkerasti koperoit metsälaukkuas?"

"Olisihan siinä pitänyt olla – olihan siinä – sormus, korkeasukuinen herra, sormus sen roiston kädessä. Pelkäänpä unohtaneeni sen kotiin; minä sen vedin pois sormesta näyttääkseni vaimolleni, koska hän ei huolinut sitä katsella niin kauan kuin se oli tuossa kuolleessa kädessä kiinni – sillä vaimo-ihmisille ei ole tällaiset näöt mieleen. Mutta muistinhan minä pistäneeni sen sormeen takaisin. Yhtähyvin se, kun oikein arvelen, mahtaa olla kotona. Antakaas kun lähden sitä noutamaan ja Heikki Seppä saa tulla minua saattamaan".

"Me kaikki tulemme sinua saattamaan", sanoi ritari Charteris, "sillä minäkin aion Perth'iin. Katsokaa, te kunnan porvarit ja hyvät naapurit Perth'in kaupungista. Te olette mahtaneet arvella minua huolimattomaksi, siitä syystä etten ole aina ottanut korviini mitättömiä valituksia pienistä teidän oikeuksienne rikkomisista, kun esim. teidän erämaillanne on pikkuisen varkain metsästetty tai kun paronien palvelijat joskus ovat olleet koppisilla kaduillanne j.n.e. Mutta – sen vannon Tuomas de Longuevillen sielun kautta! – te ette saa syytä moittia Patrik Charteris'ia huolimattomaksi näin tärkeässä asiassa. – Tämä käsi", jatkoi hän, nostaen sen poissilvotun jäsenen, "ei ole niitä, jotka raskasta työtä ovat tehneet. Me panemme sen näytteille semmoisella tavalla, että tuon miehen juomaveikot, jos heissä vaan kipinäkin kunniantuntoa lienee, eivät voi olla sitä tuntematta ja pois vaatimatta. – Kuules, Gerhard – käske että kymmenkunta miehistäni kohta paikalla nousee hevosen selkään rautavaruksineen, peitsineen – Vaan, naapurit, jos tässä sotaa syttyy, niinkuin luultavasti syttyy, meidän tulee molemmin puolin olla toisillemme apuna. Jos tätä minun matalaa majaani ruvettaisiin ahdistamaan, kuinka monta miestä te tuotte minulle avuksi?"

Porvarit katsahivat Heikki Seppään, jonka puoleen heidän oli tapa vaistontapaisesti kääntyä, kun semmoisista asioista tuli puhe. "Minä takaan", sanoi tämä, "että viisikymmentä kelpo poikaa on koossa, ennen kuin hätäkello on soinnut kymmenen minuuttia, ja täysi tuhat tunnin kuluttua".

"Hyvä on", virkkoi ylituomari; "ja hädän tullen tuon minä puolestani teidän kauniille kaupungillenne avuksi niin monta miestä kuin suinkin saan kokoon. Ja nyt, hyvät ystävät, hevosen selkään!"

KAHDEKSAS LUKU

Jos tiedän kuinka suorittaisin näät
Asiat, viskatut mun päällen' näin
Säännöttömästi – älkää uskoko
Minua koskaan —

Rikard II.

Illan suussa Valentinin päivänä oli Dominikolais-luostarin abotti ripittämässä sangen mahtavaa katumuksentekijää. Se oli vanhanpuolinen, hauskannäköinen mies, jonka verevät, terveydestä rehoittavat kasvot olivat reunoitetut kunnianarvoisella, valkoisella, rinnalle alas valuvalla parralla. Suuret, siniset silmät ja korkea, leveä otsa tekivät hänen näkönsä majesteetilliseksi; mutta niissä myös samassa ilmoitti itseään luonne, joka oli enemmän tottunut vastaan-ottamaan vapaaehtoisia kunnianosoituksia, kuin niitä vastahakoisilta väkisin vaatimaan. Hänen näkönsä osoitti hyvänsävyisyyttä siihen määrään, että se jo oli likeistä sukua turvattomalle viattomuudelle tai mielenylpeydelle; hänen ei olisi luullut kykenevän torjumaan pois luotansa hävytöntä rohkeutta eikä kukistaa vastarintaa. Hänen harmaita hiuksiansa seppelöitsi siniseen nauhaan kiinnitetty pieni kultakruunu. Helmet hänen rukousnauhassaan olivat suuret ja komeat, pelkästä kullasta, kömpelöä sepäntyötä, vaan koristetut tavattoman suurilla ja kauneilla Skotlannin helmillä. Nämät olivat hänen ainoat koristeensa. Pukuna oli hänellä pitkä, tulipunainen silkkikauhtana, vyötäisiltä vyötetty samanvärisellä nauhalla. Lopetettuaan rippinsä, nousi hän raskaasti kirjaillulta tyynyltä, jolla oli ollut polvillaan, ja astui ristipäisen ebenpuisen sauvan nojassa, ontuen, köntistellen ja silminnähtävällä vaivalla, katoksella varustetun karmituolin luokse, joka oli asetettu hänen varalleen korkean ja avaran salin takan viereen.

Tämä mies oli Robert, kolmas sitä nimeä, toinen järjestyksessä kova-onnisesta Stuart'in suvusta, joka istui Skotlannin valta-istuimella. Hänellä oli monta hyvää avua ja muutamia luonnonlahjojakin; mutta se oli hänen kova onnensa, että hänen ansiolliset puolensa, samoin kuin muittenkin tuon turmioon määrätyn suvun jäsenten, eivät olleet sopivat siihen paikkaan, jota hänen maailmassa tuli täyttää. Koska Skotlantilaiset olivat niin hurjaa kansaa, olisi heillä pitänyt olla sotaisia, äkkineuvoinen, toimelias hallitsija, avokätinen hänelle tehtyjä hyviä töitä palkitsemaan, ankara rikoksia rankaisemaan; mies, jonka käytös olisi ollut sitä laatua, että häntä olisi yhtä paljon pelätty kuin rakastettu. Mutta Robert III: n mielenlaatu oli juuri päinvastainen. Nuoruudessaan oli hän kyllä ollut sodassa mukana; mutta vaikka hän ei juuri häväissyt itseään, ei hän kuitenkaan koskaan osoittanut sitä ritarillista pyrintöä sotaan ja vaaroihin, sitä tulista halua saavuttaa mainetta vaarallisten urhotöitten kautta, jota silloinen aikakausi vaati kaikilta korkeasukuisilta ja toisten kuuliaisuutta käskäviltä.

Paitsi sitä tuli hänen sotaretkistänsä sangen pian loppu. Kerta, keskellä keihäspelin pauhua, potkaisu ritari Jaakko Douglas'in, Dalkeith'in herran hevonen nuorta Carrick'in kreiviä – se oli silloin kruununperillisen arvonimi. Siitä tuli hän ontuvaksi iäkseen; tästä lähtein ei hän enää ollenkaan kyennyt sotaan eikä noihin sodan kuvana oleviin sotaisiin leikkeihin ja keihäspeleihin. Robert ei ollut koskaan näyttänyt suurta halua koviin ruumiinvoiman ponnistuksiin; hän ei siis luultavasti liioin surrut vaivaisuutensa, joka vapautti hänet tämmöisistä liikkumista vaativista harjoituksista. Mutta vaivaisuutensa tai pikemmin sen seurausten kautta aleni hän arvossa väkivaltaisen aateliston sekä sotaisen kansan silmissä. Hänen täytyi pää-asiallisesti jättää asiansa yhden, milloin toisen sukunsa jäsenen haltuun, jotka aina saivat sijaiskuninkaan vallan, joskus myös sen nimenkin lisäksi. Isänrakkaudesta olisi hän mieluummin käyttänyt apunansa vanhinta poikaansa, vilkasta, hyvälahjaista nuorukaista, jonka hän oli koroittanut Rohthsayn herttuaksi, siksi että sillä nyt olisi kuninkaallista lähin arvo. Mutta nuoren prinssin mieli oli liian häilyväinen, hänen kätensä liian heikko, että hän

olisi sopivalla arvokkaisuudella voinut pitää hänelle uskottua valtikkaa kädessään. Vaikka hän myös valtaa halusi, harrasti kuitenkin prinssi kaikkein enimmin vaan huvitustansa. Yhä nousi häiriöitä hovissa ja suuttumusta kansassa niiden monilukuisten, vaihtelevaisten rakkaus-seikkojen sekä hurjain yöjalkalais-metelien kautta, joihin prinssi antautui, vaikka hänen olisi pitänyt olla siivon ja siveyden esikuvana koko valtakunnan nuorisolle.

Rothsajn herttuan irstas ja sopimaton käytös ansaitsi yleisön mielestä sitä enemmän moitetta, koska hän oli nainut mies. Muutamat ihmiset, jotka hänen nuoruuteensa, iloisuuteensa, sulavuutensa sekä hyvästävyisyyteensä olivat mieltyneet, kuitenkin väittivät että se avioliitto pikemmin oli sanottava puolustavaksi syyksi hänen irstaiseen elämäänsä. He muistuttivat että se naimiskauppa kokonaan oli ollut hänen setänsä, Albanyn herttuan tekoa; tämän herran neuvoilla oli silloin ollut suuri valta vaivaisen, heikon kuninkaan yli, ja yleisesti arveltiin hänen johtelevan veljeänsä ja hallitsijaansa päätöksiin, jotka olivat niin suureksi vahingoksi kuin suinkin mahdollista perintöprinssin eduille sekä toivoille. Albanyn herttuan vehkeitten kautta tuli perintö-prinssin käsi ikäänkuin julkisen huutokaupan alaiseksi; sillä yleiseen tiedettiin koko Skotlannissa, että se skotlantilainen aatelisherra, joka tahtoi antaa tyttärelleen suurimmat myötäjäiset, saattoi toivoa saavansa lapsensa koroitetuksi Rothsajn herttuan puolisoiksi.

Nyt alkaneessa kilvoittelussa Yrjö, Dunbar'in ja March'in kreivi, jonka vallan alle, välittömästi tai vassalliensa välityksellä, koko itäinen rajamaa kuului, voitti kaikki muut kilpaveljensä. Hänen tyttärensä siis, molempien nuorten suostumuksella, kihlattiin Rothsajn herttuan kanssa.

Mutta eipä ollut siinä kaupassa kolmannen miehen neuvoa kysytty, ja se mies oli mahtava kreivi Archibald Douglas, peloittava yhtä paljon tilustensa avaruuteen, moniin tuomarivirkoihinsa ynnä muihin arvopaikkoihinsa nähden kuin myös oman viisautensa ja urhoutensa sekä niiden yhteydessä olevan hillitsemättömän ylpeytensä ja silloisellakin ajalla tavattoman kostonhimoisuutensa tähden. Kreivi oli myös likeisessä heimolaisuudessa kuningassuvun kanssa, sillä hänellä oli Robertin vanhin tytär puolisona.

Sen perästä vasta kun Rothsajn herttuan kihlajaiset March'in kreivin tyttären kanssa oli vietetty, ilmautui hän kilpatanterelle, tämän liiton rikkomista vaatien. Näkyi aivankuin olisi hän tahtonut tähän asti olla asiaan osaa ottamatta, näyttääkseen, ettei semmoista liittoa saisi solmia kenenkään muun kuin hänen perheensä kanssa. Hän tarjosi Margareta-tyttärensä suurempain myötäjäisten kanssa kuin mitä March'in kreivi oli luvannut; ja Albanyn herttua, johon ahneus sekä Douglas'in pelko vaikuttivat, ahdisteli pelkurimaista kuningasta koko voimallansa, siksi kun Robert taipui rikkomaan kihlauksen ja naittamaan poikansa Margareta Douglas'ille, jota Rothsajn herttuan oli mahdoton rakastaa. March'in kreiville ei annettu mitään tätä menetystä puolustavaa selitystä, paitsi että kihlaus prinssin ja kreivin tyttären Elisabetin välillä ei ollut vielä saanut parlamentin vahvistusta, jota ennen semmoista sovintoa aina oli lupa jälleen purkaa. Kreivin sydämeen koski tämä hänelle sekä hänen tyttärelleen tehty häväistys kipeästi, ja yleiseen tietty oli että hän mietiskeli kosta, johon hänen suuri voimansa juuri Englannin rajalla saattoikin hänelle antaa hyvää tilaisuutta.

Sillä välin rupesi Rothsajn herttua, suuttuneena siitä että hänen kätensä sekä sydämensä oli uhrattu valtiollisen juonen tähden, näyttämään vihastustaan omalla tavallansa, sillä että oli huolimatta puolisoistaan, ylenkatseella kohteli mahtavaa, vaarallista appeansa, sangen vähän totteli itse kuninkaankin käskyjä, eikä vähääkään setänsä moitteita – tätä hän näet katsoi ilmiviholliseksi.

Keskellä näitä sukunsa keskinäisiä riitoja, jotka myös kaikkiin valtakuntaa koskeviin neuvonpitoihin ja toimiin ulottuivat, tuoden jokapaikkaan kanssansa häilyväisyyden ja eripuraisuuden turmiolliset vaikutukset, oli heikolla Robert kuninkaalla joku aika ollut tukea puolisonsa Annabellan neuvoista. Tällä, joka kuului jaloon Drummond'in sukuun, oli syvä viisaus sekä luja luonne, jolla hän johonkin määrään sai poikansa kevytmielisyyden hillityksi – sillä Rothsajn herttua kunnioitti äitiänsä – ja samoin monessa tilaisuudessa kuninkaallisen puolisonsa häilyväiset päätökset vakautetuiksi. Mutta Annabellan kuoltua oli tää heikko hallitsija aivan kuin ankkureistaan irtipäässyt laiva, joka ajelee sinne, tänne, keskellä vastakkaisia virtoja. Ylimalkaan katsoen voi sanoa, että Robert kuningas

hemmitteleväisesti rakasti poikaansa – kunnioitti sekä pelkäsi veljeänsä Albanyn herttuaa, jonka luonne oli niin paljon lujempi hänen omaansa – melkein vaistontapaisella vapistuksella katseli kreivi Douglas'ia – ja epäili uljaan, vaan häilyväisen March'in kreivin uskollisuutta. Mutta hänen tunteensa kaikkia näitä henkilöitä vastaan olivat niin sekanaista ja monimutkaista laatua, että ne aika ajoin näyttivät aivan toisilta kuin mitä todella olivat. Aina sitä myöten, kuka viimeksi oli hänen pehmeään mieleensä vaikuttanut, saattoi kuningas joskus liian hellästä isästä muuttua ankaraksi, jopa tylyksikin – luottavaisesta veljestä epäileväiseksi – hyvänsävyisestä, arvollisesta kuninkaasta ahneeksi ja väkivaltaiseksi. Kameleonin lailla hänen heikko tahtonsa yhä muutteli väriänsä sen lujemman tahdon väriä myöten, jolta hän juuri sillä hetkellä otti neuvoa ja tukea. Ja jos hän tästä neuvonantajan paikasta luovutti yhden sukulaisistaan, kääntyen toisen puoleen, niin nähtiin sangen usein perinjuurinen muutos kaikissa toimissa, joka asia oli yhtä alentavainen kuninkaan omalle arvolle kuin valtakunnan rauhalle.

Luonnollinen seuraus oli, että katolisen kirkon papisto suuresti sai vaikuttaa tähän mieheen, jonka tarkoitukset olivat niin erin-omaisen hyvät, mutta päätökset niin heiluvaiset. Robertin sydäntä yhä ahdisteli luonnollinen omantunnon vaiva niiden hairahdusten tähden, joihin hän todentodella oli syypää, vieläpä lisäksi tuo kalvavainen pelko kaikellaisten mitättömäin asiain vuoksi, joka on umpi-uskoisen, pelkurimaisen mielen kiusana. Tuskinpa siis on tarvis mainitakaan, että kaikellaiset pappismiehet sangen paljon vaikuttivat tähän heikkoon hallitsijaan, jossa suhteessa kuitenkin myös tulee huomata, että heidän vaikutuksestansa harva mies, jos kukaan, siihen aikaan saattoi pitää itsensä vapaana, vaikka olisi muuten maallisissa asioissa ollut kuinka luja ja vankka. – Me nyt palajamme takaisin tarinaamme tältä pitkältä kierrokselta, jota paitsi tässä nyt kerrottavia tapauksia ei saattaisi selvästi käsittää.

Kuningas, niinkuin sanottu, oli vaivaloisesti kömpinyt sen polstaroidun telttatuolin luokse, joka siihen oli asetettu häntä varten. Hän vaipui siihen suurella tyytyväisyydellä, niinkuin ainakin vetelys, jonka on täytynyt vähän aikaa olla voimain ponnistusta vaativassa asennossa. Hänen näin istuessaan, näytti tään vanhan, hyvän ukon lempeä, kunnian-arvoinen katsanto hyvänsävyisyyttä. Abotti, joka nyt seisoi kuninkaantuolin edessä, näössään matala nöyryys, joka peitti hänen luonnollista ylpeyttänsä, oli ijältään viidennellä kymmenellä, mutta jokainen hius hänen tukassaan oli vielä säilyttänyt alkuperäisen mustuutensa. Terävät kasvoin piirteet ja terävä silmänluonti todistivat millä avuilla tämä kirkon-isä oli päässyt korkeaan paikkahansa hallitsemassansa munkkikunnassa – lisätäkäämme siihen vielä myös valtakunnan neuvoskunnassa, jonka asioissa näitä hänen avujansa usein käytettiin. Päämäärä, jota kasvatuksensa sekä totuttu ajatustapansa saattoivat häntä aina silmällä pitämään, oli kirkon vallan ja rikkauden laajentaminen sekä väärä-uskoisuuden hävittäminen; näitä molempia asioita hän koetti edistää niillä keinoilla, jotka hänelle korkeassa arvopaikassaan olivat tarjolla. Mutta hänen oman uskonsa totisuus sekä hänen siveellinen käytöksensä kaikissa tavallisissa tilaisuuksissa tekivät hänet kirkkokuntansa suureksi kunniaksi. Abotti Anselmin pahat puolet, vaikka kyllä ne hänet joskus turmiollisiin, vääriin tekoihin, jopa julmuuksiinkin saattoivat, olivat kenties enemmän hänen aikakautensa ja säätynsä vikoja – hänen hyvät avunsa sitä vastaan olivat hänen omansa.

"Sen perästä mitä nyt olen tehnyt", virkkoi hänelle kuningas, "ja sen perästä kun puheen-alaiset tilukset lahjoitukseni kautta ovat tulleet tuolle luostarille osaksi, olen siis, niinhän te arvelette, pyhä isä, siihen määrään meidän Pyhän Äitimme Kirkon suosiossa, että saatan sanoa itseni sen kuuliaiseksi pojaksi?"

"Aivan niin, armollinen kuninkaani", vastasi abotti. "Suokoon Jumala, että kaikilla sen lapsilla, voimalliselle salaripin sakramentille tullessaan, olisi yhtä syvä katumus vääristä teoistansa, yhtä harras halu niitä sovittamaan. Mutta näitä sanoja en, armollinen kuninkaani, kuitenkaan puhu Robertille Skotlannin kuninkaalle, vaan ainoasti nöyrälle, jumaliselle, katuvaiselle, Robertille Carrickin kreiville."

"Te ihmeytätte minua, isä", sanoi kuningas. "Varsin vähän on omassatunnossani vaivoja siitä mitä olen kuningasvirikani toimituksessa tehnyt; sillä niissä asioissa noudatan vähemmin omaa mieltäni kuin kaikkein viisaimpien neuvon-antajain neuvoja."

"Juuri siinä se vaara onkin, armollinen kuninkaani", vastasi abotti. "Pyhä Isä paavi kyllä myöntää, että te, armollinen herra, jokaisessa ajatuksessanne, sanassanne sekä teossanne osoitate itseänne Pyhän Kirkon kuuliaisiksi palvelijaksi. Mutta teillä on kavalialta neuvonantajia, jotka ainoasti tottelevat oman häijyn sydämensä himoja ja jotka, väärinkäyttäen hallitsijansa hyvänsävyisyyttä ja taipuvaisuutta, ja väittäen että he muka valvovat hänen maallista etuansa, tekevät tekoja, joista tulee suuri vahinko niille teidän eduillenne, mitkä ijät kaikki kestävät."

Robert kuningas ojensi itsensä suoraksi tuolissaan, ja näin sai majesteetillisen näön, joka, vaikka se häntä hyvin kaunisti, hänessä ainoasti harvoin oli nähtävä.

"Abotti Anselm", lausui hän, "jos te käytöksessäni, taikka kuninkaana taikka yksityisenä miehenä, olette huomanneet jotain, mikä semmoista moitetta ansaitsee, kuin teidän sananne viittaavat, niin on teidän velvollisuutenne puhua se suoraan ilmi, ja minä käsken teitä niin tekemään."

"Armollinen kuningas, minä tottelen teidän käskyänne", vastasi abotti kumartaen. Sitten jälleen ojentaen itseään hän lausui kirkollisen korkean arvonsa koko mahtipontisuudella: "Kuulkaa nyt minun suuni kautta mitä lausui Pyhä Isämme Paavi, St. Pietarin perillinen, jolle on sitomisen ja purkamisen avaimet annettuna: Miksi, oi Skotlannin Robert kuningas, et ole Pyhän Anteruksen arkkihiippakuntaan päästänyt Wardlaw'in Henrikkiä, jonka Minä olin siihen paikkaan ehdoittanut? Mitäs sinä suullasi lupaatkaan kuuliaisuutta Kirkolle, vaikka tekosi näyttävät sydämesi häijyyden ja tottelemattomuuden? Kuuliaisuus on parempi kuin lahja."

"Herra abotti", vastasi kuningas tavalla, joka sopi hänen korkealle arvollensa, "tästä asiasta minä hyvin voin olla vastaamatta teille, koska se ainoasti on meidän ja valtakuntamme säätyin välinen, eikä ollenkaan kuulu meidän yksityisen omantuntonne alle."

"Voi", sanoi abotti, "kenenkä omaatuntoa se sitten on painava tuomiopäivänä? Kuka teidän miekkavyölistä ritareistanne tahi rikkaista porvareistanne on sitten astuva kuninkaansa ja sen rangaistuksen väliin, johon kuningas siellä tulee tuomittavaksi, siitä kun hän hengellisissä asioissa on totellut heidän maallista valtio-viisauttansa? Muista se, mahtava kuningas, että jos seisoisikin valtakuntasi koko ritaristo täydessä sotavimmassa edessä, suojellakseen sinua punaisesta leimauksesta, niin he häviäisivät tuhaksi, niinkuin kärventyvä härmä pätsin hekkussa."

"Hyvä abotti isä", virkkoi kuningas, jonka pelkurimaiseen mieleen tämmöiset puheet harvoin olivat vaikuttamatta, "te todellakin olette kovin ankara tässä asiassa. Tuo onneton Wardlaw'in estäminen arkkipiispanpaikasta tapahtui sillä aikaa kun viimeksi olin kipeänä, jolloin Douglas'in kreivi sijaiskuninkaana hallitsi Skotlantia. Älkää siis syyttäkö minua siitä mitä tapahtui ajalla, jolloin olin kykenemätön valtakunnan asioita itse johtamaan ja jolloin minun oli täytynyt jättää valtani toiselle."

"Alamaisellenne, herra kuningas, tämä selitys on riittäväinen", vastasi abotti. "Mutta jos se este tehtiin kreivi Douglas'in sijaiskuninkuuden aikana, niin on Pyhän Isämme Paavin lähettiläs kuitenkin kysyvä, miksi ei sitä kohta paikalla poistettu, niin pian kuin kuningas jälleen oli ottanut hallitus-ohjat omiin käsiinsä? Mustalla Douglas'illa on suuri voima, suurempi kenties kuin mitä alamaisella sopisi olla kuninkaansa valtakunnassa. Mutta ei hänellä kuitenkaan ole voimaa käydä teidän ja teidän omantuntonne väliin, herra kuningas, eikä vapauttaa teitä niistä velvollisuusistanne Pyhää Kirkkoa kohtaan, joihin teidän kuninkaallinen arvonne teidät sitoo."

"Isä", sanoi Robert jotenkin närkeästyneenä, "te olette liian jyrkkäpuheinen tässä asiassa; kumminkin pitäisi teidän odottaa kohtuullista aikaa, siksi kun me olemme kerjanneet keksiä tähän jotain apukeinoja. Samallaisia selkkauksia on ennenkin useampia kertoja tapahtunut teidän edeltäjienne aikana. Eipä meidän autuas kuninkaallinen esi-isämme, Pyhä Taavettikaan, luopunut kuninkaallisesta oikeudestaan tässä suhteessa, ennen kuin ensin oli koettanut pitää puoltansa ja suojella sitä, vaikkapa vaan hän sen kautta joutuikin eripuraisuuteen itse Pyhän Isän Paavin kanssa."

"Vaun siinäpä asiassa se suuri ja hyvä kuningas ei ollutkaan pyhä eikä jumalinen", vastasi abotti, "ja senvuoksi hän joutuikin tappiolle sekä vihollistensa ryöstettäväksi, koska oli paljastanut miekkansa Pyhän Pietarin, ja Pyhän Paavalin sekä Beverleyn Pyhän Johanneksen lippuja vastaan, tuossa sodassa, joka siitä sai Lippusodan nimen. Ja hyvä oli hänelle, että hänen syntinsä sai rangaistuksensa täällä maan päällä, eikä vaan tullut kirjoitetuksi tilikirjaan, joka tulee luettavaksi pitkänä, kauhistuttavana tuomiopäivänä."

"Hyvä on, kunnan abotti, hyvä on – nyt on kylläksi puhuttu siitä asiasta. Pyhälle Isälle Paaville Jumalan avulla ei pidä tulla syytä valittaa minusta. Neitsyt todistakoon sanani todeksi! – minä mielummin luopuisin tästä kruunustani kuin tahtoisin raskauttaa omaatuntoani vääryydellä Äitiämme Kirkkoa vastaan. Kyllähän minä aina olen pelännyt, että Douglas'in kreivi liian paljon pitää silmällä tämän nykyisen, aikaisen, katoovaisen elämän turhuutta sekä maallisia asioita, voidakseen, niin kuin hänen pitäisi, oikein muistaa tulevaa maailmaa tarkoittavia velvollisuuksia."

"Aivan nykyisinpä hän", sanoi abotti, "on tuhannen miehen seuran kanssa väkisin poikennut majaan Aberbrothock'in luostariin ja pakoittanut abotin hankkimaan koko sen mies- ja hevos-joukon tarpeet. Kreivi näet sanoi, että muka hänellä on oikeus vaatia vieraanvaraa tässä paikassa, jonka perustamisessa hänenkin esi-isänsä olivat osalliset. Tosiaankin olisi parempi antaa siltä suvulta saadut lahjoitusmaat jälleen takaisin, kuin kärsiä semmoista ryöstöä, joka on enemmän Vuoriston kerjääjien ja kättäjien hillittömän vallattomuuden kuin kristitylle vapaaherralle sopivan käytöksen kaltainen."

"Mustat Douglas'it", huokasi kuningas, "ovat sukua, joka ei salli 'ei'tä. Mutta olenpa, herra abotti, kenties itsekkin samallinen väkinäinen vieras. Sillä minun oloni täällä on ollut pitkälinen, ja minun seurajoukkoni, vaikka paljoa pienempi kuin Douglas'ien, on kuitenkin niin lukuisa, että niiden jokapäiväinen elättäminen on teille rasitukseksi. Olen kyllä käskenyt lähettää ruoan-hankkijoita ulos, helppoitakseni teidän rasitustanne niin paljon kuin mahdollista; mutta jos teille on meistä vastusta, niin olisi soveliasta, että me hyvissä ajoin siirtyisimme muualle."

"Pyhä Neitsyt varjelkoon!" vastusti abotti, jolla, vaikka hän oli vallanhimoinen, ei ollut mitään halpaa säituutta luonteessaan; hän oli päinvastoin tuhlaavainenkin jalomielisessä vieraanvarain suomisessa. "Tottahan tää Dominikolais-luostari voi hallitsijalleenkin suoda vieraanvaraa, samoin kuin se suopi jokaiselle matkalaiselle, mitä säätyä tahansa, joka semmoista tahtoo ottaa meidän suojeluspyhämme palvelijain kädestä. Ei, minun armollinen kuninkaani – tulkaa tänne vaikka kymmenen vertaa suuremman seurajoukon kanssa, ei niiden sittenkään tarvitse olla kaura-vakan, olkilyhteen, leipäpalan tai ruoka-naulan puutteessa, vaan meidän luostarimme on ne hankkiva. Eri asia on, että kirkon tuloja, jotka ovat niin paljon suuremmat kuin mitä munkit tarvitsevat tai hallitsevat, käytetään vieraanvarain suomiseen kuninkaalliselle majesteetille kohtuullisuuden ja velvollisuuden mukaan; eri asia taas on, kun ne joutuvat ryöstösaaliiksi raakain, väkivaltaisten miesten käsiin, joiden ryöstönhimon ainoana rajana on heidän voimansa raja."

"Hyvä on, kunnan abotti", sanoi kuningas. "Ja nyt kääntääksemme ajatuksemme hetkiseksi pois valtio-asioista, voitteko te, arvoisa isä, antaa minulle tietoa kuinka tään Perth'in kaupungin hyvät porvarit ovat aloittaneet Valentinin-päivänsä? – Naisia nauratellen, iloa lyöden ja rauhallisesti, toivon ma."

"Mitä naisten nauratteleamiseen tulee, armollinen kuningas, minä semmoisista menoista sangen vähän tiedän. Mitä sitten rauhallisuutta koskee, niin pyrkipä kolme, neljä miestä, joissa kaksi pahasti haavoitettua, tän'-aamuna ennen päivänkoittoa meidän pyhän paikkamme ulkomuurien suojaan. Ja heitä takaa-ajamassa oli joukko kiljuvia, karjuvia porvareita paitasillaan, varustettuna nuijilla, tuurilla, Lochaber'in kirveillä sekä kahdenkätisillä miekoilla, huutaen: 'Lyö' ja 'Hakkaa päälle!' toinen toistansa kovemmin. Eivätpä he vielä tyyntyneet silloinkaan, koska meidän porttivahtimme heille ilmoitti, että heidän vaivansa alaiset olivat saaneet turvapaikan meidän kirkkomme Galileassa,¹⁹ vaan

¹⁹ Pikku sivukappeli, johon kirkon pannaan julistetut päästettiin jumalanpalveluksen aikana, koska heillä ei ollut lupa itse kirkkoon tulla.

huusivat sekä kolkuttelivat pientä porttiamme vielä yhä edelleen vähän aikaa, vaatien rikollisten antamista heidän käsiinsä. Pelkäsinpä pahoin, että heidän raaka melunsa oli herättänyt teidätkin unestanne, herra kuningas, ja teitä kummastuttanut."

"Unestani se melu kyllä olisi voinut herättää minut", virkkoi kuningas, "vaan mitä kummastusta väkivallanteon melu olisi voinut nostaa? – Voi, arvoisa isä, täällä Skotlannissa on vaan yksi ainoa paikka, mihin sorretun parku ja sortajan uhkaukset eivät voi kuulua – se paikka, hyvä isä – on hauta."

Abotti seisoi siinä kunnioittavaisessa äänettömyydessä, surkutellen tätä hallitsijaa, jonka sydämen hellyys niin vähän sopi yhteen hänen kansansa tilan ja tapain kanssa.

"Ja mitä tuli sitten noista pakolaisista?" kysyi Robert, hetkisen vaiti oltuansa.

"Tietysti, herra kuningas", vastasi abotti, "ne päästettiin, niinkuin itsekkin pyysivät, pois ennen päivän valkenemista. Me olimme tiedustelleet, ettei kukaan heidän vihollisistaan ollut väijyksissä likiseuduilla, ja niin he läksivät täydessä turvassa tiehensä."

"Te ette ollenkaan", kysyi vielä kuningas, "tiedä kutka ne miehet olivat, ettekä syytä miksi ne teidän turviinne pakenivat?"

"Syynä", vastasi abotti, "oli ollut kahakka porvarein kanssa; mutta miten se syntyi, sitä emme tiedä. Meidän luostarimme tapana on suoda vuorokauden-aikuinen suoja Pyhän Dominikon pyhässä huoneessa, ilman mitään kysymättä niiltä onnettomilta, jotka sinne ovat turvansa ottaneet. Jos he meillä tahtovat kauemman aikaa viipyä, silloin on syy, miksi he tähän pyhään paikkaan ovat paenneet, kirjoitettava luostarimme päiväkirjaan. Ja – ylistetty olkoon meidän hurskas suojeluspyhämme! – tämän lyhyt-aikuisen suojeluksen kautta pelastuu lain kynsistä moni semmoinenkin mies, joka, jos hänen rikoksensa olisi ollut meille tietty, meidän kenties olisi ollut pakko antaa ulos hänen perään-ajajiensa ja vainoojiensa käsihin."

Abotin tätä puhuessa, rupesi kuninkaan mielessä se ajatus hämmöittämään, että tämä suojelemisen oikeus, näin ilman mitään ehdotta harjoitettuna, mahtoi olla pahana kammitsana oikeudenkäynnille hänen valtakunnassaan. Mutta hän kohta kukisti sen ajatuksen, ikään kuin se olisi saatanan viekoitusta, ja piti tarkasti vaaria, ettei yksikään sana hänen suustansa pääsisi, joka olisi voinut kirkkoilymykselle ilmaista, että semmoinen jumalaton ajatus koskaan oli vilahtanut hänen mielensä läpi. Siksi hän kohta poikkesi toiseen aineeseen.

"Aurinko edistyy hitaasti tässä päiväkellossa", sanoi hän. "Tämmöisen sanoman kuultuani, jonka te toitte, olisin luullut herrojen valtaneuvoskuntani jäsenien aikaisemmin tulevan tänne kokoon, tuon onnettoman meteli-asian sekavaa vyyhtiä selvittämään. Kovapa tosiaan oli onneni, joka asetti minut hallitsijaksi kansalle, jossa, niin luulen, olen ihan ainoa rauhaa ja tyyntä haluava mies!"

"Kirkko aina haluaa rauhaa ja tyyntä", sanoi abotti, joka ei sallinut näinkään yleisen lauseen puhjeta ilmi kuningas-paran raskautetusta sydäimestä, ilman lisäämättä poikkeusta, joka puolusti kirkon kunniaa.

"Mitään muuta en minäkään tarkoittanut", sanoi Robert. "Mutta myöntänettehän te, isä abotti, kuitenkin, että kirkko, riitoja asetellessaan, niinkuin tietysti on tarkoituksena, usein on hääriväisen emännän kaltainen, joka juuri lennättää liikkeelle tomut, joita hän tahtoo pois lakaista."

Tähän muistutukseen olisi abotti vastannut; mutta samassa salin ovi avattiin, ja eräs kammaripalvelija ilmoitti Albanyn herttuan tuloa.

KYMMENES LUKU

Älä moiti, jos hän nyt riemuinen on!
Viel' eilen itki se onneton,
Kenties taas huomenna itkee.

Johanna Baillie.

Albanyn herttuan ristimänimi oli Robert, samoin kuin hänen kuninkaallisen veljensäkin. Jälkimmäinen oli kyllä alkuaan ollut ristitty Juhanaksi, jolla nimellä häntä sanottiinkin, siksi kun hän kruunun peri. Silloin taika-uskoisille ihmisille johtui mieleen, että sitä nimeä oli kova onni seurailut, Englannissa Juhana Maattoman, Franskassa Juhana Pyhän, Skotlannissa Juhana Balliol'in elämässä. Tämän pahan enteen välttämiseksi oli siis päätetty, että nuori kuningas ottaisi nimen Robert, jonka Robert Prucen muisto teki Skotlannille rakkaaksi. Me mainitsemme sen, selitteeksi kuinka näin kahdella veljellä tässä perheessä oli sama nimi, joka seikka tietysti ei ollut silloinkaan tavallisempi kuin meidän aikoina.

Albanyn herttua, myös jo ijakäs mies, ei juuri tainnut olla paljoa halukkaampi sotaisiin töihin kuin itse kuningaskaan. Mutta jos hänessä ei liene ollutkaan liioin urhoutta, niin oli hänessä kuitenkin kyllin viisautta peittämään ja salaamaan mainitun avun puutetta, joka, jos kerta vihjauskin siitä pääsi leviämään, olisi tehnyt peräti lopun kaikista hänen kunnianhimoisista toivoistaan. Hänessä oli paitsi sitä ylpeyttäkin sen verran, että se hätätilassa saattoi täyttää todellisen urhouden sijan ja pitää hänen hermonsä niin tiukassa kurissa, ettei niiden väriseminen päässyt näkyviin. Muuten oli hän kokenut hovimies, hätäilemätön, pikastumaton ja kavala; niitä kohtia, joihin hän pyrki, piti hän tarkkaan silmällä, vaikka vielä olivatkin kaukana, eikä koskaan unohtanut jos kohta hänen monimutkaiset polkunsä joskus näkyivätkin käyvän aivan toiseen suuntaan. Ulkomuodossaan hän oli kuninkaan kaltainen, ollen hänkin ylevä ja majesteetillinen niin hyvin vartaloltaan kuin myös kasvoiltaan. Se etu oli hänellä vielä vanhempaan veljeen verraten, ettei häntä mikään raajarikkoisuus vaivannut, ja että hän kaikin puolin oli kepeämpi, liikkuvampi. Pukunsa oli kallis, vaan koreilematon, niinkuin hänen arvolleen ja ijälleen sopi, ja samoin kuin kuninkaallinen veljensä ei hän pitänyt minkäänlaisia aseita; ainoasti tuppi, sisältävä pari pikku veistä, riippui hänen vyöltään siinä paikassa, missä oli miekat, taikka, kun se oli pois riisuttu, väkipuukon tavallinen sija.

Herttuan sisään-astuessa, abotti, kumarrettuansa, nöyrästi vetäytyi syrjäiseen komeroon, poikemmaksi kuninkaan istuimesta, ettei vieraanmiehen läsnä-olo olisi esteeksi veljesten vapaalle keskustelulle. Tarpeellista lienee mainita, että tämä komero oli ikkuna-komero, ja että sen paikka oli luostarin pihanpuolisessa seinässä, siinä rakennusten osassa, jota nimitettiin *palatsiksi* siitä että se niin usein oli Skotlannin kuninkaitten majapaikkana – muulloin se oli abotin asuntona, Tämä ikkuna oli juuri kuninkaallisten huoneitten pää-oven yli, ja sinne näkyi luostarin sisäpiha. Pihan koko oikean sivun täytti pituudellaan luostarin komea kirkko; vasemmalla oli rakennus, joka sisälsi kellarit, ruokasalin, kokoushuoneen sekä ylikerrassaan muita luostarin tarpeihin käytettyjä huoneita; sillä semmoisia oli vielä paitsi niitäkin, joissa Robert kuningas seuroineen mājaeli. Neljännessä huonerivissä, jonka jalonnäköinen ulkoseinä antoi nousevaan aurinkoon päin, oli avara *hospitium* eli vierasmaja toivivireteläisiä sekä muita käyviä vieraita varten; siinä samassa oli myös suuri joukko halvempia kyökki- ja makasiini-huoneita, missä ne runsaat muona-aineet olivat tallella, joista Dominokolais-isien kannatti niin tuhlaavaisesti vieraanvaroja suoda. Korkean kaariportin kautta päästiin tältä itäpäädyltä pihaan, ja se portti oli juuri vastapäätä ikkunaa, jonka ääressä Anselm isä seisoi. Hän saattoi siis nähdä vähän matkaa pimeän kaariportin alitse; tuikahtelipa hänen silmiinsä myös hiukka sitä valoa, joka portin läpi tunki. Mutta hän seisoi kuitenkin niin korkealla ja portin

holvi oli niin pitkä, että portin ulkopuolinen reuna ainoasti epäselvästi häämöitti hänelle. Näitä paikkasuhteita on tarpeellista pitää mielessä. Me palajamme prinssi-veljesten keskusteluun.

"Veli kultani", virkkoi kuningas, kehottaen Albanyn herttuan, kun tämä oli laskeutunut toiselle polvelle, suudellakseen veljensä kättä, "armas, rakas veljeni, miksi noita turhia temppuja? Eikös se ole yksi ja sama Skotlannin Stuart meidän isämme, yksi ja sama Elisahet More meidän äitimme?"

"Sitä en olekaan unohtanut", virkkoi Albanyn herttua nousten; "mutta en saa myös veljen likeisen tuttavuuden tähden unohtaa kuninkaalle tulevaa kunnioitusta."

"Voi se on totta, aivan totta, Robin", vastasi kuningas. "Valta-istuini on niinkuin korkea, paljas kalliohuippu, johon ei kukkanen eikä ruohokaan koskaan pääse juurtumaan, Kaikki lempeät tunteet, kaikki hellempi rakkaus on kuninkaalta kielletty. Kuningas ei saa likistää veljeään rintaansa vasten – ei saa näyttää rakkauttansa pojalleen!"

"Semmoinenhan muutamien suhteiden korkeuden kohtalo, herra kuningas", sanoi Albanyn herttua. "Mutta Jumala, säätäessään teidän oman perheenne jäsenet vähän poikemmaksi teistä, on sen sijaan antanut teille kokonaisen kansan lapsiksenne."

"Voi, Robert!" vastasi kuningas, "sinun sydämes on paremmin kuin minun luotu kuninkaan velvollisuuksia varten. Minä katselen tältä korkeudelta, jolle kohtaloni on minut asettanut, tuota joukkoa, jota sinä nimität lapsikseni – kyllähän minä heitä rakastan, heille hyvää suon – vaan heitä on monta ja he ovat kaukana minusta. Voi! onpa halvimmallakin heistä toki joku olento, jota hän saattaa likistää rintaansa vasten ja johon hän voi antaa isällisen hellyytensä ilman mitään määrää vuotaa. Mutta ensin, mitä kuningas voi suoda kansalleen, on hymy – semmoinen, kuin koska päivä hymyilee Grampian-vuoriston lumihuipuille – yhtä kaukainen, yhtä vähän sulattavainen. Voi, Robin! meidän isällämme oli tapana meitä hyväellä, ja jos hän jolloinkuloin toruikin, niin hän torui lempeällä äänellä. Olipa hän kuitenkin kuningas yhtä paljon kuin minä – miksi ei siis minun olisi sallittu, samoin kuin hänen – koettaa käännä kätönsä kädeltä poikaani lempeydellä pikemmin kuin kovuudella?"

"Jos lempeyttä ei vielä olisi koskaan koitettu, armollinen kuningas", vastasi Albanyn herttua semmoisella äänellä, jolla jotakin vastenmielistä puhutaan, "niin tietysti kaikkein ensiksi pitäisi käyttää lempeitä keinoja. Te itse, armollinen kuningas, voitte parhaiten päättää, eikö niitä nyt jo ole tarpeeksi kauan kohdeltu ja eivätkö vallattoman mielen masentaminen ja ankara kurinpito olisi tehollisempia keinoja. Teidän kuninkaallisessa vallassanne on kokonaan päätös, minkä menetyksen Rothsayn herttuan suhteen te katsotte edullisimmaksi sekä hänen että valtakunnan lopulliseksi hyödyksi."

"Se ei ole ystävällisesti tehty", sanoi kuningas. "Sinä vaan viittaat tuota tuskallista polkua, jolle tahdot saada minut poikkeamaan, mutta et tarjo minulle kättäsi tuekseni."

"Minun kättäni tueksenne te aina voitte käskää, armollinen kuningas", vastasi Albanyn herttua. "Mutta minun, kaikista ihmisistä maan päällä, kaikkein vähimmin sopisi yllyttää teitä kovuuteen teidän poikaanne ja perillistänne vastaan? Minullehan, siinä tapauksessa että te, kuninkaallinen majesteetti, ilman perillisittä kuolisitte – jota Jumala varjelkoon! – tämä turmiota tuottava kruunu tulisi osaksi! Eikö sitten tuitupäinen March'in kreivi sekä ylpeä Douglas'in kreivi ajattelisi ja julki lausuisikin, että Albanyn herttua on kylvänyt eripuraisuutta kuninkaallisen veljensä sekä Skotlannin kruunun perillisen välille, mahdollisesti saadaksensa tien auki oman perheensä perintö-oikeudelle? – Ei, mun kuninkaani – henkeni minä mielelläni uhraisin teidän palveluksessanne; vaan kunniaani en voi antaa alltiiksi."

"Sinä puhut totta, Robin – sinä puhut aivan totta", virkkoi kuningas, kärkkäästi selittäen veljensä sanat omalla tavallaan. "Me emme saa antaa noiden mahtavain, vaarallisten lordien huomata, että on mitään eripuraisuuteen vivahtavaakaan kuninkaallisessa suvussamme. Se tulee välttää kaikin mokomin; ja siksi koettakaamme vielä yhä edelleen lempeitä keinoja, siinä toivossa että niilläkin saamme Rothsayn hullutuksen parannetuksi. Näenhän minä hänessä aika ajoin toivon kipunan semmoisen, joka kyllä voisi maksaa hellän virittelemisen vaivan. Hän on nuori – hyvin nuori – kuninkaan poika, ja nuoruuden veri hänessä nyt hurjimmillaan kuohuu. Olkaamme kärsivälliset häntä

kohtaan, niinkuin taitava ratsumies tulisenluontoiselle oriilleen. Antakaamme hänen riehua riehunta-aikansa loppuun; sitten saat nähdä, että sinä itse kaikkein enimmin tulet häneen tyytyväiseksi. Olethan sinä rakkaudessa moittinut minua siitä, kun olen liika hiljainen, liika ujo – Rothsayn herttuassa ei ole niitä vikoja."

"Siitä panisin vaikka henkenikin pantiksi, ettei ole", vastasi Albanyn herttua kuivakiskoisesti.

"Ei hän myös ole älyä eikä käsityksen sukkeluutta vailla", jatkoi kuningas, puolustellen poikaansa veljeänsä vastaan. "Tänään olen käskenyt häntä tänne valtioneuvosten kokoukseen tulemaan, ja saatpa nähdä kuinka hän sen tehtävän suorittaa. Myönnäthän sinä itekin, Robin, että perintöprinssiltä ei puutu terävää älyä eikä taitoa valtio-asioiden käyttämiseen, milloin hän vaan viitsii niitä ajatella."

"Tietysti, eikä häneltä suinkaan puutu kumpaakaan, armollinen kuningas", vastasi Albanyn herttua, "kunpa vaan hän viitsii valtio-asioita ajatella."

"Niinhän minä sanoin", virkkoi kuningas, "ja sydämestäni olen iloinen, kun näen sinunkin, Robin, suostuvan siihen, että me vielä kerran annamme sille onnettomalle nuorukais-paralle yrittämisen tilaisuutta. Hänellä ei ole enää äitiä, joka voisi lepyttää häneen suuttunutta isää. Se pitää muistaa, Robin."

"Minä olen varma", sanoi herttua, "että se menetys, joka teidän sydämellenne, armollinen kuningas, on mieluisin, samassa tulee olemaan viisain sekä parhain."

Albanyn herttua aivan hyvin huomasi tuon yksinkertaisen pienen viekkauksen; hän näki että kuningas koetti luiskahtaa pois veljensä puheitten johtopäätöksistä, tehdä juuri päinvastoin mitä herttua oli neuvonut ja kuitenkin olla tekevinänsä sen hänen suostumuksellaan. Mutta vaikka hän näin huomasi, ettei hän nyt tällä kertaa saanut kuningasta taipumaan mieltänsä myöten, eipä hän senvuoksi kuitenkaan hellittänyt ohjaksia kokonaan käsistään, vaan päätti odottaa parempaa tilaisuutta ilkeitten tuumiensa toimeenpanemiseen, jonka tilaisuuden, niin hän toivoi, joku uusi riita kuninkaan ja prinssin välillä kylläkin pian mahtoi tarjota.

Sillä aikaa kuningas, joka pelkäsi että hänen veljensä uudestaan ottaisi puheeksi sen tuskauttavan aineen, josta hän nyt juuri oli päässyt, ääneensä huusi Dominikolais-abotille: "Kuuluu hevostavioin kopinaa. Sieltä, missä seisotte, te voitte katsoa alas pihaan, arvoisa isä. Katsokaa ikkunoista ja sanokaa kuka on tulossa – Rothsayn herttua – eikö niin?"

"Se on jalosukuinen March'in kreivi seuralaisineen", sanoi abotti.

"Onko hänellä suuri seuralais-joukko?" kysyi kuningas. "Tuleeko kaikki hänen väkensä sisäportista sisään?"

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.